

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
EĞİTİM DAİRESİ BAŞKANLIĞI

YARGI MEVZUATI BÜLTENİ

Bültenin Kapsadığı Tarihler 12 – 25 Şubat 2008	Yayımlandığı Tarih 26 Şubat 2008	Sayı 364
--	--	--------------------

İÇİNDEKİLER

- [9/2/2008 Tarih ve 5735 Sayılı, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun](#)
(R.G. 23 Şubat 2008 – 26796)
- [23/1/2008 Tarih ve 5729 Sayılı, Ses ve Gaz Fişegi Atabilen Silahlar Hakkında Kanun](#) (R.G. 12 Şubat 2008 – 26785)
- [Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Üyeliğine Seçme Kararı](#)
(R.G. 23 Şubat 2008 – 26796)
- [Başbakanlıktan “2008 Enerji Verimliliği Yılı” Konulu, 2008/2 Sayılı Genelge](#)
(R.G. 15 Şubat 2008 – 26788)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2007/99, K: 2007/86 Sayılı Karar Özeti](#)
(R.G. 19 Şubat 2008 – 26792)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2002/169, K: 2007/88 Sayılı Karar Özeti](#)
(R.G. 19 Şubat 2008 – 26792)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2007/84, K: 2007/74 Sayılı Karar Özeti](#)
(R.G. 20 Şubat 2008 – 26793)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2004/25, K: 2008/42 Sayılı Kararı](#)
(R.G. 21 Şubat 2008 – 26794)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2006/52, K: 2007/27 Sayılı Karar Özeti](#)
(R.G. 21 Şubat 2008 – 26794)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2006/61, K: 2007/91 Sayılı Kararı](#)
(R.G. 23 Şubat 2008 – 26796)
- [Yargıtay 3. Hukuk Dairesinden 1 Adet Karar](#)
(R.G. 16 Şubat 2008 – 26789)
- [Danıştay 2. Daire Başkanlığından 1 Adet Karar](#)
(R.G. 22 Şubat 2008 – 26795)
- [Maliye Bakanlığında 2008 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Uygulama Tebliği \(Sıra No: 4\)](#) (R.G. 21 Şubat 2008 – 26794)
- [Maliye Bakanlığında Kamu Sosyal Tesislerine İlişkin Tebliğ \(Sayı: 2008-1\)](#)
(R.G. 23 Şubat 2008 – 26796)
- [Hukuk İşleri Genel Müdürlüğünden 2008 Yılı Noterlik Ücret Tarifesi](#)
(R.G. 14 Şubat 2008 – 26787)
- [Adalet Bakanlığında Münhal Noterlikler İlanı](#)
(R.G. 24 Şubat 2008 – 26797)

Kanunlar

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASININ BAZI MADDELERİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN

Kanun No. 5735

Kabul Tarihi: 9/2/2008

MADDE 1 – 7/11/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 10 uncu maddesinin dördüncü fıkrasına “bütün işlemlerinde” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve her türlü kamu hizmetlerinden yararlanılmasında” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 2 – Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 42 nci maddesine altıncı fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Kanunda açıkça yazılı olmayan herhangi bir sebeple kimse yükseköğrenim hakkını kullanmaktan mahrum edilemez. Bu hakkın kullanımının sınırları kanunla belirlenir.”

MADDE 3 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer ve halkoyuna sunulması halinde tümüyle oylanır.

22/2/2008

[R.G. 23 Şubat 2008 – 26796]

— • —

SES VE GAZ FİŞEĞİ ATABİLEN SİLAHLAR HAKKINDA KANUN

Kanun No. 5729

Kabul Tarihi: 23/1/2008

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Kanunun amacı, ses ve gaz fişegi atabilen silahların nitelikleri, imali, ithali, ihracı, satışı, edinilmesi, bulundurulması ve taşınması hakkındaki usul ve esaslar ile bunlarla ilgili izin, kayıt ve tescil işlemlerini düzenlemektir.

(2) Bu Kanunda geçen ses ve gaz fişegi atan silah; kurusıkı silah olarak da tabir edilen ses ve gaz fişegi atabilen silahları ifade eder.

İmal, ithal ve ihraç

MADDE 2 – (1) Bu Kanun kapsamına giren silahların imali Sanayi ve Ticaret Bakanlığının iznine tabidir.

(2) Bu Kanun kapsamındaki silahların 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun hükümlerine tabi silah vasfına dönüştürülemeyecek ve üzerinde 6136 sayılı Kanun hükümlerine tabi silahlardan rengi ve şekli belirtilerek açıkça ayırt edilmesini sağlayan bir işaret taşıyacak şekilde üretilmesi zorunludur. Bu zorunluluklar ithalatta da aranır.

(3) Bu Kanun kapsamındaki silahların ithal ve ihraç işlemleri, genel hükümlere göre yerine getirilir. Ancak bunların ithalinde, İçişleri Bakanlığı ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığının uygun görüşü aranır.

Taşınması, satışı ve nakli

MADDE 3 – (1) Bu Kanun kapsamına giren silahların;

a) Taşınması,

b) Ateşli silahlarla işlenen veya 6136 sayılı Kanun kapsamına giren suçlardan dolayı hükümlü bulunanlar ile kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına mahkûm olanlara veya onsekiz yaşından küçüklere satılması,

c) Yönetmelikte belirlenmiş esas ve usullere aykırı olarak imal edilmiş olanlarının satılması,
yasaktır.

(2) Bu silahların satışı, mermi veya av malzemesi ya da yivsiz tüfek satışı yapmak için ruhsatlandırılmış yerlerce yapılır. Bu silahları satan bayilerle, başkalarına satan veya devredenlerin ya da başkalarından satın alan veya devralanların bir ay içinde Cumhuriyet Savcılığından alacakları sabıka kaydıyla birlikte mahallî mülki amire bildirimde bulunmaları zorunludur.

(3) Söz konusu silahlar, ancak her an kullanıma elverişli olmayacak ve kolay ulaşılmayacak şekilde, boş olarak kutu içerisinde nakledilebilirler. Bu silahların belirtilen şekil ve şartların dışında nakledilmesi taşıma olarak kabul edilir.

(4) Ses ve gaz fişegi atan silahların ve üretici firmaların isim, marka veya alâmetleri kullanılarak her ne suretle olursa olsun reklam ve tanıtımı yapılamaz. Bu silahların kullanılmasını özendiren veya teşvik eden kampanyalar düzenlenemez.

Ceza hükümleri

MADDE 4 – (1) Bu Kanun kapsamındaki silahları yetkili mercilerden izin almadan veya 6136 sayılı Kanun hükümlerine tabi silah vasfına dönüştürülecek şekilde imal edenler veya satanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yüz günden beşyüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu Kanunun 3 üncü maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarındaki yasaklara aykırı davranışta bulunanlara beşyüz Yeni Türk Lirası, dördüncü fıkrasındaki yasaklara aykırı davranışta bulunanlara beşbin Yeni Türk Lirası idarî para cezası verilir. Ayrıca bu silahların mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

(3) Bu Kanun kapsamına giren silahları, yönetmelikte belirlenmiş esas ve usullere aykırı olarak imal edenlere beşbin Yeni Türk Lirasından yirmibin Yeni Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir. Bu fiilin tekrarı halinde idarî para cezasının iki katına karar verilir.

(4) Bu Kanun hükümlerine göre idarî para cezasına ve mülkiyetin kamuya geçirilmesine karar vermeye mahallî mülki amir yetkilidir.

Yönetmelik

MADDE 5 – (1) Bu Kanun kapsamına giren silahların imal, ithal, ihraç, bulundurma, nakil, satış veya edinilmesine ilişkin usul ve esaslar ile bunlarla ilgili izin, kayıt ve tescil işlemleri Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanlığın görüşü alınmak suretiyle İçişleri Bakanlığı ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca altı ay içinde müştereken çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Geçici hükümler

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Kanun kapsamına giren silahları ellerinde bulunduranlar, yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde mülki amirliğe bildirimde bulunmaları hâlinde, haklarında cezai takibat yapılmaz.

(2) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte üretim yapmakta olanların, bu Kanunla belirlenen esas ve usullere göre gerekli izinleri, yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde almaları zorunludur. Bu Kanun hükümlerine uygun olarak üretim yapılması kaydıyla yetkili makamlardan izin alarak tabanca veya yivsiz tüfek üretimi yapanların, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, ürettikleri her türlü model ve tip kurusıkı silahın miktarını yetkili makamlara bildirmeleri şartı ile bu Kanun kapsamındaki silahları üretmek için ayrıca izin almaları zorunlu değildir.

(3) Bu Kanun kapsamına giren silahların ithalat ve ihracını yapanların, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar olan ithal ve ihraç miktarını altı ay içinde yetkili makamlara bildirmeleri zorunludur.

(4) Belirtilen süreler içinde bildirimde bulunmayanlar ve gerekli izinleri almayanlar bu Kanunun 4 üncü maddesine göre cezalandırılır.

Yürürlük

MADDE 6 – (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer

Yürütme

MADDE 7 – (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

11/2/2008

[R.G. 12 Şubat 2008 – 26785]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Üyeliğine Seçme Kararı

Cumhurbaşkanlığından:

Karar Sayısı : 2008/13

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Yedek Üyeliğine, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 104 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (c) bendi ile 159 uncu maddesi ve 2461 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanununun 5 ve 6 ncı maddeleri gereğince, Yargıtay Büyük Genel Kurulunca gösterilen üç aday arasından, Yargıtay Üyesi Coşkun ÖZTÜRK seçilmiştir.

22/2/2008

[R.G. 23 Şubat 2008 – 26796]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Genelge

Başbakanlıktan:

Konu: 2008 Enerji Verimliliği Yılı.

**GENELGE
2008/2**

Doğal enerji kaynakların kıtlığı, enerjiye olan talebin artışı ve hammadde fiyatlarındaki yükselmeler sonucunda bütün dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de enerjinin daha verimli kullanılmasına yönelik önlemler gündeme gelmektedir. Bu bağlamda; elektrik enerjisi öncelikli olmak üzere, enerjinin her noktada verimli ve etkin kullanılması ve israfının önlenmesi amacıyla, kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla "ULUSAL ENERJİ VERİMLİLİĞİ HAREKETİ" başlatılmıştır.

Bu doğrultuda; toplumun enerji kültürünün ve verimlilik bilincinin geliştirilerek, enerji arz güvenliğimizin en üst düzeyde sağlanmasına katkıda bulunmak amacıyla, 2008 yılının "ENERJİ VERİMLİLİĞİ YILI" olarak ilan edilmesi uygun görülmüştür.

5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanunu çerçevesinde kamu kurum ve kuruluşlarınca gerçekleştirilecek uygulamalara ilaveten, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının sosyal sorumluluk projelerine gönüllü katılımları ile 2008 Enerji Verimliliği Yılı uygulamaları kapsamında, kampanyalar, ödüllü yarışmalar, eğitim, bilinçlendirme ve medya etkinlikleri gerçekleştirilecek, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından "Ortak Hareket Bildirisi" imzaya açılacaktır.

Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ve kamu kurumu niteliğindeki meslek odaları enerjinin verimli ve etkin kullanılması yönünde, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından www.eie.gov.tr internet adresinde yayımlanan tedbirler konusunda gereken dikkat ve hassasiyeti gösterecekler ve uygulamalarına ilişkin bilgileri her yıl Mart ayı sonuna kadar Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğüne göndereceklerdir.

Bilgilerini, enerji kaynaklarının verimli kullanılması konusunda başlatılan çalışmalara tüm kamu kurum ve kuruluşlarınca gereken destek ve yardımını sağlanmasını önemle rica ederim.

Recep Tayyip

ERDOĞAN

Başbakan

[R.G. 15 Şubat 2008 – 26788]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Anayasa Mahkemesi Kararları

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2007/99

Karar Sayısı : 2007/86

Karar Günü : 27.11.2007

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Kemal KILIÇDAROĞLU, Kemal ANADOL ve 108 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 16.10.2007 günlü, 5697 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un, Anayasanın 2., 6. ve 175. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek yokluğunun hükme bağlanması ya da iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemidir.

IV - ŞEKİL YÖNÜNDEN İNCELEME

Dava dilekçesi ve ekleri, konuya ilişkin rapor, iptali istenen kurallar, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A - Genel Açıklamalar

1 - Anayasa Değişikliğinde Yetki

31.5.2007 günlü, 5678 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, henüz yürürlüğe girmeden 5697 sayılı Yasayla

değiştirilmiştir. Bu değişiklik Anayasanın 175. maddesindeki usullere göre gerçekleştirildiğinden bir Anayasa değişikliği niteliğine sahiptir.

Anayasanın 7. maddesine göre yasama yetkisi TBMM'ye aittir. Anayasanın 87. maddesinde TBMM'ye ait yetkilerin kapsamı belirlenmekte, 175. maddesinde ise Anayasa değişikliğine ilişkin yöntem ve izlenecek süreç düzenlenmektedir. Bu süreç, yasalarda olduğu gibi, Genel Kurulun "kabul" iradesiyle tamamlanır.

Anayasa değişikliklerinin Cumhurbaşkanınca yayımlanması ya da halkoyuna sunulması işlemi, doğası gereği Anayasanın değiştirilmesine ilişkin yasanın varlık koşulu niteliğinde değildir. Anayasanın 89. ve 175. maddelerinden anlaşılacağı üzere Anayasa değişikliğine ilişkin yasalar Genel Kurul iradesiyle varlık kazanır ve halkoyuna sunulmaması durumunda Cumhurbaşkanınca yayımlanmakla yürürlüğe girer. Anayasa değişikliklerinde yürürlük koşulu kimi durumlarda Cumhurbaşkanı ile halk arasında paylaştırılmıştır. Bu hallerde her iki irade Anayasa değişikliklerinin yürürlüğe girmesinin ön koşulunu oluşturmaktadır.

Anayasanın 7., 87. ve 175. maddeleri uyarınca, olağan yasa ya da Anayasa değişikliği niteliğindeki her bir tasarrufun TBMM'nin yetki alanına girdiği açıktır. Anayasa TBMM'nin bu yetkisini yürürlük koşullarını *yerine getiren ya da getirmeyen yasalar* bakımından herhangi bir ayırım yapmaksızın tanımaktadır.

TBMM'nin hukuksal tasarrufları, Anayasadaki ayırık durumlar dışında, Anayasa Mahkemesinin denetimine tabidir. Anayasa Mahkemesinin Anayasa değişikliklerini şekil bakımından denetleme yetkisi, Anayasanın 148. maddesinin 2. fıkrasında *referanduma sunulan-sunulmayan ve yürürlüğe giren-girmeyen* yönünden herhangi bir ayırığa tabi tutulamaz. Nitekim Anayasa Mahkemesi halkoyuna sunulduğundan dolayı henüz yürürlüğe girmediği halde, istem üzerine 5678 sayılı Anayasa Değişiklikleri Hakkında Kanunun Anayasaya uygunluğunu denetlemiştir. Anayasa Mahkemesinin denetleyebildiği yasama tasarrufları üzerinde değişiklik yapma yetkisinin evleviyetle TBMM'ye ait olduğunda kuşku bulunmamaktadır.

2 - Yasalaşma Süreci

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'a ilişkin teklif, 277 Milletvekilinin imzasını taşımaktadır. Teklif hakkındaki birinci görüşme 10.10.2007 tarihli 6. Birleşimde yapılmıştır. Bu birleşimde teklifin maddelerine geçilmesi 384 oyla kabul edilmiştir. Birinci görüşmede teklifin maddelerinin oylanmasında;

1. madde 377,
 2. madde 374,
 3. madde 370,
- oy almıştır.

TBMM Genel Kurulunun 16.10.2007 günlü 7. Birleşiminde teklifin ikinci görüşmesi yapılmıştır. Oylamada;

1. madde 395,
2. madde 391,
3. madde 396,

oy almış, teklifin tümü de gizli oylama sonucu 386 oyla kabul edilerek 5697 sayılı Yasa olarak Cumhurbaşkanına gönderilmiştir.

Yasa 17.10.2007 gün ve 26673 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

B - Anayasaya Aykırılık Sorunu

Dava dilekçesinde, Anayasanın 175 maddesinin halkoylaması sürecini ayrılmaz bir bütün olarak düzenlediği, yasama organının halkoyuna sunulmuş bir kanun metninde değişiklik yaparak metne yabancı bir unsur sokmasına, metni başkalaştırmasına ve süreci bölmesine olanak verecek herhangi bir yetkiyi yasama organına veya başka bir organa

tanımadığı gibi, bunun koşul, yöntem ve gereklerini düzenleyen herhangi bir hükme de yer vermediği, bu nedenle yapılan işlemin kaynağını Anayasadan almayan bir yetki kullanımı ve *yetki unsurundaki ağır sakatlık nedeniyle “yok” hükmünde* olduğu; Anayasa değişikliklerinde halkın tali kurucu iktidar yetkisi kullandığının hiçbir tereddüde yer bırakmayacak kadar açık bulunduğu, halkoyuna sunmanın iradi olduğu hallerde bu durumun değişmediği, Cumhurbaşkanınca referanduma sunulması üzerine 5678 sayılı Yasanın halkın “tali kurucu iktidar yetkisi çerçevesinde onay vermesi üzerine yürürlüğe girebilecek bir kanun” olduğu ve TBMM’nin yetkisinin sona erdiği, 5697 sayılı Yasa ile yapılan değişikliğin referandum oylamasının, dolayısıyla tali kurucu iktidar yetkisini kullanmaya başlamasından sonra gerçekleştiği, bunun da halkın anayasayı değiştirme yetkisinin gaspı niteliğinde olduğu, ayrıca TBMM’nin Cumhurbaşkanınca halkoyuna sunduğu bir metinde değişiklik yaparak halkoyuna sunulmasını sağlamasının aynı zamanda Cumhurbaşkanının yetkisinin gaspı anlamına geleceği, bu nedenlerle yasanın yetkisizlik, yetki aşımı ve yetki gaspı nedenleriyle “yok” hükmünde olduğu; diğer yandan bir hukuksal işlemin yetki unsuru bakımından sağlıklı ve geçerli sayılabilmesi, yetkili bir organ tarafından yapılmasının yanı sıra yetkinin Anayasanın çizdiği alan içerisinde ve Anayasaya uygun olarak kullanılmasını gerektirdiği, Anayasal çerçeve içinde kalmak koşuluyla yasama yetkisinin sınırsızlığı geçerli olsa da, gümrük kapılarında oy kullanılmasına başladıktan sonra yapılan değişiklikle halkın bir kısmının farklı bir metne oy vermesinin sağlandığı, yeni metin hakkında yeterli bilgilendirme ve değerlendirme süresi tanınmayarak, ayrıca YSK’nın farklı metinler için verilen oyların birlikte değerlendirilmesi ve önceki metne verilen oyları geçersiz sayma zorunda bırakılmasıyla demokratik devlet ilkesine aykırı davranıldığı; öte yandan, oya sunulmak üzere bir metin ilan edip, sonra halk oylaması sürecinde metni değiştirmenin hukuka ve devlete güveni ortadan kaldırması nedeniyle hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu; TBMM’nin ve Cumhurbaşkanının görev süresine ve kaç defa seçilebileceğine ilişkin geçiş hükmü öngörülmemesinin hukuksal belirsizlik yarattığı; kuralın, TBMM tarafından seçilmiş olan 11. Cumhurbaşkanının görevinin sona ermesini ve derhal Cumhurbaşkanı seçimi için halkoylamasına gidilmesini önlemesi nedeniyle tamamen subjektif, belli kişiye yönelik çözüm getirme amacını taşıyan, dolayısıyla kamu yararı amacını gütmeyen bir yetki saptırması olduğu, bunun yasayı yetki unsuru yönünden yoklukla malül kıldığı;

Anayasa değişikliklerinin şekil yönünden denetiminin, işlemin yetki unsuru bakımından geçerliliğini denetleme olanağını dışta bırakma anlamına gelebileceği, Anayasa Mahkemesinin şekil denetimi yetkisinin özünde, işlemi öncelikle yetki unsuru bakımından denetlemek yetkisinin saklı olduğu, yetki unsuru bakımından sakatlığın işlemi şekil yönünden de sakatlayacağı, aksini iddia etmenin Anayasanın kabul edemeyeceği sonuçlara, yasama yetkisinin saptırılmasına ve gaspına yol açacağı, örneğin yargısal bir işlemin teklif ve oylama çoğunluğuna uyulmak koşuluyla kanun görünümünde yapılmasına olanak verebileceği, yetki unsuru bakımından denetimin, biçim denetiminin öncelikle gerçekleştirilmesi gereken ayrılmaz bir parçası olduğu, Anayasadan kaynaklanmayan bir yetki kullanımının Anayasanın 2., 6. ve 175. maddelerine aykırılık oluşturduğu ve iptali gerektiği ileri sürülmüştür.

1 - Yokluğun Saptanması İsteminin İncelenmesi

Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkilerini belirleyen Anayasanın 148. maddesinde, Anayasa değişikliklerine ilişkin yasaların esas yönünden denetimine yer verilmediği gibi, bunların biçim yönünden denetimleri de, teklif ve oylama çoğunluğuna ve ivedilikle görüşülemeyeceği şartına uyulup uyulmadığı hususları ile sınırlı tutulmuştur. Yaptırımını iptal olarak belirlenmiş bu hususlar dışında denetim olanağı bulunmayan tali kurucu iktidar iradesinin hukuksal geçerliliği üzerinde daha ileri bir tartışma yapmak için iptal nedenlerinden daha ağır bir hukuka aykırılığın varlığı zorunludur.

Anayasanın norm olarak tanımadığı bir tasarrufu norm olarak var kabul etmek olanaksızdır. Anayasa bir normun varlığını, bu normu ortaya çıkaran belirli bir iradenin varlığına bağladığı durumlarda, bu iradenin yokluğunun normun yokluğu anlamına geleceği

açıktır. Anayasa Mahkemesi 02.07.2007 günlü, E. 2007/72, K. 2007/68 sayılı kararında “Yokluk, bir normun var olmadığına ifadesidir. Yasalar bakımından, parlamento iradesinin olmaması, Cumhurbaşkanının yayımlama iradesinin bulunmaması, resmi gazetede yayımlanmaması gibi bir normun varlığının zorunlu koşulları bulunmadığı sürece ‘var’lıktan söz etmek olanaksızdır. Ancak, bunun dışındaki sakatlıklar, denetime tabi oldukları sürece, Anayasal denetimin konusunu oluşturabilirler” ifadesini kullanarak, yokluğu ancak bir norma vücut veren ya da yürürlüğe koyan iradelerin yokluğu hususlarıyla sınırlı olarak kabul etmiştir.

31.05.2007 tarihinde TBMM Genel Kurulunda kabul edilmekle yasalanan 5678 sayılı “Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” TBMM’nin Anayasayı değiştirme yetkisi kapsamındadır. Değişikliğin henüz yürürlüğe girmemiş olması bu sonucu değiştirmemektedir. Yasanın yürürlüğe girmesi tali kurucu iktidar olarak TBMM’yi değil, diğer devlet organlarını ve bireyleri bağlayıcı olabilmesinin önkoşuludur. Anayasada TBMM’nin Anayasayı değiştirme yetkisini kullanmasına, halkoyuna sunulan yasalar üzerinde tasarrufta bulunmama biçiminde bir istisna öngörmemektedir. Halkoyuna sunulmuş bir Anayasa değişikliğini yürürlükten kaldırma yetkisine sahip olan TBMM, henüz referandumda oylanmamış ve yürürlüğe girmemiş bir Anayasa değişikliği yasası üzerinde evleviyetle tasarruf yetkisine sahiptir.

Anayasanın 175. maddesi uyarınca Cumhurbaşkanının Anayasa değişikliği konusundaki yetkisi, değişiklik yasasını Meclise geri gönderme, Resmi Gazetede yayımlama veya halkoyuna sunmakla sınırlıdır. Cumhurbaşkanının Anayasa değişikliğinin yasalanaşması sürecine ilişkin bir yetkisi olmadığı gibi, halkoyuna sunulmuş bir Anayasa değişikliği üzerinde tasarruf yetkisi de yoktur. Cumhurbaşkanı 5678 sayılı Anayasa Değişikliği Hakkında Kanunu halkoyuna sunma yetkisini kullanmıştır. Dava konusu 5697 sayılı Yasa da Cumhurbaşkanınca yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Anayasanın 79. maddesine göre Yüksek Seçim Kurulu seçimin düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapma ve yaptırma, seçim süresince ve seçimden sonra seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzlukları, şikâyet ve itirazları inceleme ve kesin karara bağlama yetkisine sahiptir. Bu nedenle Kurulun Anayasa değişikliğine ilişkin yasalar üzerinde tasarruf yetkisinin bulunmadığı açıktır.

Cumhurbaşkanının iradesiyle halkoyuna sunulan 5678 sayılı Yasa’da 5697 sayılı Yasa’yla yapılan değişiklik yine Cumhurbaşkanının iradesiyle yürürlüğe girmiş, değişen Yasa ise, Yüksek Seçim Kurulunun gözetim ve denetiminde gerçekleşen halkoylaması sonucunda kabul edilerek yürürlüğe girmiştir.

Bu nedenle Cumhurbaşkanının halkoyuna sunma ve Yüksek Seçim Kurulunun halkoylamasına ilişkin genel yönetim ve denetim yetkisine müdahalesi söz konusu değildir.

Açıklanan nedenlerle dava konusu Yasa’nın yokluğunun saptanması isteminin reddi gerekir.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT ve Mehmet ERTEN bu görüşe katılmamıştır.

2 - İptal İsteminin İncelenmesi

Anayasa Mahkemesi’nin görev ve yetkilerini belirleyen Anayasa’nın 148. maddesinin ikinci fıkrasında, “Kanunların şekil bakımından denetlenmesi, son oylamanın, öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı; Anayasa değişikliklerinde ise, teklif ve oylama çoğunluğuna ve ivedilikle görüşülemeyeceği şartına uyulup uyulmadığı hususları ile sınırlıdır” denilmektedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının üçte birinden fazla sayıda, 277 Milletvekilinin yazılı teklifi üzerine başlatılan Anayasa değişikliği sürecinde, 10.10.2007 tarihli 6. Birleşimde teklifin maddelerinin birinci görüşmesi tamamlanmıştır. 16.10.2007 tarihli 7. Birleşimde ise ikinci görüşmesi yapılmış, teklifin maddeleri ve tümü Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının üçte iki çoğunluğundan fazla oyla kabul edilmiştir.

Bu nedenle dava konusu Yasa'nın Anayasanın 148. maddesinde öngörülen teklif ve oylama çoğunluğu ile ivedilikle görüşülemeyeceği koşullarına aykırı bir yönü görülmemiştir. Açıklanan nedenlerle iptali isteminin reddi gerekir. Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamıştır.

V - YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

16.10.2007 günlü, 5697 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'a yönelik iptal istemi, 27.11.2007 günlü, E. 2007/99, K. 2007/86 sayılı kararla reddedildiğinden, bu Kanun'a ilişkin yürürlüğün durdurulması isteminin REDDİNE, 27.11.2007 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VI - SONUÇ

16.10.2007 günlü, 5697 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'a yönelik iptal isteminin REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT ile Mehmet ERTEN'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 27.11.2007 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN	Üye Mustafa YILDIRIM
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

[R.G. 19 Şubat 2008 – 26792]

 [İçindekilere dön](#)

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2002/169

Karar Sayısı : 2007/88

Karar Günü : 27.11.2007

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN MAHKEMELER:

1- Konya İdare Mahkemesi (Esas: 2002/169)

2- Malatya İdare Mahkemesi (Esas: 2004/82)

İTİRAZLARIN KONUSU: 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 135. maddesinin ikinci fıkrası ile 136. maddesinin dördüncü fıkrasının Anayasa'nın 2., 10., 11., 36., 125. ve 129. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

IV - İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca yapılan ilk inceleme toplantılarında, dosyalarda eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V - ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararları ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralları, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A) Birleştirme Kararı

14.7.1965 günlü, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 135. maddesinin ikinci fıkrası ile 136. maddesinin dördüncü fıkrasının iptali istemiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin 2004/82 esas sayılı davanın, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle 2002/169 esas sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin 2002/169 esas sayılı dosya üzerinden yürütülmesine, 27.11.2007 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

B) Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Başvuru kararlarında, uyarma ve kınama cezalarına karşı yargı yolunun itiraz konusu kurallar gereğince kapalı olduğu, idarenin bu işlemlerinin yargı denetimi dışında bırakılmasının hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmadığı, 657 sayılı Yasa'ya tâbi olmayan kamu personelinin uyarma ve kınama cezasına dava açabilmesine rağmen 657 sayılı Yasaya tâbi personele bu hakkın tanınmamasının eşitlik ilkesine aykırı olduğu, Anayasa'da uyarma ve kınama cezalarına karşı yargı yolu açıkça kapatılmamış iken yasa koyucu tarafından bu yönde bir sınırlama getirilmesinin Anayasa'nın üstünlüğü ilkesiyle bağdaşmadığı, söz konusu kuralların hak arama özgürlüğüne ve idarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yolunun açık olduğu yolundaki Anayasa kuralına aykırı olduğu, uyarma ve kınama cezalarının dava konusu edilebilmesi bakımından Anayasanın 129. maddesinde yasa koyucuya bir takdir hakkı tanınmakla birlikte bunun sınırsız olmadığı ve Anayasanın diğer hükümleri ile bağdaşacak şekilde kullanılması gerektiği, Anayasanın konuyla ilgili diğer maddeleri dikkate alındığında uyarma ve kınama cezalarının yargı denetimi dışında bırakacak bir düzenleme yapılabilmesine olanak bulunmadığı belirtilerek, itiraz konusu kuralların Anayasanın 2., 10., 11., 125. ve 129. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmektedir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 135. maddesinde, disiplin cezalarına karşı ilgililerin başvurabilecekleri yollar öngörülmektedir. Maddenin birinci fıkrasında uyarma ve kınama cezalarına karşı varsa bir üst disiplin amirine yoksa disiplin kurullarına itiraz edilebileceği, itiraz konusu ikinci fıkrasında da aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması ve Devlet memurluğundan çıkarma cezalarına karşı idari yargı yoluna başvurulabileceği belirtilmektedir. Yasa'nın 136. maddesinde ise disiplin cezalarına karşı itirazda bulunma süresi ve itirazın sonuçları düzenlenmektedir. Maddenin iptali istenilen dördüncü fıkrasında, itiraz edilmeyen kararlar ile itiraz üzerine verilen kararların kesin olduğu ve bu kararlar aleyhine idari yargı yoluna başvurulamayacağı hükme bağlanmaktadır.

Anayasa'nın 36. maddesinde, herkesin, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu hükme bağlanmıştır.

Anayasa'nın 125. maddesinde de idarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yolunun açık olduğu belirtilmektedir.

Anayasanın 129. maddesinde ise:

"...Memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve bunların üst kuruluşları mensuplarına savunma hakkı tanınmadıkça disiplin cezası verilemez.

Uyarma ve kınama cezalarıyla ilgili olanlar hariç, disiplin kararları yargı denetimi dışında bırakılamaz.

Silahlı Kuvvetler mensupları ile hâkimler ve savcılar hakkındaki hükümler saklıdır..." denilmektedir.

Anayasa'nın 36. maddesinde genel olarak hak arama özgürlüğünü, 125. maddesinde idarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yolunun açık olduğunu düzenleyen Anayasa koyucu, Anayasa'nın 129. maddesinde memurlar ve diğer kamu görevlilerine verilecek disiplin cezalarının yargısal denetimine ilişkin bir istisna getirmiştir. Böylece, uyarma ve kınama cezalarıyla ilgili olanlar hariç, disiplin kararları yargı denetimi dışında bırakılamayacaktır.

Anayasa'da kural olarak, idarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yolunun açık olduğu kabul edilmekle birlikte, Anayasa'nın bazı maddelerinde belirli idari işlemlere karşı yargı yolu kapatılmıştır. Doktrinde "yasama kısıntısı" olarak adlandırılan bu durum, anayasa koyucunun bu yöndeki tercihini göstermektedir. Cumhurbaşkanının tek başına yapacağı işlemler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararları ve Yüksek Askerî Şûra kararları gibi yargı denetimi dışında tutulan işlemlerden birini de memurlar ve diğer kamu görevlilerine verilen uyarma ve kınama cezaları oluşturmaktadır.

Anayasa'nın 129. maddesinin gerekçesinde "...disiplin kararlarının yargı denetimi dışında tutulamayacağı da, tereddütleri giderecek biçimde ifade edilmiş; ancak, uyarma ve kınama cezaları özellikleri dolayısıyla bu kuralın dışına çıkarılmıştır." denilmek suretiyle, uyarma ve kınama cezalarının yargı denetimi dışında bırakılacağı ifade edilmiştir.

Yargısal denetim bakımından uyarma ve kınama cezalarının, genel kural kapsamı dışında tutulmasının sebebi olarak madde gerekçesinde bu cezaların "özellikleri" gösterilmiştir. Disiplin cezalarının ağırlıkları birbirinden farklı olup, uyarma ve kınama cezaları en hafif disiplin cezalarını oluşturmaktadır. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda disiplin cezaları olarak, uyarma, kınama, aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması ve Devlet memurluğundan çıkarma cezaları öngörülmüştür. Anılan Yasa'da "uyarma" cezası, "memura, görevinde ve davranışlarında daha dikkatli olması gerektiğinin yazı ile bildirilmesi", "kınama" cezası ise "memura, görevinde ve davranışlarında kusurlu olduğunun yazı ile bildirilmesi" olarak tanımlanmıştır. Uyarma ve kınama cezasını gerektiren fiiller aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması ve Devlet memurluğundan çıkarma cezalarını gerektiren fiil ve hareketlere nazaran çok daha hafif nitelikteki kusurlu davranışlardır.

Öte yandan uyarma ve kınama cezaları, sonuçları bakımından da diğer disiplin cezalarından ayrılmaktadır. Aylıktan kesme veya kademe ilerlemesini durdurma cezası verilenlerin, valilik, büyükelçilik, müsteşar, müsteşar yardımcılığı, genel müdürlük, genel müdür yardımcılığı ve daire başkanlığı görevlerine atanamayacakları hükme bağlanmış iken uyarma ve kınama cezası verilenler yönünden benzer bir hükme yer verilmemiştir. Aynı durum, atamaları Bakanlar Kurulu tarafından yapılanlar bakımından da geçerli bulunmaktadır. Ayrıca, disiplin cezalarının memurun sicil dosyasından silinmesi bakımından da cezalar arasında benzer bir ayrıma gidilmiş ve aylıktan kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması cezalarının uygulanmasından on sene sonra ilgililere bu yönde bir talepte bulunabilme hakkı tanınmış iken, uyarma ve kınama cezaları yönünden bu süre beş yıl olarak belirlenmiştir.

Anayasanın 129. maddesinde yargı denetimi dışında bırakılamayacak disiplin cezalarının belirtilmesi ve uyarma ve kınama cezalarının bu kapsam dışında tutulması, Anayasa koyucunun bu cezaları yargı denetimi dışında bıraktığının bir göstergesini oluşturmaktadır. Yasa koyucunun, Anayasa'nın anılan maddesine aykırı olarak uyarma ve kınama cezalarına karşı yargı yolunu açabilmesi olanaklı değildir. Anayasa'da yasa koyucuya bu konuda bir takdir hakkı tanınmamıştır.

İtiraz konusu yasa kuralları ile Devlet memurlarına verilen uyarma ve kınama cezaları, Anayasa'da yer alan hükme ve Anayasa koyucunun bu yöndeki iradesine uygun olarak yargı denetimi dışında tutulduğundan söz konusu kuralların Anayasa'ya aykırılığından söz edilemez.

Belirtilen nedenlerle, itiraz konusu kurallar Anayasa'nın 125. ve 129. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Mehmet ERTEN ve A. Necmi ÖZLER bu sonuca farklı gerekçe ile katılmışlardır.

Kuralların Anayasa'nın 2., 10. ve 11. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.
Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Mustafa YILDIRIM, Şevket APALAK ile Zehra Ayla PERKTAŞ bu görüşlere katılmamışlardır.

VI - SONUÇ

14.7.1965 günlü, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 135. maddesinin ikinci fıkrası ile 136. maddesinin dördüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Mustafa YILDIRIM, Şevket APALAK ile Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 27.11.2007 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN	Üye Mustafa YILDIRIM
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

[R.G. 19 Şubat 2008 – 26792]

 [İçindekilere dön](#)

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2007/84

Karar Sayısı : 2007/74

Karar Günü : 30.7.2007

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN MAHKEMELER :

1- Ankara 16. İdare Mahkemesi (Esas : 2007/84)

2- Ankara 14. İdare Mahkemesi (Esas : 2007/87)

İTİRAZLARIN KONUSU : 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 8. maddesinin birinci fıkrasının Anayasa'nın 146. maddesine aykırı olduğu savıyla iptali istemidir.

I - OLAY

Anayasa Mahkemesi iki yedek üyesinin, Anayasa Mahkemesi Başkanlığı seçimlerinde yedek üyelerin oy kullanamayacaklarına ilişkin Anayasa Mahkemesi Başkanlığı'nca tesis edilen işlemlerin iptali istemiyle açtıkları davalarda, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkemeler iptali için başvurmuşlardır.

IV - İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT ve Zehra Ayla

PERKTAŞ'ın katılmaları ile 20.7.2007 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural sorunu üzerinde durulmuştur.

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırsa, o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvururmayaya yetkilidir. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için, elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak yasa kuralları, bakılmakta olan davayı yürütmeye, uyuşmazlığı çözmeye, davayı sona erdirmeye veya kararın dayanağını oluşturmaya yarayacak kurallardır.

Davacının istemi, Anayasa Mahkemesi'nin Başkanı'nın seçiminde Anayasa'nın 146. maddesi uyarınca, Mahkeme'nin yedek üyelerinin oy kullanmasına olanak sağlanması, Mahkemenin elindeki davanın konusunu oluşturan idari işlemin dayanağı da, 2949 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin 1. fıkrasının birinci tümcesidir. Fıkranın "*Süresi bitenler yeniden seçilebilirler.*" biçimindeki ikinci tümcesinin dava konusu işlemle bir ilgisi bulunmadığından, davada uygulanacak kural niteliği taşımamaktadır.

Bu nedenle, 8. maddenin birinci fıkrasının ikinci tümcesinin iptaline ilişkin başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle reddine, birinci tümcesinin ise dosyada eksiklik bulunmadığından esasının incelenmesine 20.7.2007 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V - BİRLEŞTİRME

2949 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "... asıl üye tamsayısının ..." ibaresindeki "asıl" sözcüğünün iptaline karar verilmesi istemiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin 2007/87 esas sayılı davada, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine ve aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle bu davanın, 2007/84 esas sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin 2007/84 esas sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 20.7.2007 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI - ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararları ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralı, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

İtiraz başvurularında, Anayasa'nın 149. maddesi dışındaki maddelerinde, Anayasa Mahkemesi'nin "üye tamsayısı"nın hangi sayıyı ifade ettiği ve toplantı yeter sayısının ne olduğu konularında bir hükme yer verilmediği gibi, Anayasa Mahkemesi'nin toplantı ve karar yeter sayısının gösterildiği 149. maddesi hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi'nin Başkan ve Başkanvekili seçimlerinde uygulanıp uygulanmayacağı konusunda da, bu madde dahil hiçbir maddesinde açık bir düzenleme bulunmadığı, bu nedenle, bu konuların açıklığa kavuşturulması bakımından, Anayasa'nın Anayasa Mahkemesiyle ilgili hükümleri ile 2949 sayılı Yasa'nın ilgili hükümlerinin ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğünde yer alan hükümlerin birlikte değerlendirilmesi icap ettiği, bu değerlendirme yapıldığında da, Anayasa'nın 149. maddesinde öngörülen toplantı yeter sayısının, Mahkeme'nin yalnızca yargısal faaliyetlerine ilişkin olduğu, bu nitelikte olmayan Başkan ve Başkanvekilini seçme görevinin yerine getirilmesinde bu madde hükmünün uygulanamayacağı, 146. maddedeki üye tamsayısının, Mahkeme'nin asıl ve yedek üyelerinin toplamından oluşan onbeş sayısını ifade ettiği ve maddede Anayasa Mahkemesi'nin Başkan ve Başkanvekili'nin seçimine Mahkeme'nin yedek üyelerinin katılmaları konusunda bir sınırlama yapılmadığı sonucuna varıldığı, anılan maddenin 4. fıkrasında Başkan ve Başkanvekili seçimlerinin yapılacağı oturumlar için karar yeter sayısının belirtilip, toplantı yeter sayısının belirtilmemiş olmasının da varılan bu sonucu

doğruladığı, esasen yedek üyelerin de “üye” vasfını taşıması nedeniyle, Mahkeme Başkanlığı ve Başkanvekilliği seçimlerine “seçmen” olarak katılımının kabul edilmesinin amaçsal yorum yöntemine uygun ve tabii bir sonuç olduğu, ayrıca böyle bir sınırlamanın varlığının kabulü halinde, asıl üyelere birisinin herhangi bir nedenle katılamaması ya da asıl üye sayısında noksanlık olması durumunda, yedek üyelerin anılan seçimlere katılamayacağı gibi bir sonucun da kabulü gerektiği, bunun da Anayasanın amaçlamadığı bir sonuç olduğu belirtilerek, Başkan ve Başkanvekilliği seçimlerine yedek üyelerin katılımı konusunda 2949 sayılı Yasa’nın 8. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde getirilen sınırlamanın, Anayasa’nın 146. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un, Anayasa Mahkemesi’nin Başkan ve Başkanvekili’nin seçiminin düzenlendiği 8. maddesinin iptali istenilen birinci fıkrasının birinci tümcesinde, “*Anayasa Mahkemesi, asıl üyeleri arasından gizli oyla ve asıl üye tamsayısının salt çoğunluğu ile dört yıl için bir Başkan ve bir Başkanvekili seçer.*” hükmü yer almaktadır.

Anayasa’nın 146. maddesinde, Anayasa Mahkemesi’nin onbir asıl ve dört yedek üyeden oluşacağı öngörüldükten sonra, asıl-yedek ayrımı yapılmaksızın üyelerinin hangi kaynaklardan ve hangi nitelikleri taşıyan kişiler arasından nasıl seçileceği gösterilmiş, ardından da, Mahkeme’nin, asıl üyeleri arasından gizli oyla ve üye tamsayısının salt çoğunluğu ile dört yıl için bir Başkan ve bir Başkanvekili seçeceği belirtilmiştir.

Anayasa’nın, Anayasa Mahkemesi’nin çalışma ve yargılama usulünün düzenlendiği 149. maddesinde de, Anayasa Mahkemesi’nin Başkan ve on üye ile toplanıp, salt çoğunlukla karar vereceği, kuruluş ve yargılama usullerinin kanunla, çalışma esasları ile üyeleri arasındaki işbölümünün kendi yapacağı içtüzükle düzenleneceği öngörülmüş, Anayasa’da, Mahkeme’ye Anayasa ile yüklenilen görevlerin yerine getirilmesine ilişkin olarak alınacak kararlar için, 149. maddedeki düzenlemeler dışında başkaca bir düzenleme yer almamıştır.

Anayasa’nın 146. maddesinde onbiri asıl dördü yedek olmak üzere onbeş üyeden oluşturulan Anayasa Mahkemesi, 149. maddede, işlevsel olarak on üye ve Başkandan oluşturulmuştur. “On üye”nin, sadece asıllardan mı, öncelikle asıllardan olmakla birlikte asıllarda noksanlık olması durumunda yedeklerle tamamlanmış on üyeden mi, yoksa asıllarla birlikte yedekleri de kapsayan onbeş üyenin arasından mı olacağı ise belirtilmemiştir.

Bu belirlemenin yapılabilmesi için, “asıl” ve “yedek” kavramlarının anlamları ile Anayasa koyucu tarafından asıl ve yedek üyelere yüklenilen işlevin belirlenmesi gerekmektedir.

Danışma Meclisinde kabul edilip, Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği’ne sunulan Anayasa tasarısında Anayasa Mahkemesinin, “... *Mahkeme, 1961 Anayasasıyla 15 asıl ve 5 yedek üyeden kurulmuştur. Yedek üyeler sadece asılların bulunmadığı hallerde mahkemeye katıldıklarından hangi gün hangi davaya bakacaklarını bilmedikleri için hazırlıksız olarak katıldıkları oturumlarda yeterince yararlı olamayacakları ve asıllar mevcut oldukça kendilerinin işsizliğe mahkûm bulunmalarının da huzursuzluklara neden olabileceği düşünüldü. Asıllar ve yedekler aynı kaynaktan geldiklerine, Yargıtay, Danıştay, Askeri Yargıtay ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde toplantı yeter sayısının üstünde hâkim bulunduğu ve bunlar belli bir düzen içinde mahkemeye katıldıklarına göre Anayasa Mahkemesinde de aynı düzenin uygulanması uygun görülmüş ve yedek üyelik kaldırılmıştır. ...*” gerekçeleriyle, asıl - yedek ayrımı yapılmaksızın onbeş üyeden oluşması öngörülürken, tasarının Milli Güvenlik Konseyi Anayasa Komisyonunda görüşülmesi esnasında, onbir asıl dört yedek üyeden oluşması, Başkan ve Başkanvekili’nin de asıl üyeler arasından üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu ile seçilmesi öngörülmüş ve madde şu anda Anayasa’da yer aldığı şekliyle kabul edilmiştir.

Türk Dil Kurumu’nun sözlüğünde, “asıl” sözcüğü, “*Bir şeyin kendisi, ...*”, “*Bir belgenin aslı.*”, ..., “*... Bir şeyin temelini oluşturan, ana.*”, ..., “*... Bir görevde sürekli bulunan, yedek karıştı: Asıl jüri üyesi toplantıya gelmediğinden yedek üye çağrıldı.*” olarak;

“yedek” kelimesi de, “*Bir şeyin gereğinde kullanılmak için elde bulundurulana, asıl karşıtı.*”, “*Gereğinde kullanılmak için fazladan bulundurulana, ayrılmış, ...*” şeklinde açıklanmıştır.

Buna göre, Anayasa koyucu tarafından aralarında nitelik farkı öngörülmemiş asıl ve yedek üyelere farklı işlevler yüklendiği, asıl üyelikle aynı niteliklere sahip olması öngörülen yedek üyeliğin, asıl üyelerin mazeretleri nedeniyle Mahkemeye iştirak edememeleri veya asıl üye sayısının onbirin altına düştüğü durumlarda, asıllara ait görevi yerine getirmek ve onlara ait yetkiyi kullanmak üzere ihdas edildiği, onbir asıl ve dört yedek üyeden oluşturulan Anayasa Mahkemesi’nin, işlevsel olarak, öncelikle Başkan ve on asıl üyeden, asıl üyelere herhangi bir nedenle noksanlık olması durumunda ise, var olan asıllarla birlikte, noksanların yerine katılacak yedek üyelere meydana gelmek üzere Başkan ve on üyeden oluşturulduğu, Anayasa’nın 146. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “Anayasa Mahkemesi” kavramının Başkan ve on üyeden oluşan kurulu; “üye tamsayısı”nın da asıl üye sayısı olan “onbir”i ifade ettiği sonucuna varılmaktadır.

Anayasa ile aynı dönemde aynı irade tarafından yürürlüğe konulan 2949 sayılı Yasa’nın, Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan tasarısının Anayasa Mahkemesi’nin Başkan ve Başkanvekili’nin asıl üyeler arasından asıl üyeler tarafından seçilmesini öngören 8. maddesinin, Milli Güvenlik Konseyi’nde görüşülmesi esnasında, “... acaba yedeklerin bu seçime iştirak etmemelerinin sebebi nedir? şeklinde yöneltilen sorunun, Konsey Başkanı tarafından, “*Yedekler, ... asıl üye bulunmadığı takdirde iştirak ediyorlar. Biz Anayasa Mahkemesi Başkanını asıl üyeler seçsin dedik, yedekleri koymayı uygun bulmadık. ... O yedek üyedir, asıl olmadığı zaman yerine geçecek ... biz ... yedek üyeleri başkan seçimine sokmayalım, asıl üyeler seçsin dedik.*” şeklinde cevaplandırılmış olması da, yukarıda varılan sonucu doğrulamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, 2949 sayılı Yasa’nın, Anayasa Mahkemesi’nin Başkan ve Başkanvekili’nin seçiminde, asıl üye tamsayısının salt çoğunluğunu aramak suretiyle yedek üyelerin, yedek üye olarak kendi adlarına oy kullanmalarına olanak vermeyen 8. maddesinin 1. fıkrasının birinci tümcesinde, Anayasa’nın 146. maddesine aykırılık bulunmamaktadır. İptal istemlerinin reddi gerekir.

A. Necmi ÖZLER ile Şevket APALAK bu görüşlere katılmamışlardır.

Fulya KANTARCIOĞLU ve Mehmet ERTEN bu görüşlere farklı gerekçeyle katılmışlardır.

VII - SONUÇ

10.11.1983 günlü, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 8. maddesinin birinci fıkrasının ilk tümcesinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, A. Necmi ÖZLER ile Şevket APALAK’ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 30.7.2007 gününde karar verildi.

[R.G. 20 Şubat 2008 – 26793]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2004/25

Karar Sayısı : 2008/42

Karar Günü : 17.1.2008

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN MAHKEMELER:

1 - Aksaray Kadastro Mahkemesi
Asliye Hukuk Mahkemesi

Esas Sayısı : 2004/25

2- Kartal 1.

Esas Sayısı : 2005/71

İTİRAZLARIN KONUSU: 5.1.1961 günlü, 221 sayılı Amme Hükmi Şahısları veya Müesseseleri Tarafından Fiilen Amme Hizmetlerine Tahsis Edilmiş Gayrimenkuller Hakkında Kanun'un;

A- 1. ve 2. maddelerinin Anayasa'nın 2., 13., 35. ve 46. maddelerine,

B- 3. ve 4. maddelerinin Anayasa'nın 2., 5., 10., 13., 36., 40., 46., 90. ve 125. maddelerine,

aykırılığı savıyla iptalleri istemidir.

I - OLAY

Bakılmakta olan davalarda, 221 sayılı Amme Hükmi Şahısları veya Müesseseleri Tarafından Fiilen Amme Hizmetlerine Tahsis Edilmiş Gayrimenkuller Hakkında Kanun'un itiraz konusu kurallarının Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkemeler iptalleri için başvurmuşlardır.

II - İTİRAZLARIN GEREKÇELERİ

Aksaray Kadastro Mahkemesi'nin başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

“İTİRAZ NEDENLERİ: 221 sayılı Yasanın 1. maddesi “6830 sayılı İstimlâk Kanununun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kamulaştırma işlerine dayanmaksızın, kamulaştırma kanunlarının göz önünde tuttuğu maksatlara fiilen tahsis edilmiş olan gayrimenkuller ilgili amme hükmi şahsı veya müessesesi adına tahsis tarihinde kamulaştırılmış sayılır”, 2. maddesi “Gayrimenkulde amme hizmetinin mahiyet ve gayesine uygun şekilde tesisler veya inşaat vücuda getirilmiş olması bu kanunun uygulanması bakımından fiilen tahsistir” hükmü ile kamulaştırma kararı ve işlemleri yapılmaksızın fiilen işgal ve el koymaya ve işgali kamulaştırma olarak kabul ederek, bireyin temel haklarından sayılan ve Anayasanın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının özüne dokunur ve Anayasanın 46. maddesinde yer alan mülkiyet hakkını sınırlayan kamulaştırma ilkelerine de aykırı bir şekilde ve Anayasanın 90. maddesi son fıkrası gereğince Türkiye Cumhuriyeti, bireylerin mülkiyet hakkına saygı göstereceğini Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 1 Nolu Protokolün 1. maddesi gereğince taahhüdüne aykırı hükümler içermesi nedeniyle anılan Yasa maddeleri Anayasanın 2., 13., 35., 46. maddesindeki hükümlerine aykırıdır. Bu nedenle iptali gerekmektedir.

SONUÇ VE İSTEM: Yukarıda anılan sebeplerle 2942 sayılı Yasanın geçici 4. maddesi gereğince yürürlükte bulunan 221 sayılı Kanunun 1. ve 2. maddelerinin Anayasanın 2., 13., 35., 46. maddelerine aykırı olması nedeniyle 221 sayılı Kanunun diğer hükümlerinin bu maddelerin iptali halinde uygulama olanağı kalmayacağından iptaline karar verilmesini saygı ile arz ederim.”

Kartal 1. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

“Mülkiyet hakkı TMK ve Anayasanın 35. maddesi ile kişilere tanınmış olup TMK'nın mülkiyet hakkını düzenleyen maddeleri uyarınca başkasının hakkına zarar vermemek ve yasaların koyduğu sınırlara uymak koşulu ile sahip olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, ürünlerinden yararlanma hakkı verir. Kusurlu davranış olan el atma, tapu kütüğüne güven ilkesi uyarınca el atmayı geç öğrenen kişilere karşı kamu idarelerine kendi kusurlu davranışından yararlanma sonucunu doğuracağından Anayasanın 2. maddesine aykırı görüldüğünden iptali için başvurulmuştur.

Anayasanın 5. maddesi devletin temel amaç ve görevlerinden birisinin kişinin temel hak hürriyetlerini sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleri ile bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasi, ekonomik engelleri kaldırmak olduğundan özel hukuk tüzel kişilerine ve gerçek kişiler tarafından herhangi bir üstün hakkı olmaksızın el atıldığında süreye tabi olmaksızın hak aranabildiği halde kamu tüzel kişisinin aynı eyleminden dolayı hak düşürücü süre zırhına sığınması Anayasanın 10. maddesindeki yasalar önündeki eşitlik ilkesine aykırı olduğundan iptali gerekir.

Anayasanın 13. maddesinde temel hak ve hürriyetlerin ancak Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplerle kısıtlanabileceği, bu kısıtlamanın da Anayasanın özüne, ruhuna, demokratik toplum düzenine, ölçülü olma ilkesine aykırı olamayacağı kabul edildiği halde 3. ve 4. maddede mülkiyet hakkının özünü zedeler şekilde sınırlama yapıldığından Anayasanın 13. maddesine aykırı olduğu kanaatine varılmıştır.

Anayasanın 46. maddesi mülkiyet hakkının ancak kamu yararı amacıyla ve karşılığı peşin ödenmek koşulu ile sınırlanabileceğini öngörmüş olup, bu hakkın kullanılmasında yasama organına kesin yetki verildiğinin düşünülmesi mülkiyet hakkının Anayasal güvence altına alınmış olması esasına aykırı olacağından kamulaştırma dahi sıkı kurallara bağlanmışken, dayanağını herhangi bir idare işleminden almayan kamulaştırmamız el atmanın iptali istenen yasa maddesinde belirtilen sürenin geçmesinden sonra yasal kamulaştırmanın sonuçlarını idareye verdiğinden, malikin her türlü dava açma hakkının elinden alınmasına sebebiyet vereceğinden, dava açma hakkına getirilen bu sınırlama hak arama özgürlüğünü düzenleyen Anayasanın 36. maddesine ve hak ve özgürlükleri ihlal edilen kişilerin en kısa sürede ilgili makama başvurma hakkını düzenleyen 40. maddeye aykırı olduğundan iptali gerekir.

Hak düşürücü yargı yoluna başvurmayı iptali istenen yasa maddesinde belirtilen sürenin geçmesi ile idarenin tüm eylem ve işlemlerinin yargı denetimine açık olduğu ilkesini düzenleyen Anayasanın 125. maddesine aykırı olduğundan iptali gerekir.

Ayrıca Avrupa İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerinin Korunmasına İlişkin Sözleşmeye Ek Protokol'ün 1. maddesinde "her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Herhangi bir kimse ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullarla ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka hanel getirmez" denilmekte olup, Anayasanın 90. maddesi son fıkrası uyarınca Türkiye Cumhuriyeti, bireylerin mülkiyet hakkına saygı göstereceğini Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 1 numaralı protokolünün 1. maddesi uyarınca taahhüt ettiğinden bu maddeye de aykırı olduğu düşünülmektedir.

Nitekim Anayasa Mahkemesi iptali istenen 221 sayılı Kanunun hak düşürücü süreye ait 3 ve 4. maddeleri ile aynı sonucu doğuran 2942 sayılı Kanunun 38. maddesini de Anayasanın 2., 13., 35. ve 46. maddelerine aykırı bularak iptal ettiğinden mahkememizce iddia ciddi bulunmuştur.

SONUÇ: Gerekçeleri yukarıda izah edildiği üzere;

221 sayılı Yasanın "Birinci maddede yazılı gayrimenkuller tapuda kayıtlı ise, kayıt sahipleri veya mirasçıları ancak fiili tahsis tarihindeki rayiç üzerinden gayrimenkul bedelini isteyebilirler. Tapuda kayıtlı olmayan gayrimenkuller hakkında fiili tahsis tarihinden itibaren 10 sene geçmemiş ise o tarihte zilyetlikle iktisap şartları tahakkuk eden zilyetleri veya mirasçıları birinci fıkra hükmünden faydalanabilirler.

Herhalde gayrimenkule müdahalenin menı ve tazminat davası dinlenmez." hükmünü içeren 3. maddesi ile "Gayrimenkulun bedelini dava hakkı bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki sene sonra düşer" hükmünü getiren 4. maddesinin Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 2., 5., 10., 13., 36., 40., 46., 125. ve 90. madde delaleti ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 1 numaralı Protokolünün 1. maddesine aykırı olduğu düşünüldüğünden Anayasanın 152. maddesi uyarınca iptaline karar verilmesi talep olunur."

III - YASA METİNLERİ

A - İtiraz Konusu Yasa Kuralları

221 sayılı Amme Hükmi Şahısları veya Müesseseleri Tarafından Fiilen Amme Hizmetlerine Tahsis Edilmiş Gayrimenkuller Hakkında Kanun'un;

1 - 1. maddesi şöyledir:

“6830 sayılı İstimlâk Kanununun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kamulaştırma işlerine dayanmaksızın, kamulaştırma kanunlarının gözönünde tuttuğu maksatlara fiilen tahsis edilmiş olan gayrimenkuller ilgili âme hükmi şahsı veya müessesesi adına tahsis tarihinde kamulaştırılmış sayılır.”

2 - 2. maddesi şöyledir:

“Gayrimenkulde âme hizmetinin mahiyet ve gayesine uygun şekilde tesisler veya inşaat vücuda getirilmiş olması bu kanunun uygulanması bakımından fiilen tahsistir.”

3- 3. maddesi şöyledir:

“Birinci maddede yazılı gayrimenkuller tapuda kayıtlı ise, kayıt sahipleri veya mirasçuları ancak fiilî tahsis tarihindeki rayiç üzerinden gayrimenkul bedelini isteyebilirler. Tapuda kayıtlı olmayan gayrimenkuller hakkında fiilî tahsis tarihinden itibaren on sene geçmemiş ise o tarihte zilyedlikle iktisap şartları tahakkuk eden zilyedleri veya mirasçıları birinci fıkra hükmünden faydalanabilirler

Herhalde gayrimenkule müdahalenin men'i ve tazminat dâvası dinlenmez.”

4- 4. maddesi şöyledir:

“Gayrimenkulün bedelini dava hakkı bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten iki sene sonra düşer.”

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2., 5., 10., 13., 35., 36., 40., 46., 90. ve 125. maddelerine dayanılmıştır.

IV - İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince;

A- E.2004/25 sayılı dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, 7.4.2004 gününde OYBİRLİĞİYLE,

B- E.2005/71 sayılı dosyada;

1- 221 sayılı Yasa'nın itiraz konusu 3. maddesinin birinci fıkrasında, aynı Yasa'nın birinci maddesine göre, kamulaştırma işlerine dayanmaksızın yapılan el atmalarda, gayrimenkullerin tapuya kayıtlı olup olmadıklarına göre, kayıt sahipleri ya da mirasçıların tahsis tarihindeki rayiç üzerinden gayrimenkul bedeli isteyebilecekleri, ikinci fıkrasında, herhalde gayrimenkule müdahalenin men'i ve tazminat davası dinlenmeyeceği hükmüne yer verilmiş, 4. maddede ise, gayrimenkulün bedelini dava hakkının 221 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl sonra düşeceği belirtilmiştir. Mahkeme'de bakılmakta olan dava, el atmaya razı olarak **tazminat** istemiyle açılmıştır. Davada, gayrimenkulün rayiç bedelinin istenilmesi ya da gayrimenkulün bedelini dava gibi istemlere yer verilmemiştir.

221 sayılı Yasa'nın 3. maddesinin birinci fıkrası ile 4. maddesinin, itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bunlara ilişkin başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

2- Dosyada eksiklik bulunmadığından, 221 sayılı Yasa'nın 3. maddesinin ikinci fıkrasının esasının incelenmesine,

3- Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, Anayasa Mahkemesi'ne itiraz yoluyla yapılacak başvurular itiraz yoluna başvuran Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada uygulayacağı yasa kuralları ile sınırlı tutulmuştur.

221 sayılı Yasa'nın 3. maddesinin başvuru konusu ikinci fıkrasında herhalde gayrimenkule müdahalenin men'i ve tazminat davası dinlenmeyeceği belirtilmiştir. İtiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'de bakılmakta olan dava, tazminat talebiyle ilgili olduğundan, davanın, gayrimenkule müdahalenin men'ini kapsamaması nedeniyle, 3.

maddenin ikinci fıkrasının esasına ilişkin incelemenin, "... tazminat ..." sözcüğü ile sınırlı olarak yapılmasına,

18.7.2005 gününde OYBİRLİĞİYLE,

Karar verilmiştir.

V - BİRLEŞTİRME KARARI

Kartal 1. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin başvurusuna ilişkin E.2005/71 sayılı davanın, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2004/25 sayılı dava ile birleştirilmesine, esasının kapatılmasına, esas incelemenin 2004/25 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 17.1.2008 gününde oybirliğiyle karar verilmiştir.

VI - ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararları ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A - İtiraz Konusu Kuralların Anlam ve Kapsamı

5.1.1961 günlü, 221 sayılı "Amme Hükmi Şahısları veya Müesseseleri Tarafından Fiilen Amme Hizmetlerine Tahsis Edilmiş Gayrimenkuller Hakkında Kanun", 12.1.1961 günlü Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yasa'nın 1. maddesinde, 31.8.1956 günlü, 6830 sayılı İstimlâk Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihe kadar kamulaştırma işlerine dayanmaksızın, kamulaştırma yasalarının gözönünde tutulduğu amaçlara fiilen tahsis edilmiş olan taşınmaz malların kamu kurum ve kuruluşları adına, tahsis tarihinde kamulaştırılmış sayılmaları öngörülmüş, kamulaştırılmadan el konulmuş taşınmaz mallara genel ve yasal bir kamulaştırma düzeni tanınmıştır. Kamulaştırılmış sayılmayla ilgili kural süreli olarak getirilmiştir. Kamulaştırma yapılmaksızın, amaca tahsis edilme işleminin 6830 sayılı İstimlâk Kanununun yürürlüğe girdiği 9.10.1956 tarihine kadar yapılması gerekmektedir.

İtiraz konusu 2. maddede ise fiilen tahsisin tanımı yapılmıştır. Buna göre, 1. madde kapsamında olup kamulaştırılmış sayılan taşınmazların üzerinde kamu hizmetinin konu ve amacına uygun şekilde "tesisler ve inşaat" yapılmış olması, bu Yasa'nın uygulanması bakımından fiilen tahsis olarak nitelendirilecektir. Maddede, fiilen tahsisin koşulları, "kamu hizmetinin nitelik ve amacına uygunluk", "tesis veya inşaatın vücuda getirilmesi" ve "tahsisin varlığı ve yeterliliği" olarak ortaya çıkmaktadır.

İtiraz konusu kurullarla, ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından kamulaştırma yapılmadan el konulmuş olan taşınmazlar, el koyma tarihinde kamulaştırılmış sayılarak, 6830 sayılı Yasa ile yapılan kamulaştırma işlerine istisna getirilmiş, uygulamada fiilen ortaya çıkan, ancak hukuksal olarak tamamlanmayan işlemlere yasal durum kazandırılmıştır.

Yasa'nın diğer maddelerinde, 1. maddede yazılı taşınmazların tapuya kayıtlı olup olmamalarına göre kayıt sahipleri veya mirasçılarının isteyeceği taşınmaz bedeli, taşınmazın bedelini dava hakkının düşme süresi, uyuşmazlıkların çözümü, tapu kaydının sicilden düşmesi, işlemlerin harç ve resme tabi olmaması gibi konular düzenlenmiştir. 221 sayılı Yasa'nın 3. maddesinin itiraz konusu ikinci fıkrasında ise, Yasa kapsamında kamulaştırılmış sayılan taşınmazlar için herhalde "müdahalenin men'i" ve "tazminat" davasının dinlenmeyeceği belirtilmiştir.

Yasa'nın gerekçesinde, "*Kamu hizmetlerinin yerine getirilebilmesi için taşınmaza gereksinim duyulduğu zaman 'İstimlak' kanunlarının uygulanması suretiyle taşınmaza sahip olunur. Bir taşınmazın önceki yıllarda kamulaştırılmasına karşın, kamulaştırma işleminin tapu siciline işlenmemiş olması veya evrakının kaybı nedeniyle kamulaştırma işleminin ispatı mümkün olamamaktadır. Öte yandan, kamu tesislerinin oluşturulabilmesi için taşınmaz sahipleri tarafından kamu emrine bağlı ve terk edildiği halde, bu durumun Tapu Dairesinde yapılması gereken 'ferağ' işlemine bağlanmaması nedeniyle sahibinin mülkiyeti devam*

edegelmiştir. Bu tür tahsis işlemine karşın, tapu kayıt sahipleri tarafından da herhangi bir hak talebinde bulunulmamıştır. Ancak bir takım kayıt sahiplerinin ölümünden sonra, mirasçılar tarafından idare aleyhine men'i müdahale, ecrimisil vesair şekillerle tazminat ve bedel davaları açıldığı görülmektedir. Çok önceleri kamu hizmetine tahsis edilen bu taşınmazlar için daha önceleri dava açılmadığı halde, taşınmaz fiyatlarında büyük yükselmeler görülmesi nedeniyle yeni davaların açılmakta olduğu saptanmıştır. Şahıslar mülkiyetinde bulunan taşınmazların fiilen kamu hizmetine tahsis edilmiş olmasının mülkiyet hakkını düşürmeyeceği kuşkusuzdur. Ancak yukarıda açıklanan nedenlere ve tahsis tarihinden itibaren geçen zamana göre bu Yasa'nın yürürlüğe gireceği tarihe kadar geçerli olmak üzere 'tapu kayıtlarının tasfiyesi cihetine gidilmesi' yerinde görülmüştür" denilmektedir. Böylece tasarının, "uygulamadaki uyumsuzlukları gidermek ve onları tasfiye etmek için" yasalaştığı anlaşılmaktadır.

221 sayılı Yasa, bir istisna olarak, belirli bir süre içinde yapılan, ancak kamulaştırması yapılmayan taşınmaz malların kamu adına tescil işlemleri için yürürlüğe girmiştir. Genel ve yasal bir kamulaştırma düzeni tanıyan bu Yasa, 1956 yılına kadar geçen süreyi içeren ve kamulaştırma amacına yönelik olarak tahsis edilen taşınmazları kapsamakta, 1956 yılından sonra ise bu Yasa kapsamındaki iş ve işlemler nedeniyle ortaya çıkan uyumsuzlukların çözümü için devam eden davalar nedeniyle uygulaması sürmektedir. 6830 sayılı Yasa'yı yürürlükten kaldıran, ek ve değişiklikleriyle bugün yürürlükte bulunan 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun geçici 4. maddesinde, "5 Ocak 1961 tarih ve 221 sayılı Kanunun kapsamına girmeleri nedeniyle kamu tüzelkişileri veya kurumları adına kamulaştırılmış sayılan taşınmaz malların eski malik, zilyed veya bunların halefleri tarafından açılmış ve kesin hükme bağlanmamış davalarda sözü edilen 221 sayılı Kanunun hükümleri uygulanır" denilmek suretiyle, devam eden davalarda 221 sayılı Yasa'nın uygulanma olanağı sağlanmıştır.

B - Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

1 - Yasa'nın 1. ve 2. Maddelerinin İncelenmesi

Başvuru kararında, Yasa'nın 1. ve 2. maddeleriyle, kamulaştırma kararı ve işlemleri yapılmaksızın fiilen işgal ve el koymanın kamulaştırma kabul edilerek, bireyin temel haklarından sayılan mülkiyet hakkının özüne dokunulduğu, mülkiyet hakkını sınırlayan kamulaştırma ilkelerine aykırı şekilde düzenleme yapıldığı, bu nedenlerle itiraz konusu kuralların Anayasa'nın 2., 13., 35. ve 46. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuk güvenliğini gerçekleştiren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde Anayasa'nın ve yasa koyucunun da uyacağı temel hukuk ilkelerinin bulunduğu bilincinde olan devlettir.

Anayasa'nın 46. maddesinde öngörülen ve temel ögesinin "kamu yararı" olduğu kabul edilen kamulaştırma, bir taşınmaz üzerindeki özel mülkiyet hakkının, malikin rızası olmaksızın, kamu yararı için ve karşılığı ödenmek koşuluyla Devlet tarafından sona erdirilmesidir. Kamulaştırmayı düzenleyen 46. maddenin birinci fıkrasında; "Devlet ve kamu tüzelkişileri, kamu yararının gerektirdiği hallerde, karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idari irtifaklar kurmaya yetkilidir" denilmektedir. Kamu yararı bulunması, kamulaştırma kararının yasada gösterilen esas ve usullerine uyulması, gerçek karşılığın peşin ve nakden ödenmesi kamulaştırmanın anayasal öğeleridir.

İtiraz konusu kurallarla, 6830 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girmesinden önce kimi taşınmaz mallar üzerinde kamu kurum ve kuruluşları tarafından kamulaştırmaksızın el konulmak suretiyle yaratılan fiili duruma hukuksal bir nitelik kazandırılmakta, kamulaştırma işlem ve

kararının yerine yasa geçmekte ve fiilen el koyma işlemi, el koyma tarihini esas alarak kamulaştırma sayılmaktadır. Taşınmaz malın kamulaştırma yasalarının gözönünde tuttuğu amaçlara fiilen tahsis edilmiş olması yeterli görülmekte, bu koşulların gerçekleşmesi durumunda, taşınmaz mal, tahsis tarihinden geçerli olmak üzere kamulaştırılmış kabul edilmektedir.

Kamu yararı amacıyla ve şekil ve koşulları yasayla belirlenmek suretiyle kamulaştırma yoluyla özel mülkiyetin sona erdirilmesi, sosyal hukuk devleti ilkesinin doğal sonucudur. 221 sayılı Yasa'nın 1. maddesinde, "kamulaştırma kanunlarının gözönünde tuttuğu maksatlara fiilen tahsis edilmiş" olmaktan söz edilmekle kamu yararı kastedilmiş, 2. maddede de Yasa'nın uygulanması bakımından fiilen tahsis sayılması gereken durumlar sayılarak kamulaştırılmış sayılmanın esası Yasa ile gösterilmiştir.

Bu durumda, itiraz konusu 1. maddede, kamu yararı gözetildiğinden, 2. maddede de kamulaştırılmış sayılmanın koşulu olan fiilen tahsis tarihinin tanımı yapıldığından, kamulaştırılmış sayılan taşınmaz malların bedelleriyle ilgili düzenlemenin de başvuru konusu yapılmaması nedeniyle itiraz konusu kurallar Anayasa'nın 2. ve 46. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

İtiraz konusu kuralların Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

Şevket APALAK bu görüşe değişik gerekçeyle katılmıştır.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER ile Zehra Ayla PERKTAŞ 1. madde yönünden, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN ile Zehra Ayla PERKTAŞ 2. madde yönünden de bu görüşe katılmamıştır.

2- Yasa'nın 3. Maddesinin İkinci Fıkrasında Yer Alan "... tazminat ..." Sözcüğünün İncelenmesi

Başvuru kararında, mülkiyet hakkının başkalarının hakkına zarar vermemek ve yasalara uymak koşuluyla malike sahip olduğu şeyi dilediği gibi kullanma hakkı tanıdığı, yasalara dayanmayan el atma sonucu, idarenin yaptığı işlem nedeniyle malikin zarara uğradığı, bu durumda bir sınırlama olmaksızın hakkın aranması gerektiği, herhangi bir idari işleme dayanmayan el atma sonucunda malikin dava açma hakkının elinden alındığı, uğranılan zararın bile karşılanmasının önlenmediği, idarenin her türlü eylem ve işlemlerinin yargı yoluna açık olması gerektiği, bu nedenlerle itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 2., 5., 10., 13., 36., 40., 46., 90. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu sözcüğün yer aldığı kuralda, 221 sayılı Yasa'nın 1. maddesine göre kamulaştırılmış sayılan taşınmaz mala ilişkin olarak tazminat davası dinlenmeyeceği hüküm altına alınmıştır.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda eşitliği gözetilen, adaletli bir hukuk düzeni kurup sürdürmekle kendisini yükümlü sayan, hukuk güvenliğini sağlayan, bütün etkinliklerinde hukuka ve Anayasa'ya uyan, işlem ve eylemleri bağımsız yargı denetimine bağlı olan devlettir.

Anayasa'da, Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik hukuk devleti niteliği vurgulanırken, devletin tüm eylem ve işlemlerinin yargı denetimine bağlı olması amaçlanmıştır. Yargı denetimi, hukuk devletinin "olmazsa olmaz" koşuludur.

Anayasa'nın 36. maddesinde, "*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınmaz*" denilmektedir. Maddeyle güvence altına alınan dava yoluyla hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımanın ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birini oluşturmaktadır. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulamaya veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, zararını giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu, yargı mercileri

önünde dava hakkını kullanabilmesidir. Kişilere yargı mercileri önünde dava hakkı tanınması adil yargılamanın ön koşulunu oluşturur.

İtiraz konusu kuralla, taşınmaz malı kamulaştırılmış sayılan kişiye tazminat davası açma hakkı tanınmamaktadır. “Bedel artırımına” dönük olmaması kaydıyla açılan tazminat davasının yargı denetiminin engellenmesi, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü alanına yapılmış açık bir müdahale niteliğindedir, hukuk devleti ilkesi ve hak arama özgürlüğüyle bağdaşmaz.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa’nın 2. ve 36. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural iptal edilmiş olduğundan Anayasa’nın 5., 10., 13., 40., 46., 90. ve 125. maddeleri yönünden ayrıca incelenmesine gerek görülmemiştir.

Fulya KANTARCIOĞLU ve Zehra Ayla PERKTAŞ bu görüşe farklı gerekçeyle katılmışlardır.

VII - İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 29. maddesinin ikinci fıkrasında, “Ancak başvuru, kanunun, kanun hükmünde kararnamenin veya içtüzüğün sadece belirli madde veya hükümleri aleyhine yapılmış olup da, bu belirli madde veya hükümlerin iptali kanunun, kanun hükmünde kararnamenin veya içtüzüğün bazı hükümlerinin veya tamamının uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa, Anayasa Mahkemesi, keyfiyeti gerekçesinde belirtmek şartıyla, kanunun, kanun hükmünde kararnamenin veya içtüzüğün bahis konusu öteki hükümlerinin veya tümünün iptaline karar verebilir” denilmektedir.

221 sayılı Yasa’nın, 3. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “... tazminat ...” sözcüğünün iptali nedeniyle, uygulama olanağı kalmayan “... ve ...” sözcüğünün de 2949 sayılı Yasa’nın 29. maddesinin ikinci fıkrası gereğince iptali gerekir.

VIII - SONUÇ

5.1.1961 günlü, 221 sayılı Amme Hükmi Şahısları veya Müesseseleri Tarafından Fiilen Amme Hizmetlerine Tahsis Edilmiş Gayrimenkuller Hakkında Kanun’un;

A- 1. maddesinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER ile Zehra Ayla PERKTAŞ’ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B- 2. maddesinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN ile Zehra Ayla PERKTAŞ’ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

C- 3. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “... tazminat ...” sözcüğünün Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

D- 3. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “... tazminat ...” sözcüğünün iptali nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan fıkradaki “... ve ...” sözcüğünün de 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 29. maddesinin ikinci fıkrası gereğince İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

17.1.2008 gününde karar verildi.

Başkan
Haşim KILIÇ

Başkanvekili
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Sacit ADALI

Üye
Fulya KANTARCIOĞLU

Üye
Ahmet AKYALÇIN

Üye
Mehmet ERTEN

Üye

Üye

Üye

A. Necmi ÖZLER

Serdar ÖZGÜLDÜR

Şevket APALAK

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Zehra Ayla PERKTAŞ

[R.G. 21 Şubat 2008 – 26794]

 [İçindekilere dön](#)

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2006/52

Karar Sayısı : 2007/27

Karar Günü : 15.3.2007

İPTAL DAVASINI AÇAN : Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Ali TOPUZ, Haluk KOÇ ve 112 Milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU : 4.2.1924 günlü, 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu'nun Ek 29. Maddesinin;

1 - Birinci fıkrasının, 9.2.2006 günlü, 5457 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 1. maddesiyle değiştirilen “Bu fıkranın birinci cümlesinde sayılanlardan aylıksız iznin bitiminden sonra Türk Telekom'un tâbi bulunduğu mevzuata ve bu fıkraya istinaden akdedilen sözleşmeye göre çalışmaya devam edenlerden hisse devir tarihinden itibaren en geç beş yıl içinde iş sözleşmesi herhangi bir nedenle sona erenler, bu madde hükümlerine göre işlem yapılmak üzere iş sözleşmesinin sona erdiği tarihten itibaren otuz gün içinde sözleşmenin sona erdiği yılın 15 Ocak tarihindeki üçüncü fıkraya göre hesaplanan ücretleriyle Devlet Personel Başkanlığına bildirilir ve bunların bildirim tarihine kadar geçen süre içindeki aylık ücret, harcırah, sağlık giderleri, cenaze giderleri ve ölüm yardımı ile diğer malî ve özlük hakları Türk Telekom tarafından karşılanır.” biçimindeki tümcesinin,

2- Dördüncü fıkrasına, 5457 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle “Başka kamu kurum ve kuruluşlarına nakledilen 4857 sayılı İş Kanununa tabi kapsam dışı personele” ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen “ve hisse devir tarihinden itibaren en geç beş yıl içerisinde iş sözleşmesi sona eren ve Devlet Personel Başkanlığına bildirim yapılan personele” ibaresinin,

Anayasanın 2. ve 11. maddelerine aykırılığı savıyla iptalleri ve yürürlüklerinin durdurulması istemidir.

.....

IV - ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, dava konusu Yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A - Kuralın Anlam ve Kapsamı

Yasanın değişik Ek 29. Maddesinin birinci fıkrasının iptali istenen bölümünde “*Bu fıkranın birinci cümlesinde sayılanlardan aylıksız iznin bitiminden sonra Türk Telekomun tabi bulunduğu mevzuata ve bu fıkraya istinaden akdedilen sözleşmeye göre çalışmaya devam edenlerden hisse devir tarihinden itibaren en geç beş yıl içinde iş sözleşmesi herhangi bir nedenle sona erenler, bu madde hükümlerine göre işlem yapılmak üzere iş sözleşmesinin sona erdiği tarihten itibaren otuz gün içinde sözleşmenin sona erdiği yılın 15 Ocak tarihindeki üçüncü fıkraya göre hesaplanan ücretleriyle Devlet Personel Başkanlığına bildirilir ve bunların bildirim tarihine kadar geçen süre içindeki aylık ücret, harcırah, sağlık giderleri,*

cenaze giderleri ve ölüm yardımı ile diğer mali ve özlük hakları Türk Telekom tarafından karşılanır.” denilmektedir.

406 sayılı Yasanın Ek 29. Maddesinin 5398 sayılı Yasayla değişik birinci fıkrasında, Türk Telekom hisselerinin devri sonucu kamu payının yüzde ellinin altına düşmesi durumunda, Türk Telekom’da asli ve sürekli görevlerde çalışmakta olanlar ile 22.1.1990 tarihli ve 399 sayılı KHK’ye tabi olarak kadrolu veya sözleşmeli personel statüsünde çalışanların ve kapsam dışı personelin nakli düzenlenmektedir.

Fıkraya göre, Türk Telekom hisselerinin devri sonucu kamu payının yüzde ellinin altına düşmesi durumunda yukarıda sayılan nakle tabi personel, kamu görevlerinden yüzseksen gün aylıksız izinli sayılır. Aylıksız izinli sayılmanın, nakle tabi personele özelleştirme ile birlikte kurumun yaşadığı statü değişikliğine uyum sağlamaları için düşünme ve uyum sağlama süresi olarak öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Bu kişiler, belirtilen süre içinde Türk Telekom’da çalışmaya devam eder ve hisse devir tarihinden nakil için Devlet Personel Başkanlığına bildirildikleri tarihe kadarki aylık ücret, harcırah, sağlık giderleri, cenaze giderleri ve ölüm yardımı ile diğer mali ve özlük hakları Türk Telekom tarafından karşılanır. Bu süre içinde nakle tabi personelden Türk Telekom tarafından hizmetine ihtiyaç duyulmayanlar tespit edildikleri tarihten, kendi isteği ile nakil talep edenler ise talep tarihinden itibaren en geç doksan gün içinde (yüzseksen günlük aylıksız izin süresi aşmamak kaydıyla ve 15 Ocak 2006 tarihindeki üçüncü fıkraya göre hesaplanan ücretleriyle) Türk Telekom tarafından Devlet Personel Başkanlığına bildirilir ve bunların aylıksız izinleri bu tarih itibarıyla sona erer. Hizmetine ihtiyaç duyulmayan personelin tespiti ve kendi isteği ile nakil talebinde bulunma süresi, hisse devir tarihinden itibaren yüzelli günü aşamaz.

Dava konusu tümceyle, nakle tabi personele tanınan karar verme süresi, önceki düzenlemede öngörülen tüm güvenceler saklı kalmak kaydıyla beş yıla yayılmaktadır. Beş yıl içinde hiçbir sınırlama koşulu getirilmeksizin, herhangi bir nedenle iş sözleşmesi sona eren kişilerin aynı koşullar altında kamuya geçmelerine imkân verilmiş, ayrıca uzatılan süre içinde personelin önceden bağlı oldukları sosyal güvenlik kurumu ile bağlılıkları devam ettirilerek bu şekilde geçecek beş yıllık hizmet sürelerinin kazanılmış hak aylık derece ve kademesi ile kıdem aylığının hesabında dikkate alınabilmesine olanak sağlanmıştır.

Dördüncü fıkra, nakle tabi personelden yalnızca 4857 sayılı İş Yasasına tabi olarak çalışan kapsam dışı personel ile ilgili bir düzenlemedir. Bu kişiler nakledildikleri andan itibaren kamu görevlisi statüsü kazanacaklarından ve buna bağlı olarak tüm özlük hakları ve diğer mali haklar bakımından (önceki statülerinden sahip oldukları kazanılmış hakları korunarak) Emekli Sandığına tabi olacaklarından, bu kişilere iş mevzuatına göre herhangi bir tazminat ödenmeyecektir. Fıkra bu niteliğiyle 4046 sayılı Yasa hükümlerine, 5457 sayılı Yasa ile eklenen ibare ise birinci fıkraya eklenen dava konusu tümcenin yarattığı hukuksal duruma paralellik sağlamaktadır.

B - Anayasa’ya Uygunluk Denetimi

Dava dilekçesinde, nakle tabi personelin kamu kurum ve kuruluşlarına nakledilmeleri konusunda sağlanan güvencenin, Türk Telekom’da çalışma olanaklarını cazip hale getireceği, nakil talebinde bulunmayanların iş sözleşmelerinin hisse devir tarihinden itibaren en geç beş yıl içinde herhangi bir nedenle sona erdirilmesi olanağının Oger Telekom Ortak Girişim Grubuna verilmiş olmasının bu Gruba tanınmış bir ayrıcalık anlamına geldiği, zira bu durumun nihai devir işlemleri yapıldıktan sonra ihale ve satış şartlarının değiştirilmesi anlamını taşıdığı, çünkü bu koşulların özelleştirme aşamasında değiştirilmiş olması durumunda, özelleştirme ihalesine katılan firmaların buna göre farklı teklif sunabileceği, iptali istenen kuralın ise nakle tabi personele beş yıl daha işyerinde kalma hakkı vermediği, alıcı Şirkete bu personeli beş yıla kadar istediği süre çalıştırabilme hak ve imtiyazı tanıdığı, dolayısıyla kişi ve toplum yararı arasında denge kurmadığından kamu yararını gözetmediği, öte yandan, “herhangi bir nedenle” iş sözleşmesinin sona ermesine olanak sağlanmasının,

yasalarda belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine ters düştüğü gerekçesiyle, kuralın Anayasanın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Hukuk devleti insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuk güvenliğini gerçekleştiren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde Anayasa'nın ve yasa koyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkelerinin bulunduğu bilincinde olan devlettir. Hukuk devletinin en önde gelen koşullarından biri de yasaların kamu yararına dayanması ilkesidir.

Kazanılmış haklara saygı ilkesi, hukuk devletinin genel ilkelerinden birisini oluşturmaktadır. Kazanılmış hak, özel hukuk ve kamu hukuku alanlarında genel olarak, bir hak sağlamaya elverişli nesnel yasa kurallarının bireylere uygulanması ile onlar için doğan öznel hakkın korunması anlamına gelir. Ancak, kazanılmış bir haktan söz edilebilmesi için bu hakkın yeni yasadaki yürürlükte olan kurallara göre bütün sonuçlarıyla fiilen elde edilmiş olması gerekmektedir.

Dava konusu tümceyle yüz seksen günlük süre içinde tercihini Telekom ile iş sözleşmesi yapma yönünde kullanan personel bakımından daha ileri düzeyde bir güvence getirilmekte, sözleşmenin akdedilmesinden sonraki beş yıl içinde herhangi bir nedenle sözleşmenin sona ermesi durumunda, personelin nakil hakkının korunacağı ifade edilmektedir.

“Herhangi bir neden” ifadesi belirsiz olmayıp, personelin “hangi nedenle olursa olsun” iş sözleşmelerinin sona ermesi durumunda nakil hakkının korunacağına ilişkin olduğundan personel bakımından her olasılığı içine alan bir güvence sağlamaktadır. Kural bu yönüyle hukuksal güvenliğin ihlali niteliğini taşımamaktadır.

Dava konusu kural ile nakle tabi personele tanınan karar verme süresi, önceki yasal düzenlemelerde öngörülen tüm güvenceler saklı kalmak kaydıyla beş yıla yayılmaktadır. Beş yıl içinde hiçbir sınırlama koşulu getirilmeksizin, herhangi bir nedenle iş sözleşmesi sona eren kişilerin aynı koşullar altında kamuya geçmelerine imkân verilmektedir. Ayrıca uzatılan süre içinde personelin önceden bağlı oldukları sosyal güvenlik kurumu ile bağlılıkları devam ettirilerek bu şekilde geçecek beş yıllık hizmet sürelerinin kazanılmış hak aylık derece ve kademesi ile kıdem aylığının hesabında dikkate alınabilmesine olanak sağlanmaktadır. Bu şekilde nakle tabi personelin Türk Telekom A.Ş. ile kamuda çalışma seçeneği korunarak, ayrıcalığa ya da hak mahrumiyetlerine yol açılmamaktadır.

Ek 29. Maddenin dördüncü fıkrasına eklenen dava konusu ibare ise birinci fıkrada yapılan değişikliğe paralellik sağlamak amacıyla düzenlenmiş olup, bu fıkra ile birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle dava konusu tümce ve ibare, Anayasanın 2. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Anayasanın 11. maddesinin ise anayasallık denetiminde herhangi bir işlevinin bulunmaması nedeniyle bu yönde bir denetime gerek görülmemiştir.

V - YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

4.2.1924 günlü, 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu'nun Ek 29. Maddesinin;

1- Birinci fıkrasının, 9.2.2006 günlü, 5457 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 1. maddesiyle değiştirilen “Bu fıkranın birinci cümlesinde sayılanlardan aylıksız iznin bitiminden sonra Türk Telekom'un tâbi bulunduğu mevzuata ve bu fıkra ile istinaden akdedilen sözleşmeye göre çalışmaya devam edenlerden hisse devir tarihinden itibaren en geç beş yıl içinde iş sözleşmesi herhangi bir nedenle sona erenler, bu madde hükümlerine göre işlem yapılmak üzere iş sözleşmesinin sona erdiği tarihten itibaren otuz gün içinde sözleşmenin sona erdiği yılın 15 Ocak tarihindeki üçüncü fıkraya göre hesaplanan ücretleriyle Devlet Personel Başkanlığına bildirilir ve bunların bildirim tarihine kadar geçen süre içindeki aylık ücret, harcırah, sağlık giderleri, cenaze

giderleri ve ölüm yardımı ile diğer malî ve özlük hakları Türk Telekom tarafından karşılanır.” biçimindeki tümcesine,

2- Dördüncü fıkrasına, 5457 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle “Başka kamu kurum ve kuruluşlarına nakledilen 4857 sayılı İş Kanununa tabi kapsam dışı personele” ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen “ve hisse devir tarihinden itibaren en geç beş yıl içerisinde iş sözleşmesi sona eren ve Devlet Personel Başkanlığına bildirim yapılan personele” ibaresine, yönelik iptal istemleri, 15.3.2007 günlü, E. 2006/52, K. 2007/27 sayılı kararla reddedildiğinden, bu tümce ve ibareye ilişkin yürürlüğün durdurulması isteminin REDDİNE, 15.3.2007 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VI - SONUÇ

4.2.1924 günlü, 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu'nun ek 29. maddesinin;

1 - Birinci fıkrasının, 9.2.2006 günlü, 5457 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 1. maddesiyle değiştirilen “Bu fıkranın birinci cümlesinde sayılanlardan aylıksız iznin bitiminden sonra Türk Telekomun tâbi bulunduğu mevzuata ve bu fıkraya istinaden akdedilen sözleşmeye göre çalışmaya devam edenlerden hisse devir tarihinden itibaren en geç beş yıl içinde iş sözleşmesi herhangi bir nedenle sona erenler, bu madde hükümlerine göre işlem yapılmak üzere iş sözleşmesinin sona erdiği tarihten itibaren otuz gün içinde sözleşmenin sona erdiği yılın 15 Ocak tarihindeki üçüncü fıkraya göre hesaplanan ücretleriyle Devlet Personel Başkanlığına bildirilir ve bunların bildirim tarihine kadar geçen süre içindeki aylık ücret, harcırah, sağlık giderleri, cenaze giderleri ve ölüm yardımı ile diğer malî ve özlük hakları Türk Telekom tarafından karşılanır.” biçimindeki tümcesinin,

2 - Dördüncü fıkrasına, 5457 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle “Başka kamu kurum ve kuruluşlarına nakledilen 4857 sayılı İş Kanununa tâbi kapsam dışı personele” ibaresinden sonra gelmek üzere eklenen “ve hisse devir tarihinden itibaren en geç beş yıl içerisinde iş sözleşmesi sona eren ve Devlet Personel Başkanlığına bildirim yapılan personele” ibaresinin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, 15.3.2007 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Tülay TUĞCU

Başkanvekili
Haşim KILIÇ

Üye
Sacit ADALI

Üye
Fulya KANTARCIOĞLU

Üye
Ahmet AKYALÇIN

Üye
Mehmet ERTEN

Üye
A. Necmi ÖZLER

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Şevket APALAK

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

[R.G. 21 Şubat 2008 – 26794]

 [İçindekilere dön](#)

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2006/61

Karar Sayısı : 2007/91

Karar Günü : 30.11.2007

İPTAL DAVASINI AÇAN : Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeleri Ali TOPUZ, Haluk KOÇ ile birlikte 131 Milletvekili (Esas Sayısı: 2006/61)

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN :

1- Danıştay Onuncu Daire

Esas Sayısı: 2007/32

2- Danıştay Onuncu Daire

Esas Sayısı: 2007/34

DAVA ve İTİRAZLARIN KONUSU : 5449 sayılı “Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun”un;

A- 1. maddesinin,

B- 2. maddesinin,

C- 3. maddesinin,

D- 4. maddesinin;

1- Birinci fıkrasının,

2- İkinci fıkrasının (b), (c) ve (h) bentlerinin,

E- 5. maddesinin;

1- (b), (c) ve (f) bentlerinin,

2- (d) ve (e) bentlerinde yer alan “... kamu kesimi...” sözcüklerinin,

F- 7. maddesinin,

G- 8. maddesinin,

H- 9. maddesinin (a) bendinde yer alan “...özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşları...” sözcüklerinin,

I- 10. maddesinin;

1- İkinci fıkrasında yer alan “...özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşlarından...” sözcüklerinin,

2- Sekizinci, dokuzuncu ve onuncu fıkralarının,

J- 15. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının,

K- 17. maddesinin son fıkrasının,

L- 18. maddesinin;

1- Üçüncü fıkrasında yer alan “Bu fıkra kapsamındaki kişilerden, önceki kamu kurum ve kuruluşlarındaki kadrolarına müşterek kararname ile atananların, bu fıkraya göre yapılacak atama işlemleri ilgili bakan onayı ile yapılır” tümcesinin,

2- Altıncı Fıkrasının,

M- 25. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının birinci tümcelerinin,

N- 26. maddesinin,

O- 30. maddesinin son fıkrasının,

P- Geçici 2. maddesinin,

Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 11., 123., 126., 127. ve 166. maddelerine aykırılığı savıyla iptali ve yürürlüklerinin durdurulması istemidir.

I- İPTAL DAVASI VE YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İLE İTİRAZ BAŞVURULARININ GEREKÇELERİ

A- İptal ve Yürürlüğün Durdurulması İstemlerini İçeren Dava Dilekçesinin Gerekesi Bölümü Şöyledir:

“III. GEREKÇE

1) 25.01.2006 Tarih ve 5449 Sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanununun 1 inci Maddesinin Anayasaya Aykırılığı

5449 sayılı Kanununun 1 inci maddesinde kalkınma ajanslarının kurulmasının amacı belirtilmiştir. Bu madde incelendiğinde, kalkınma ajanslarının merkezi mi yoksa mahalli bir nitelik mi taşıdığı; bunların birer kamu tüzelkişisi mi yoksa özel hukuk tüzelkişisi mi oldukları anlaşılamamaktadır. 5449 sayılı Kanunun tümü, bu konularda yeterli açıklıktan yoksundur.

Kalkınma ajanslarının örgütlenmesine bakıldığında, bu örgütlerin kapsadıkları birden çok il ve donatıldıkları yetkiler açısından bölgesel nitelik taşıdıkları görülmektedir. Ancak bu ajanslar, merkezi idarenin bir parçası olmadıkları gibi tabi oldukları hukuki rejim bakımından da birer “kamu idaresi” değildirler.

Anayasanın 126 ncı maddesinin son fıkrasına göre, kamu hizmetlerinin görülmesinde verimi ve uyumu sağlamak amacıyla birden çok ili içine alan merkezi idare teşkilatı kurulmasına imkan tanınmıştır. Ancak ajansların bölgesel olma özellikleri onların Anayasanın 126 ncı maddesinin son fıkrası bağlamında ele alınmalarını imkansızlaştırmaktadır.

Kalkınma ajansları Anayasanın 127 nci maddesinin son fıkrası kapsamında mahalli idare birlikleri olarak da kabul edilemezler.

Bu hususlar göz önünde tutulduğunda, kalkınma ajanslarının Anayasanın 123 üncü, 126 ncı ve 127 nci maddelerinde öngörülen idari yapının dışında ve bu yapıdan farklı yeni bir örgütlenme birimi niteliğini taşıdıklarını söylemek gerekmektedir. Anayasanın 123 üncü, 126 ncı ve 127 nci maddelerine aykırı düşen böyle bir örgütlenme birimi ve modelinin Anayasa ile bağdaşmayacağı açıktır.

Diğer yandan, Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı bir düzenlemenin Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerinde belirtilen “hukuk devleti”, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleri ile çelişeceği ortadadır.

Bu nedenle, 25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanunun 1 inci maddesi Anayasanın 2 nci, 11 inci, 123 üncü, 126 ncı ve 127 nci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

2) 25.01.2006 Tarih ve 5449 Sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanunun 3 üncü Maddesinin Birinci Fıkrasının İlk Cümlesinin ve Son Fıkrasının Anayasaya Aykırılığı

25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanunun 3 üncü maddesinin iptali istenen birinci cümlesinde “Ajanslar, bölgeler esas alınarak, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile kurulur.” hükmüne yer verilmiştir.

5449 sayılı Kanunun “Tanımlar” başlıklı 2 nci maddesinde, bu Kanunun uygulanmasında “Bölge” kavramının “EK 1 listede belirtilen Düzey 2 İstatistikî Bölge Birimini” ifade edeceği belirtilmiştir.

AB Katılım Ortaklığı Belgesi'nde tanımlanması öngörülen bu bölgeler, 3 düzeyli olarak, 22 Eylül 2002 tarihli ve 24884 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2002/4720 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenmiştir. Düzey 2'ye göre, ülke genelinde toplam 26 adet yeni bölge yaratılmıştır. Anılan Bakanlar Kurulu kararına göre, Türkiye'deki 81 adet il Düzey 3 olarak tanımlanmıştır. Düzey 1 ise, ülke toprakları 12 birime bölünerek yaratılmıştır. İstanbul ili bu 12 birimden biri olarak tanımlanmıştır.

25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanunun 3 üncü maddesinin iptali istenen birinci cümlesiyle, Anayasal olarak ülkemizin yönetim yapısında olmayan yeni bir bölge kademesi yaratılmaktadır.

Anayasamız, yönetsel bakımdan merkezîyetçi bir yapıya sahip olan bir tekil devlet modelini benimsemiş; merkez dışı yönetsel örgütlenmeyi ise merkezi idarenin denetim ve gözetimi altına almıştır.

Anayasanın başlangıç bölümünde, bu hiçbir faaliyetin Türk milli menfaatleri, Türk varlığı, Devlet'i ve ülkesiyle bölünmezliği esası karşısında koruma göremeyeceği belirtilmiş; 2 nci maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan bir Devlet olduğu vurgulanmış; 5 inci maddesinde de, Türk Ulusu'nun bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini korumak Devlet'in temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır.

Anayasanın 123 üncü maddesinde idarenin, kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu, merkezden ve yerinden yönetim esaslarına dayandığı açıklanmış; 126 ncı maddede merkezi

yönetime, 127 nci maddede de yerel yönetime ilişkin ilkelere yer verilmiştir. Anayasanın 126 ncı maddesine göre:

- Türkiye, merkezi yönetim kuruluşu yönünden coğrafya durumuna, ekonomik koşullara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre illere, iller de diğer kademeli bölümlere ayrılmakta,
- İllerin yönetimi “yetki genişliği” esasına dayanmaktadır.

Anayasanın 127 nci maddesine göre de:

- Yerel yönetimler, il, belediye ya da köy halkının yerel ortak gereksinimlerini karşılamak üzere, kuruluş ilkeleri yasayla belirlenen, yasada gösterilen karar organları seçmenlerce seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir.

- Merkezi yönetim, yerel yönetimler üzerinde, yasada belirtilen esas ve usuller çerçevesinde “idari vesayet” yetkisine sahiptir.

Görüldüğü gibi, Anayasada, tekil devlet modelinin yönetsel örgütlenmedeki temel ilkeleri, “merkezden yönetim”, “yerinden yönetim” ve bunları tamamlayan “idarenin bütünlüğü” olarak belirlenmiş ancak Anayasada “bölgesel yönetim” öngörülmemiştir.

Anayasanın, “C. İdarenin Kuruluşu” ve “1. Merkezi İdare” başlığını taşıyan 126 ncı maddesinin üçüncü fıkrası “Kamu hizmetlerinin görülmesinde verim ve uyum sağlamak amacıyla, birden çok ili içine alan merkezi idare teşkilatı kurulabilir. Bu teşkilatın görev ve yetkileri kanunla düzenlenir.” demektedir. Bu hükümden de anlaşılacağı üzere, Anayasaya göre, çok ili içine alacak şekilde ancak merkezi idare teşkilatı kurulabilir. Kalkınma Ajanslarının, merkezi idarenin taşra teşkilatı olmadığı çok açıktır. Şöyle ki;

“İdarenin bütünlüğü” ilkesi, merkezin denetimi ve gözetimi ile yaşama geçirilmektedir. Merkezi yönetimin taşra örgütlenmesi üzerindeki denetimi “hiyerarşik denetim”; yerinden yönetimler üzerindeki denetimi ise “vesayet denetimi” dir. Merkezi yönetimin kalkınma ajansları üzerinde bir hiyerarşik denetimi bulunmamaktadır. 5449 sayılı Kanunun 25 inci maddesine göre, kalkınma ajansları, bağımsız dış denetim kuruluşlarının dış denetimine tabidir. Diğer taraftan kalkınma ajanslarının teşkilat yapısı da bu ajansların, merkezi idarenin taşra birimi olmadıklarının açık bir göstergesidir (5449 s.K. m.7 vd.).

25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanunun 3 üncü maddesinin iptali istenen birinci cümlesinde, Anayasanın Başlangıç kısmında ve 123 üncü, 126 ncı ve 127 nci maddelerinde belirtilen “idarenin bütünlüğü”, “idari vesayet”, “yetki genişliği” ilkelerine aykırı bir yapı ortaya konulmaktadır.

Diğer yandan, Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı bir düzenlemenin ise Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerinde belirtilen “hukuk devleti”, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleri ile çelişeceği ortadadır.

25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanunun 3 üncü maddesinin birinci cümlesi, açıklanan nedenlerle Anayasanın Başlangıç Kısımına, 2 nci, 11 inci, 123 üncü, 126 ncı ve 127 nci maddelerine aykırı olup, iptal edilmesi gerekmektedir.

3 üncü maddenin iptali istenen son fıkrasında ise, ajansların tüzelkişiliğe sahip oldukları bildirilmiş, ancak özel hukuk mu yoksa kamu tüzelkişisi mi oldukları belirtilmemiştir. Böyle bir belirsizlik hukuk güvenliğini zedeler. Hukuk güvenliğinin zedelenmesi hukuk devleti ilkesine aykırıdır. Bu nedenle söz konusu fıkra “hukuk devleti” ve “Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleri ile bağdaşmayacağından Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

3) 25.01.2006 Tarih ve 5449 Sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanunun 4 üncü Maddesinin İkinci Fıkrasının (b), (c) ve (h) Bentlerinin Anayasaya Aykırılığı

5449 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasının iptali istenen;

- (b) bendi ile, ajansların kurumsal performansları ile yürütülen programların performanslarının ölçülmesine dair usûl ve esasları belirleme,

- (c) bendi ile, bölgesel gelişmeye yönelik iç ve dış kaynaklı fonların ajanslara tahsisi ile bunların kullanımına ilişkin usûl ve esasları belirleme,

- (h) bendi ile, plân ve programlara, yapılacak yardım ve transferlere, personelin nitelik ve istihdamına, bütçe ve muhasebe standartlarının kullanımına, faaliyet raporlarına, izleme, değerlendirme ve denetime ilişkin esas ve usûller ile yatırım destek ofislerinin çalışma esas ve usûllerini ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşünü alarak belirleme,

yetkisi Devlet Planlama Teşkilatına verilmiştir. Yasada ilke ve esasları gösterilmeden yürütmeye bırakılan böyle bir yetki; asli bir düzenleme yetkisi niteliğinde olduğundan yasamaya aittir ve Anayasanın 7 nci maddesine göre de devredilemez. Devredildiği takdirde, bu yetki Anayasanın 7 nci ve 8 inci maddelerine, kökenini Anayasadan almadığı için de Anayasanın 6 ncı maddesine aykırı düşer.

Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı düzenlemenin hukuk devleti, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleri ve dolayısı ile Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddeleri ile çelişeceği de açıktır.

Açıklanan nedenle, 25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasının iptali istenen (b), (c) ve (h) bentleri Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

4) 25.01.2006 Tarih ve 5449 Sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanunun 5 inci Maddesinin (b), (c), (d), (e) ve (f) Bentlerinin Anayasaya Aykırılığı

5449 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin (b) bendi ile verilen “uygulama sürecini izlemek, değerlendirmek” yetkisi ajansa, kamu kurum ve kuruluşları üzerinde bir tür hiyerarşik denetim imkanı vermektedir. Ajans, Anayasanın 123 üncü ve 126 ncı maddeleri çerçevesinde denetim yetkisi ile donatılmış bir merkezi idare birimi, bir kamusal – idari üst konumunda değildir. Böyle bir yetkilendirme, kamu kurum ve kuruluşlarını ajansların denetimi altına sokacağı için, Anayasanın 123 üncü ve 126 ncı maddelerine aykırıdır.

Diğer yandan ulusal kalkınma planına atıfta bulunmadan, ulusal kalkınma planı ile bağlantı zorunluluğu getirilmeden, bölge plan ve programlarının uygulanması konusunda ajansa verilen yetki ve görev, kaynakların ulusal açı yerine sadece bölgesel açıdan değerlendirilmesine ve böylece kaynak israfına yol açabilecektir. Böyle bir durumun ise, kamu yararı sağlamayacağı açıktır. Halbuki bir hukuk devletinde tüm kamu işlemlerinin yönelmesi gereken nihai amaç kamu yararı olmalıdır. Kamu yararı amacı yerine bölgesel amaçların öncelik kazanmasına yol açabileceği için de söz konusu düzenlemenin hukuk devleti ilkesiyle çelişeceği ortadadır. Bu tür bir düzenleme, kalkınma girişimlerinin ulusal düzeydeki, bir başka deyişle yurt düzeyindeki kalkınma planına göre gerçekleştirileceği ilkesini getiren Anayasanın 166 ncı maddesi ile de bağdaşması beklenemez.

5449 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin (c), (d) ve (f) fıkralarında ulusal kalkınma planı ile bağlantı zorunluluğu getirilmeden bölge plan ve programları doğrultusunda yapılacak işlemlerle ilgili olarak ajanslara verilen görev ve yetkiler de aynı gerekçe ile Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine aykırıdır.

5449 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin (d) bendinde, kamu kesimi tarafından yürütülen projeleri izlemek konusunda ajanslara verilen yetki de ajans, Anayasanın 123 üncü ve 126 ncı maddeleri çerçevesinde denetim yetkisi ile donatılmış bir merkezi idare birimi, bir kamusal idari üst konumunda olmadığı için, yukarıda açıklanan nedenle Anayasanın 123 üncü ve 126 ncı maddesine aykırıdır. Ayrıca “önemli diğer projeler” konusunda tanınan bu yetki, “önemli görülen diğer projelerden” ne anlaşılacağı belirtilmediği için kuralda belirsizlik yaratmakta; keyfiliğe imkan tanımakta; bu belirsizlik ve keyfiliğin hukuki güvenliği zedelediği için hukuk devleti ilkesine ve dolayısıyla Anayasanın 2 nci maddesine aykırı düşmektedir.

5449 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin (e) bendinde, “kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek” ibaresi, ajanslara kamu kesimini de yönetme bağlamında görev ve yetki vermektedir. Böyle bir yetkilendirme ve görevlendirme

Anayasanın 123 üncü ve 126 ncı maddelerinde belirtilen idari yapı modeli ile çelişmektedir. Çünkü Anayasanın 123 üncü ve 126 ncı maddeleri merkezi idareyi hiyerarşik üst konumunda düzenlemiştir. Halbuki ajanslar birer merkezi idare birimi değildir.

Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı düzenlemenin hukuk devleti, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleri ve dolayısı ile Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddeleri ile çelişeceği de açıktır.

Açıklanan nedenle, 25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanunun 5 inci maddesinin iptali istenen (b), (c), (d), (e) ve (f) bentleri Anayasanın 2 nci, 11 inci, 123 üncü ve 126 ncı maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

5) 25.01.2006 Tarih ve 5449 Sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanunun 8 inci Maddesinin Birinci ve Üçüncü Fıkralarının Anayasaya Aykırılığı

5449 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasında bölgesel gelişme hedefine yönelik olarak bölgedeki kamu kurum ve kuruluşları ile özel kesim, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve yerel yönetimler arasında işbirliğini geliştirmek üzere kalkınma kurulu oluşturulacağı bildirilmiştir.

Anayasanın 166 ncı maddesinden, kalkınmanın ulusal düzeyde – yurt düzeyinde düşünüldüğü ve tüm kalkınma girişimlerinin ulusal düzeydeki plana göre gerçekleştirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Ulusal düzeydeki kalkınma planı ile bağlantısı ifade edilmeden bölgesel gelişme hedefinden söz edilmesi, Anayasanın 166 ncı maddesi ile bağdaşmayan bir durumdur.

Diğer yandan kalkınma kuruluna özel kesim, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimler ile kamu kurum ve kuruluşları arasında işbirliğini geliştirme konusunda verilen yetki, bu kurulları yerel yönetimler ve kamu kurum – kuruluşlarını yönlendiren bir üst konumuna getirmektedir. Böyle bir durum ise Anayasanın 123 üncü ve 126 ncı maddelerinde öngörülmemiş bir örgütlenme biçimidir. Bu nedenle söz konusu birinci fıkra, Anayasanın 123 üncü, 126 ncı ve 166 ncı maddelerine aykırıdır.

Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı düzenlemenin hukuk devleti, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleri ve dolayısı ile Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddeleri ile çelişeceği de açıktır.

5449 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasında, kalkınma kuruluna temsilci gönderecek kamu kurum ve kuruluşları ile özel kesim ve sivil toplum kuruluşlarının gönderecekleri temsilcilerin sayısı, görev süresi ve diğer hususların kuruluş kararname ile belirleneceği hükme bağlanmıştır. Kuruluş kararnamesi ile belirleme konusunda idareye verilen yetki, esasları ile ilgili düzenleme Yasada yapılmadığı için asli bir düzenleme yetkisidir. Asli düzenleme yetkisi Anayasanın 7 nci maddesine göre yasamandır ve devredilemez. Söz konusu üçüncü fıkrada asli düzenleme yetkisi idareye devredilmiş olduğundan böyle bir düzenleme, Anayasanın 6 ncı, 7 nci ve 8 inci maddelerine aykırıdır.

Diğer taraftan, Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı bir düzenlemenin hukuk devleti, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleri ve dolayısı ile Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddeleri ile çelişeceği de açıktır.

Bu nedenle, 25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanunun 8 inci maddesinin üçüncü fıkrası Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

6) 25.01.2006 Tarih ve 5449 Sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanunun 9 uncu Maddesinin (a) Bendindeki “özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşları” İbaresinin Anayasaya Aykırılığı

5449 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin (a) bendinde, tek ilden oluşan bölgelerde yönetim kurulunda yer alacak özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşları temsilcilerini ve iki katı yedeklerini sırasıyla seçme görev ve yetkisi kalkınma kuruluna verilmiştir.

Sivil Toplum Kuruluşları, sivil toplumdaki belli ilgi gruplarını temsil etmek üzere organize olmuş kurumlar olarak tanımlanmaktadır. Etkinlik alanlarına göre birbirinden farklı nitelikte sivil toplum kuruluşları görülmektedir. Örneğin; kalkınma ve yardım sivil toplum kuruluşları gibi. Kalkınma sivil toplum kuruluşları sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınmayı hedeflerken, yardım sivil toplum kuruluşları dezavantajlı gruplar için insani yardım misyonu üstlenirler.

Söz konusu 9 uncu maddesinin (a) bendinde tek ilden oluşan bölgelerde ajans yönetim kurulunda yer alacağı ifade edilen sivil toplum kuruluşlarının hangi türden ve hangi alanda etkinlik gösteren sivil toplum kuruluşları olacağına ilişkin bir belirleme yapılmamıştır.

Aynı şekilde “özel kesim” ifadesi de tam anlamıyla açık bir tanım olmayıp bu konuda da Yasada herhangi bir belirleme görülmektedir.

Bir hukuk devletinde, hukuk düzeninin belirliliği sağlaması esastır. İptali istenen kural ise neyin kapsanıp neyin dışlandığı konusunda yeterince açıklıktan, dolayısıyla belirlilik ve öngörülebilirlikten yoksundur ve bu durum Anayasanın 2 nci maddesinde belirtilen hukuk devleti ilkesine aykırıdır. Çünkü hukuk devleti belirliliği ve öngörülebilirliği dolayısıyla hukuk güvenliğini gerçekleştirmeyi amaçlar.

Diğer yandan yasada herhangi bir ölçüt getirilmeden ve faaliyet alanı belirtilmeden idareye özel kesim ve sivil toplum kuruluşlarından üye seçmek yetkisi tanınması, idarenin keyfilığe ve kötüye kullanılmaya açık bir yetki ile donatılması anlamına da gelir ve böyle bir yetkilendirmeyi de yine Anayasanın 2 nci maddesinde ifade edilen hukuk devleti ilkesi ile bağdaştırmak mümkün değildir.

İdareye verilen söz konusu seçme yetkisi, ilkeleri, sınırı yasada belirtilmediği için aynı zamanda asli bir düzenleme yetkisi niteliğini de taşımaktadır. İdarenin Anayasada gösterilen sınırlı haller dışında asli düzenleme yetkisi bulunmadığı, bu yetki yasamaya ait olduğu için böylesi bir yetkilendirmenin Anayasanın 7 nci ve 8 inci maddelerine; kökenini Anayasadan almayan bir yetki kullanılmayacağı içinde Anayasanın 6 ncı maddesine aykırı düşeceği açıktır.

Diğer yandan bir yasa kuralının Anayasanın herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasanın 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa. 24, shf. 225).

Bu nedenle 25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanununun 9 uncu maddesinin (a) bendindeki “özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşları” ibaresi, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

7) 25.01.2006 Tarih ve 5449 Sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanununun 10 uncu Maddesinin İkinci Fıkrasının Birinci Cümlesindeki “özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşlarından” İbaresinin Anayasaya Aykırılığı

5449 sayılı Kanununun 10 uncu maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde, ajansın karar organı olan yönetim kurulunun; tek ilden oluşan bölgelerde vali, büyükşehir belediye başkanı, il genel meclisi başkanı, sanayi odası başkanı, ticaret odası başkanı ile kalkınma kurulu tarafından özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşlarından seçilecek üç temsilciden oluşacağı öngörülmüştür.

Söz konusu 10 uncu maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde ajans yönetim kurulunda temsilcilerinin seçileceği ifade edilen sivil toplum kuruluşlarının hangi türden ve hangi alanda etkinlik gösteren sivil toplum kuruluşları olacağına ilişkin bir belirleme yapılmamıştır.

Aynı şekilde “özel kesim” ifadesi de tam anlamıyla açık bir tanım olmayıp bu konuda da hiç bir belirleme yapılmamıştır.

Yukarıda (6) numaralı başlık altında etraflıca belirtilen nedenlerle, 25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanununun 10 uncu maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesindeki “özel kesim ve/veya sivil toplum

kuruluşlarından” ibaresi, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

8) 25.01.2006 Tarih ve 5449 Sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanunun 17 nci Maddesinin Üçüncü Fıkrasının Anayasaya Aykırılığı

5449 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin iptali istenen üçüncü fıkrasında, yatırım destek ofislerine hangi yatırım ve işlemlerle ilgili başvuru yapılacağına, 4 üncü maddenin (h) bendi uyarınca çıkarılacak düzenlemeler kapsamında belirleneceği hükme bağlanmıştır.

Görüldüğü üzere bu fıkrada, 4 üncü maddenin (h) bendine gönderme yapılmıştır. 4 üncü maddenin (h) bendinde ise, idareye Anayasanın 6 ncı, 7 nci ve 8 inci maddelerine aykırı olarak asli düzenleme yetkisi devredilmektedir. Anayasaya aykırı bir yetkiye dayanılarak yapılan düzenlemelerin de Anayasaya aykırı düşeceği açıktır.

Bu durumda, 4 üncü maddenin (h) bendine gönderme yapan 25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanunun 17 nci maddesinin üçüncü fıkrası da yukarıda (3) numaralı başlık altında belirtilen nedenlerle, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

9) 25.01.2006 Tarih ve 5449 Sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanunun 18 inci Maddesinin Üçüncü Fıkrasındaki “Bu fıkra kapsamındaki kişilerden, önceki kamu kurum ve kuruluşlarındaki kadrolarına müşterek kararname ile atanmaların, bu fıkraya göre yapılacak atama işlemleri ilgili bakan onayı ile yapılır.” Cümlesinin Anayasaya Aykırılığı

5449 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin üçüncü fıkrasındaki iptali istenen cümlede, tekrar kamudaki işine dönmek isteyen ve kamuda önceki ataması müşterek kararname yapılanların dönüşte bakan onayı ile atanması öngörülmüştür. Müşterek kararname, bürokrasideki atamalarda tarafsızlığı sağlamaya yönelik bir yöntemdir. Bu nedenle önceki görevine müşterek kararname ile atanmış bir personelin, dönüşünde kariyerine ve durumuna uygun bir göreve getirilmesi öngörüldüğü için atamasının yine müşterek kararname ile yapılması, idarenin tarafsızlığı ve dolayısıyla hukuk devleti ilkesinin yaşama geçirilmesinin bir gereğidir. Aksi bir durum, hukuk devleti ilkesine ve dolayısıyla bu ilkenin ifade edildiği Anayasanın 2 nci maddesine aykırı düşer.

Diğer taraftan, bir yasa kuralının Anayasanın herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasanın 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa.24, shf. 225).

Açıklanan nedenlerle, 25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanunun 18 inci maddesinin üçüncü fıkrasındaki “Bu fıkra kapsamındaki kişilerden, önceki kamu kurum ve kuruluşlarındaki kadrolarına müşterek kararname ile atanmaların, bu fıkraya göre yapılacak atama işlemleri ilgili bakan onayı ile yapılır.” cümlesi, Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

10) 25.01.2006 Tarih ve 5449 Sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanunun 18 inci Maddesinin Altıncı Fıkrasının Anayasaya Aykırılığı

5449 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin altıncı fıkrasında, genel sekreter ile diğer personelin ücret ve gündelikleri ile diğer malî ve sosyal haklarının Yüksek Planlama Kurulu kararıyla tespit edilen alt ve üst limitleri geçmemek üzere yönetim kurulunca belirleneceği öngörülmüştür.

Bu kural ile Yüksek Planlama Kuruluna verilen alt ve üst limitleri belirleme yetkisi, sınır ve ilkeleri yasada gösterilmediği için asli bir düzenleme yetkisi niteliği taşımaktadır. Böyle bir yetkinin Yüksek Planlama Kuruluna verilmesi asli düzenleme yetkisinin idareye devri anlamına geleceğinden Anayasanın 6 ncı, 7 nci ve 8 inci maddeleri ile bağdaşmaz.

Diğer taraftan, Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı düzenlemenin hukuk devleti, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleri ve dolayısı ile Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddeleri ile çelişeceği de açıktır.

Açıklanan nedenle, 25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanununun 18 inci maddesinin altıncı fıkrası, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

11) 25.01.2006 Tarih ve 5449 Sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanununun 25 inci Maddesinin İkinci ve Üçüncü Fıkralarının Birinci Cümlelerinin Anayasaya Aykırılığı

25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanununun 25 inci maddesinin birinci fıkrasında ajanslarda iç ve dış denetimin yapılacağı belirtildikten sonra iptali istenen ikinci ve üçüncü fıkrasının birinci cümlesi ile,

- iç denetimde; ajansın faaliyetlerinin, hesaplarının, işlemlerinin ve performansının yönetim kurulu başkanı veya genel sekreter ile bir iç denetçi tarafından denetleneceği,

- dış denetimde; İçişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığınca müştereken belirlenecek esas ve usûllere göre ajansın her türlü hesap ve işlemlerinin, yönetim kurulu tarafından her yıl en geç mart ayında ve gerekli görülen hallerde her zaman Sermaye Piyasası Kurulu mevzuatına göre kurulmuş bağımsız denetim kuruluşlarına inceletileceği,

hükme bağlanmıştır.

Genel bütçe vergi gelirleri tahsilatından ayrılan paylar, İl özel idaresi kaynaklarından ve belediyelerin gelirlerinden sağlanacak miktarlar kalkınma ajanslarının gelirleri arasında yer aldığından (5449 s.K.m.19), bu kuruluşların kamu kaynaklarını kullanacakları açıktır. Dolayısıyla kamu kaynağını kullanan her kurumun hesap verilebilirlik ve denetim açısından daha sağlıklı bir yönetsel yapıya kavuşturulması büyük önem taşıdığından ajanların denetiminin kamusal denetim kapsamında gerçekleştirilmesi gerekir.

Ajanslarda iç denetçinin iş mevzuatı hükümlerine göre istihdam edilmesi öngörülmüştür (5449 s.K.m.18). Ajansın dış denetimini yapacak olan Sermaye Piyasası Kurulu mevzuatına göre kurulmuş bağımsız denetim kuruluşlarının da bir kamu denetim organı olmadığı açıktır.

Bu durumda kalkınma ajansları üzerinde bir kamusal denetim öngörülmemiş olduğu söylenmelidir. Halbuki yukarıda da belirtildiği gibi kamusal kaynakları kullanan söz konusu ajansların hesap verilebilirlik ve sağlıklı denetim açısından kamusal denetim altında olmasında kamu yararı vardır. Kalkınma ajanslarını kamusal denetim organlarının denetim alanı dışına çıkartmaya yönelik bir düzenlemenin ise kamu yararına olduğu söylenemez.

Halbuki tüm devlet işlemlerinin nihai amacı kamu yararını gerçekleştirmektir. Kamu yararı amacına uygun olmayan devlet işlemleri, hukuk devleti ilkesi ile ve dolayısıyla Anayasanın 2 nci maddesi ile bağdaşmaz.

Bu nedenle, 25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanununun 25 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının iptali istenen birinci cümleleri kamu yararı amacına dayanmamaktadır. Halbuki “Bir hukuk devletinde, devlet erki kullanılarak yapılan tüm kamu işlemlerinin nihai amacının “kamu yararı” olması gerekir. Bu gereklilik, kamu yararını, yasama organının takdir yetkisi için de bir sınır konumuna getirir”.

Diğer taraftan, 25 inci maddesinin üçüncü fıkrasının iptali istenen birinci cümlesinde dış denetimde; İçişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığınca müştereken belirlenecek esas ve usûllere göre ajansın her türlü hesap ve işlemlerinin, yönetim kurulu tarafından her yıl en geç mart ayında ve gerekli görülen hallerde her zaman Sermaye Piyasası Kurulu mevzuatına göre kurulmuş bağımsız denetim kuruluşlarına inceletileceği belirtilmiştir. Ajansın her türlü hesap ve işlemlerinin incelenmesi konusunda yürütme organına verilen esas ve usulleri düzenleme yetkisi genel, sınırsız, esasları ve çerçevesi belirsiz bir yetkidir.

Böyle bir durum, idareye belirtilen konularda takdir yetkisini dilediği gibi kullanma keyfi olarak belirleyebilme imkanını vermekte; bu da yürütmenin kanuniliği ilkesi çerçevesinde değerlendirilmesi sonucu, Anayasanın 8 inci maddesine aykırı düşmektedir.

Ayrıca ilkeleri, sınırı, çerçevesi yasa ile düzenlenmediği için idareye verilen söz konusu yetkinin bir asli düzenleme yetkisi olduğu açıktır.

Anayasaya göre yürütmenin asli düzenleme yetkisi, Anayasanın gösterdiği ayrık haller dışında yoktur. Bu yetki Anayasanın 7 nci maddesinde Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiştir ve devredilemez. Yürütme, ancak yasayla asli olarak düzenlenmiş alanda kural koyabilir.

Anayasanın çeşitli maddelerinde yer alan “kanunla düzenlenir” deyiminden neyin anlaşılması gerektiği hususuna Anayasa Mahkemesi, kararlarıyla açıklık getirmiştir. Örneğin, 18.06.1985 günlü, E.1985/3, K.1985/8 sayılı kararında, konuyu şöyle belirginleştirmiştir:

“Yasa koyucu, belli konularda gerekli kuralları koyacak, çerçeveyi çizecek, eğer uygun ve zorunlu görürse, onların uygulanması yolunda sınırları belirlenmiş alanlar bırakacak, idare, ancak o alanlar içinde takdir yetkisine dayanmak suretiyle yasalara aykırı olmamak üzere bir takım kurallar koyarak yasanın uygulanmasını sağlayacaktır.”

Esasen Anayasanın 8 inci maddesinin, yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir, hükmünün anlamı da budur. (Anayasa Mahkemesinin 22.06.1988 tarih E.1987/18, K.1986/23, sayılı kararı, R.G. 26.11.1988, sa.2001).

Bu nedenle, 25 inci maddesinin üçüncü fıkrasının iptali istenen birinci cümlesi Anayasanın 7 nci ve 8 inci maddelerine ve bu kural ile verilen yetki, kökenini Anayasadan almadığı için 6 ncı maddesine aykırıdır.

Diğer yandan, bir yasa kuralının Anayasanın herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasanın 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa. 24, shf. 225).

Açıklanan nedenlerle, 25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanunun 25 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının birinci cümleleri Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine ve ayrıca 25 inci maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi Anayasanın 6 ncı, 7 nci ve 8 inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

12) 25.01.2006 Tarih ve 5449 Sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanunun 26 ncı Maddesinin Anayasaya Aykırılığı

5449 sayılı Kanunun 26 ncı maddesi ile ajansların bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili iş ve işlemlerde her türlü vergi, resim ve harçtan muaf olduğu hükme bağlanmıştır.

5449 sayılı Kanunun uygulamasıyla ilgili iş ve işlemlerin hangileri olduğu belirtilmemiştir. Örneğin, ajansın satın alacağı araç ve/veya taşınmazlar bu Kanunun uygulamasıyla ilgili iş ve işlemlerden sayılacak mıdır? Ajans, satın alacağı araçlar için taşıt alım vergisinden, sahibi olacağı taşınmazlar nedeniyle emlak vergisi ile doğacak her türlü resim, vergi ve harçtan muaf olacak mıdır?

Görüldüğü üzere iptali istenen kural, neyin kapsamı neyin dışlandığı konusunda yeterince açıklıktan, dolayısıyla belirlilik ve öngörülebilirlikten yoksundur.

Anayasanın 2 nci maddesinde Cumhuriyetin nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti, insan haklarına saygılı ve bu hakları koruyucu adaletli bir hukuk düzeni kuran ve bunu sürdürmekle kendini yükümlü sayan, bütün işlem ve eylemleri yargı denetimine bağlı olan devlettir.

Anayasanın 2 nci maddesinde belirtilen hukuk devletinin unsurlarından biri de, vatandaşlarına hukuk güvenliği sağlamasıdır. Hukuk güvenliği, kurallarda belirlilik ve öngörülebilirlik gerektirir.

Kişi ve kuruluşların devlete güven duymaları, maddi ve manevi varlıklarını korkusuzca geliştirebilmeleri, temel hak ve özgürlüklerden yararlanabilmeleri ancak hukuk güvenliği ve üstünlüğü sağlandığı bir hukuk devleti düzeninde gerçekleştirilebilir.

Hukuk güvenliği ilkesi ise, herkesin bağlı olacağı hukuk kurallarını önceden bilmesi, tutum ve davranışlarını buna göre düzene sokabilmesidir.

Bu nedenle iptali istenen kural, Anayasanın 2 nci maddesine aykırı düşmektedir.

Diğer yandan bir yasa kuralının Anayasanın herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasanın 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/16 sayılı kararı, AMKD., s.24, s.225).

Açıklanan nedenlerle, 25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanununun 26 ncı maddesi Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

13) 25.01.2006 Tarih ve 5449 Sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanununun 30 uncu Maddesinin 27.10.1989 Tarihli ve 388 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci Maddesine Eklediği (i) Bendinin Anayasaya Aykırılığı

İptali istenen (i) bendinde, Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi teşkilatının Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Şırnak illerini kapsayan bölgelerde kurulacak kalkınma ajansları üzerindeki koordinasyon görevini, Devlet Planlama Teşkilatının belirleyeceği usûl ve esaslara göre yürütmesi öngörülmektedir.

Devlet Planlama Teşkilatına verilen usul ve esasları belirleme yetkisi, sınır ve ilkeleri yasada gösterilmediği için asli bir düzenleme yetkisi niteliği taşımaktadır. Böyle bir yetkinin idareye verilmesi asli düzenleme yetkisinin idareye devri anlamına geleceğinden Anayasanın 6 ncı, 7 nci ve 8 inci maddeleri ile bağdaşmaz.

Diğer taraftan, Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı düzenlemenin hukuk devleti, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleri ve dolayısı ile Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddeleri ile çelişeceği de açıktır.

Açıklanan nedenle, 25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanununun 30 uncu maddesinin 27.10.1989 Tarihli ve 388 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci Maddesine eklediği (i) bendi Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

14) 25.01.2006 Tarih ve 5449 Sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanununun Geçici 2 nci Maddesinin Anayasaya Aykırılığı

5449 sayılı Kanununun geçici 2 nci maddesinde, ilk yıl için ajansta istihdam edilebilecek olan azamî personel sayısının kuruluş kararnamesinde belirtileceği öngörülmüştür.

Kuruluş kararnamesi ile belirleme konusunda idareye verilen yetki, esasları ile ilgili düzenleme Yasada yapılmadığı için asli bir düzenleme yetkisidir. Asli düzenleme yetkisi Anayasanın 7 nci maddesine göre yasamanındır ve devredilemez. Halbuki söz konusu üçüncü fıkrada asli düzenleme yetkisi idareye devredilmiş olduğundan böyle bir düzenleme, Anayasanın 6 ncı, 7 nci ve 8 inci maddelerine aykırıdır.

Diğer taraftan, Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı düzenlemenin hukuk devleti, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleri ve dolayısı ile Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddeleri ile çelişeceği de açıktır.

Bu nedenle, 25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanununun geçici 2 nci maddesi Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN GEREKÇESİ

İptali istenen kurallar, Anayasaya açıkça aykırı olduklarından uygulanmaları halinde sonradan giderilmesi olanaksız ya da güç hukuki zarar ve durumların doğabileceği açıktır. Bu tür hukuki zarar ve durumların ortaya çıkması ise, ancak söz konusu kuralların yürürlüklerinin durdurulması yoluyla önlenbilir.

Açıklanan nedenle, iptali istenen kuralların yürürlüklerinin durdurulmasını istenilmiştir.

V. SONUÇ VE İSTEM

Yukarıda açıklanan gerekçelerle 25.01.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanunun;

1) 1 inci maddesinin Anayasanın 2 nci, 11 inci, 123 üncü, 126 ncı ve 127 nci maddelerine aykırı olduğundan,

2- a) 3 üncü maddesinin birinci cümlesinin Anayasanın Başlangıç Kısımına, 2 nci, 11 inci, 123 üncü, 126 ncı ve 127 nci maddelerine aykırı olduğundan,

b) 3 üncü maddesinin son fıkrasının Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,

3) 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (b), (c) ve (h) bentleri Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,

4) 5 inci maddesinin (b), (d) ve (e) bentlerinin Anayasanın 2 nci, 11 inci, 123 üncü ve 126 ncı maddelerine aykırı olduğundan,

5- a) 8 inci maddesinin birinci fıkrasının Anayasanın 2 nci, 11 inci, 123 üncü, 126 ncı ve 166 ncı maddelerine aykırı olduğundan,

b) 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasının Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,

6) 9 uncu maddesinin (a) bendindeki “özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşları” ibaresinin, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,

7) 10 uncu maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesindeki “özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşlarından” ibaresinin, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,

8) 17 nci maddesinin üçüncü fıkrasının, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,

9) 18 inci maddesinin üçüncü fıkrasındaki “Bu fıkra kapsamındaki kişilerden, önceki kamu kurum ve kuruluşlarındaki kadrolarına müşterek kararname ile atananların, bu fıkraya göre yapılacak atama işlemleri ilgili bakan onayı ile yapılır.” cümlesinin, Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,

10) 18 inci maddesinin altıncı fıkrasının, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,

11- a) 25 inci maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinin, Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,

b) 25 inci maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinin, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,

12) 26 ncı maddesinin Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,

13) 30 uncu maddesinin 27.10.1989 Tarihli ve 388 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci Maddesine eklediği (i) bendi Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,

14) Geçici 2 nci maddesinin, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,

iptallerine ve uygulanmaları halinde sonradan giderilmesi güç yada olanaksız zarar ve durumlar doğacağı için, iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesine ilişkin istemimizi saygı ile arz ederiz .”

B - 19.4.2006 Tarihli Dava Dilekçesinin Gerekçe Bölümü Şöyledir:

“a- 25.1.2006 günlü, 5449 sayılı Kanunun 4. maddesinin (b) bendinin “...bunların değerlendirmesini yapar veya yaptırır” bölümüne ilişkin Anayasa’ya aykırılık gerekçesi

Söz konusu (b) bendi ile ajansların kurumsal performansları ile yürütülen programların performanslarının ölçülmesine dair usul ve esasları belirleme, yetkisi Devlet Planlama Teşkilatına verilmiştir. Yasada ilke ve esasları gösterilmeden yürütmeye bırakılan böyle bir yetki; asli bir düzenleme yetkisi niteliğinde olduğundan yasamaya aittir ve Anayasanın 7 nci maddesine göre de devredilemez. Devredildiği takdirde, bu yetki Anayasanın 7 nci ve 8 inci

maddelerine, kökenini Anayasadan almadığı için de Anayasanın 6 ncı maddesine aykırı düşer. Anayasaya aykırı bir yetkiye istinaden tespit edilen usul ve esaslara göre Devlet Planlama Teşkilatının kurumsal performansları ile yürütülen programların performanslarının değerlendirmesini yapması veya yaptırmasının da Anayasa'ya aykırı düşeceği açıktır.

Bu nedenle, 25.1.2006 günlü, 5449 sayılı Kanunun 4. maddesinin (b) bendinin "...bunların değerlendirmesini yapar veya yaptırır" bölümü de, Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerinde ifade edilen "hukuk devleti" ve "Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkelerine aykırı olup iptali gerekmektedir.

b- 25.1.2006 günlü, 5449 sayılı Kanunun 5. maddesinin (b) bendinin "Bölge plân ve programlarının uygulanmasını sağlayıcı faaliyet ve projelere destek olmak; ...ve sonuçlarını Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına bildirmek." bölümüne ilişkin Anayasa'ya aykırılık gerekçesi

Ulusal kalkınma planına atıfta bulunmadan, ulusal kalkınma planı ile bağlantı zorunluluğu getirilmeden, "Bölge plân ve programlarının uygulanmasını sağlayıcı faaliyet ve projelere destek olmak; kaynakların ulusal açı yerine sadece bölgesel açıdan değerlendirilmesine ve böylece kaynak israfına yol açabilecektir. Böyle bir durumun ise, kamu yararı sağlamayacağı açıktır. "Bir hukuk devletinde, devlet erki kullanılarak yapılan tüm kamu işlemlerinin nihaî amacının "kamu yararı" olması gerekir. Bu gereklilik, kamu yararını, yasama organının takdir yetkisi için de bir sınır konumuna getirir.

Kamu yararı amacı yerine bölgesel amaçların öncelik kazanmasına yol açabileceği için de söz konusu düzenlemenin hukuk devleti ilkesiyle çelişeceği ortadadır. Bu tür bir düzenleme, kalkınma girişimlerinin ulusal düzeydeki, bir başka deyişle yurt düzeyindeki kalkınma planına göre gerçekleştirileceği ilkesini getiren Anayasanın 166 ncı maddesi ile de bağdaşması beklenemez.

Diğer taraftan "...sonuçlarını Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına bildirmek" bölümünün Anayasa'ya aykırılık gerekçesine gelince; Ajanslar Anayasanın 123 üncü ve 126 ncı maddeleri çerçevesinde denetim yetkisi ile donatılmış bir merkezi idare birimi, bir kamusal idari üst konumunda olmadığı için, projelerin uygulama sürecini izlemek konusunda ajansların yetkilendirilmesi, Anayasanın 123 üncü ve 126 ncı maddesine aykırıdır. Ajansların yapacağı değerlendirme, Anayasaya aykırı bir yetkinin kullanılmasıyla oluşacağından, böyle bir değerlendirmenin sonuçlarının da bir merkezi idare birimi olan Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına bildirilmesi Anayasa'nın 2 nci maddesinde ifade edilen "hukuk devleti" ilkesiyle bağdaştırılamaz.

Bu nedenle 25.1.2006 günlü, 5449 sayılı Kanunun 5. maddesinin (b) bendinin "Bölge plân ve programlarının uygulanmasını sağlayıcı faaliyet ve projelere destek olmak; ... sonuçlarını Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına bildirmek" bölümü Anayasa'nın 2 nci maddesine aykırı olduğundan ve ayrıca "Bölge plân ve programlarının uygulanmasını sağlayıcı faaliyet ve projelere destek olmak;" bölümü Anayasa'nın 166 ncı maddesine de aykırı düştüğünden iptali gerekmektedir.

c- 25.1.2006 günlü, 5449 sayılı Kanunun 5. maddesinin (d) bendinin "...özel kesim ve sivil toplum kuruluşları..." bölümüne ilişkin Anayasa'ya aykırılık gerekçesi

Söz konusu 5. maddenin (d) bendinin "...özel kesim ve sivil toplum kuruluşları..." bölümüne ilişkin iptal isteminde bulunmuyoruz. Bu nedenle, ek Anayasa'ya aykırılık gerekçesi sunulmamıştır.

d- 25.1.2006 günlü, 5449 sayılı Kanunun 5. maddesinin (e) bendinin "...özel kesim ve sivil toplum kuruluşları..." bölümüne ilişkin Anayasa'ya aykırılık gerekçesi

Söz konusu 5. maddenin (e) bendinin "...özel kesim ve sivil toplum kuruluşları..." bölümüne ilişkin iptal isteminde bulunmuyoruz. Bu nedenle, Anayasa'ya aykırılık gerekçesi sunulmamıştır.

e- 25.1.2006 günlü, 5449 sayılı Kanunun 8. maddesinin birinci fıkrasının "...özel kesim, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler..." bölümüne ilişkin Anayasa'ya aykırılık gerekçesi

Anayasa'nın 130. maddesinde üniversitelerin bilimsel özerkliğe sahip kamu tüzelkişileri olarak Devlet eliyle ve kanunla kurulabileceği ilkesi getirilmiştir.

Üniversitelerin kamu tüzel kişileri olması karşısında, dilekçemizin (5) numaralı başlığı altında etraflıca belirtilen nedenlerle, kalkınma kuruluna üniversiteler arasındaki işbirliğini geliştirme konusunda verilen yetki de, bu kurulları üniversiteleri yönlendiren bir üst konuma getirmektedir. Böyle bir durum ise Anayasa'nın 123. ve 126. maddelerinde öngörülmeyen bir örgütlenme biçimidir.

Bu nedenle 25.1.2006 günlü, 5449 sayılı Kanunun 8. maddesinin birinci fıkrasındaki "üniversiteler" ibaresi de Anayasa'nın 2., 11., 123. ve 126. maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

Söz konusu 8. maddenin birinci fıkrasındaki "...özel kesim, sivil toplum kuruluşları..." bölümüne ilişkin iptal isteminde bulunmuyoruz. Bu nedenle, bu bölüme ilişkin Anayasa'ya aykırılık gerekçesi sunulmamıştır.

f- 25.1.2006 günlü, 5449 sayılı Kanunun 18. maddesinin altıncı fıkrasının "...yönetim kurulunca..." ibaresine ilişkin Anayasa'ya aykırılık gerekçesi

5449 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin altıncı fıkrasında, genel sekreter ile diğer personelin ücret ve gündelikleri ile diğer malî ve sosyal haklarının Yüksek Planlama Kurulu kararıyla tespit edilen alt ve üst limitleri geçmemek üzere yönetim kurulunca belirleneceği öngörülmüştür.

Bu kural ile Yüksek Planlama Kuruluna verilen alt ve üst limitleri belirleme yetkisi, sınır ve ilkeleri yasada gösterilmediği için asli bir düzenleme yetkisi niteliği taşımaktadır. Böyle bir yetkinin Yüksek Planlama Kuruluna verilmesi asli düzenleme yetkisinin idareye devri anlamına geleceğinden Anayasanın 6 ncı, 7 nci ve 8 inci maddeleri ile bağdaşmaz.

Anayasaya aykırı bir yetkiye istinaden Yüksek Planlama Kurulu kararıyla tespit edilen alt ve üst limitler arasında Yönetim kurulunca yapılacak bir belirlemenin de, Anayasa'nın 2 nci ve 11 inci maddelerinde ifade edilen "hukuk devleti" ve "Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkelerine bağdaşmayacağı açıktır.

2) Dava Dilekçemizin "Sonuç ve İstem" Bölümünün (4) numaralı bendi aşağıdaki şekilde düzeltilmiştir:

"4) 5 inci maddesinin (b), (c), (d), (e) ve (f) bentlerinin Anayasanın 2 nci, 11 inci, 123 üncü ve 126 ncı maddelerine aykırı olduğundan" 2949 sayılı Kanunun 27. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca ilişikte sunulmuştur."

C - İtiraz Başvurularının Gerekçesi Özetle Şöyledir:

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme'nin iki ayrı başvurusunun gerekçelerinde özetle, Anayasa'da "İdare"nin esaslarının merkezden yönetim, yerinden yönetim ve bunları tamamlayan idarenin bütünlüğü olarak belirlendiği, tekil devlet modeli ile bağdaşmayan bölgesel yönetimlere yer verilmediği, Anayasa'ya göre, merkezi idarenin birden çok ili içine alacak şekilde teşkilatlanmasının mümkün olduğu, ancak kalkınma ajanslarının merkezi idarenin, hiyerarşik denetimine tabi tutulmadığı, taşra teşkilatı olmadığı ve merkezi idarenin dışında bölgesel tüzel kişiler olarak teşkilatlandırıldığı, bölgesel esaslara göre ve özel sektörün katılımıyla kurulacak olan ajansların tüzel kişiliğinin niteliği ve merkezi idare ile olan ilişkilerinin gösterilmediği, özel hukuk hükümlerine tabi ve tüzel kişiliği haiz olduklarının belirtilmesiyle yetinildiği, bu nedenle, Yasa'nın ajansları tanımlayan ve kuruluşunu belirleyen 2. ve 3. maddelerinin Anayasa'nın idari yapılanmaya ilişkin temel ilkelerine aykırı bir yapı oluşturduğu, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrası ve ikinci fıkrasının (h) bendi hükümleriyle Yasa'da ilke ve esasları gösterilmeden DPT'ye verilen yetkinin asli düzenleme yetkisi niteliğinde olduğu, ayrıca, DPT'ye kalkınma ajanslarının ulusal düzeyde koordinasyon görevinin verilmesinin merkezi yönetim ilkeleriyle bağdaşmadığı, 2. ve 3. maddeler için belirtilen gerekçelerin Yasa'nın diğer maddeleri içinde geçerli olduğu bu nedenlerle Yasa'nın 2., 3., 7., 8., 10., 15. ve Geçici 2. maddelerinin

Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 11., 123., 126. ve 127. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

II - YASA METİNLERİ

A - Dava ve İtiraz Konusu Yasa Kuralları

5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun'un iptali istenilen fıkra, bent, bölüm ve sözcükleri de içeren maddeleri şöyledir:

“Amaç ve kapsam

MADDE 1- Bu Kanunun amacı; kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma plânı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak üzere oluşturulacak kalkınma ajanslarının kuruluş, görev ve yetkileri ile koordinasyonuna ilişkin esas ve usûlleri düzenlemektir.”

“Tanımlar

MADDE 2- Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Bölge: EK 1 listede belirtilen Düzey 2 İstatistikî Bölge Birimini,

b) Ajans: Kalkınma ajansını,

c) Kuruluş kararname: Kalkınma ajanslarının kuruluşuna dair Bakanlar Kurulu kararı,
ifade eder.”

“Kuruluş

MADDE 3- Ajanslar, bölgeler esas alınarak, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile kurulur. Ajans merkezinin bulunacağı il, kuruluş kararnamesinde belirtilir.

EK 1 listede belirtilen bölgelerin yeniden düzenlenmesine ve kurulmuş olan Ajansın kaldırılmasına Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Ajanslar, tüzel kişiliği haiz ve bu Kanunla düzenlenmemiş bütün işlemlerinde özel hukuk hükümlerine tâbidir.”

“Genel koordinasyon

MADDE 4- Ajansların ulusal düzeyde koordinasyonundan Devlet Planlama Teşkilatı sorumludur.

Devlet Planlama Teşkilatı;

a) Bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltıcı tedbirleri alır; plânlama, programlama ve projelendirme konularında ajanslara rehberlik ve danışmanlık yapar, plân ve programların uygulanmasını izler ve değerlendirir.

b) Ajansların kurumsal performansları ile yürütülen programların performanslarının ölçülmesine dair usûl ve esasları belirleyerek, bunların değerlendirmesini yapar veya yaptırır.

c) Bölgesel gelişmeye yönelik iç ve dış kaynaklı fonların ajanslara tahsisi ile bunların kullanımına ilişkin usûl ve esasları belirler.

d) Ajanslar arası işbirliğini sağlar ve ortak proje üretimini destekler.

e) Ajansların işlevlerini etkili ve verimli olarak yerine getirebilmesi için merkezi düzeyde ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyonu sağlar.

f) Ajansların yıllık çalışma programlarını onaylar.

g) Yönetim Kurulu tarafından, nitelikleri uygun kişiler arasında seçilen ve teklif edilen ajans genel sekreterini onaylar.

h) Plân ve programlara, yapılacak yardım ve transferlere, personelin nitelik ve istihdamına, bütçe ve muhasebe standartlarının kullanımına, faaliyet raporlarına, izleme, değerlendirme ve denetime ilişkin esas ve usûller ile yatırım destek ofislerinin

çalışma esas ve usûllerini ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşünü alarak belirler.”

“Ajansın görev ve yetkileri

MADDE 5- Ajansın görev ve yetkileri şunlardır:

a) Yerel yönetimlerin plânlama çalışmalarına teknik destek sağlamak.

b) Bölge plân ve programlarının uygulanmasını sağlayıcı faaliyet ve projelere destek olmak; bu kapsamda desteklenen faaliyet ve projelerin uygulama sürecini izlemek, değerlendirmek ve sonuçlarını Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına bildirmek.

c) Bölge plân ve programlarına uygun olarak bölgenin kırsal ve yerel kalkınma ile ilgili kapasitesinin geliştirilmesine katkıda bulunmak ve bu kapsamdaki projelere destek sağlamak.

d) Bölgede **kamu kesimi**, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülen ve bölge plân ve programları açısından önemli görülen diğer projeleri izlemek.

e) Bölgesel gelişme hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik olarak; **kamu kesimi**, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek.

f) 4 üncü maddenin ikinci fıkrasının (c) bendi çerçevesinde ajansa tahsis edilen kaynakları, bölge plân ve programlarına uygun olarak kullanmak veya kullandırmak.

g) Bölgenin kaynak ve olanaklarını tespit etmeye, ekonomik ve sosyal gelişmeyi hızlandırmaya ve rekabet gücünü artırmaya yönelik araştırmalar yapmak, yaptırmak, başka kişi, kurum ve kuruluşların yaptığı araştırmaları desteklemek.

h) Bölgenin iş ve yatırım imkânlarının, ilgili kuruluşlarla işbirliği halinde ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımını yapmak veya yaptırmak.

i) Bölge illerinde yatırımcıların, kamu kurum ve kuruluşlarının görev ve yetki alanına giren izin ve ruhsat işlemleri ile diğer idarî iş ve işlemlerini, ilgili mevzuatta belirtilen süre içinde sonuçlandırmak üzere tek elden takip ve koordine etmek.

j) Yönetim, üretim, tanıtım, pazarlama, teknoloji, finansman, örgütlenme ve işgücü eğitimi gibi konularda, ilgili kuruluşlarla işbirliği sağlayarak küçük ve orta ölçekli işletmelerle yeni girişimcileri desteklemek.

k) Türkiye'nin katıldığı ikili veya çok taraflı uluslararası programlara ilişkin faaliyetlerin bölgede tanıtımını yapmak ve bu programlar kapsamında proje geliştirilmesine katkı sağlamak.

l) Ajansın faaliyetleri, malî yapısı ve ajansla ilgili diğer hususların güncel olarak yayınlanacağı bir internet sitesi oluşturmak.”

“Teşkilât yapısı

MADDE 7- Ajansın teşkilât yapısı aşağıdaki gibidir:

a) Kalkınma kurulu.

b) Yönetim kurulu.

c) Genel sekreterlik.

d) Yatırım destek ofisleri.

“Kalkınma kurulu

MADDE 8- Bölgesel gelişme hedefine yönelik olarak; bölgedeki kamu kurum ve kuruluşları, özel kesim, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve yerel yönetimler arasında işbirliğini geliştirmek ve ajansı yönlendirmek üzere kalkınma kurulu oluşturulur.

Kalkınma kurulu, illerin dengeli şekilde temsilini sağlayacak yapıda, en fazla yüz üyeden oluşur.

Kalkınma kuruluna temsilci gönderecek kamu kurum ve kuruluşları ile özel kesim ve sivil toplum kuruluşlarının gönderecekleri temsilcilerin sayısı, görev süresi ve diğer hususlar kuruluş kararnamesi ile belirlenir.

Kalkınma kurulu, yapacağı ilk toplantıda kendi üyeleri arasından bir Başkan ve bir Başkan Vekili seçer. Başkan ve Başkan Vekilinin görev süresi iki yıldır.

Başkan ve Başkan Vekilinin temsil ettiği kurum ile mensubiyeti sona erdiğinde Kurul Başkanlığı ve Başkan Vekilliği görevleri de sona erer ve ilk toplantıda yeniden Başkan ve Başkan Vekili seçimi yapılır.

Kalkınma kurulu, Kurul Başkanının daveti üzerine yılda en az iki defa toplanır. Ayrıca Kurul, üye tam sayısının beşte birinin talebi üzerine Kurul Başkanı tarafından toplantıya çağrılır.

Kalkınma kurulu, üye tam sayısının yarıdan bir fazlası ile toplanır, katılanların çoğunluğu ile karar alır. Toplantı yetersayısı sağlanamayan hallerde onbeş günü aşmayacak şekilde yeni toplantı tarihi Başkan tarafından belirlenir ve bu toplantıda toplantı yetersayısı aranmaz.

“Kalkınma kurulunun görev ve yetkileri

MADDE 9- Kalkınma kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

a) Tek ilden oluşan bölgelerde yönetim kurulunda yer alacak **özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşları** temsilcilerini ve iki katı yedeklerini sırasıyla seçmek.

b) Ajansın yıllık faaliyet ve iç denetim raporlarını görüşmek, değerlendirmek ve yönetim kuruluna önerilerde bulunmak.

c) Bölgenin sorunlarına ve çözüm önerilerine, tanıtımına, potansiyeline ve önceliklerine yönelik olarak yönetim kuruluna tavsiyelerde bulunmak.

d) Toplantı sonuçlarını Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına raporlamak ve toplantıya ilişkin bir sonuç bildirisi yayımlamak.

“Yönetim kurulu

MADDE 10- Yönetim kurulu, ajansın karar organıdır.

Yönetim kurulu, tek ilden oluşan bölgelerde vali, büyükşehir belediye başkanı, il genel meclisi başkanı, sanayi odası başkanı, ticaret odası başkanı ile kalkınma kurulu tarafından **özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşlarından** seçilecek üç temsilciden; birden fazla ilden oluşan bölgelerde il valileri, büyükşehir belediye başkanları veya büyükşehir olmayan illerde il merkez belediye başkanları, il genel meclisi başkanları ve her ilden birer kişi olmak kaydıyla ticaret ve sanayi odası başkanlarından oluşur. Ancak, birden fazla ilden oluşan bölgelerdeki illerde; ticaret ve sanayi odalarının ayrı ayrı kurulmuş bulunması halinde, yönetim kurulunda yer alacak temsilci Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Yönetim Kurulu tarafından belirlenir.

Ajansı, yönetim kurulu başkanı temsil eder. Yönetim kurulunun başkanı validir. Yönetim kurulu ilk toplantısında üyeleri arasından bir başkan vekili seçer.

Birden fazla ilden oluşan bölgelerde yönetim kurulu başkanlığı; ilk yıl ajans merkezi olarak tespit edilen ilin valisi tarafından, müteakip yıllarda illerin alfabetik sırasına göre bölgedeki valiler tarafından birer yıl süreyle dönüşümlü olarak yürütülür.

Tek ilden oluşan bölgelerde kalkınma kurulu tarafından seçilen yönetim kurulu üyelerinin görev süresi iki yıl olup görev sürelerini tamamlamadan herhangi bir şekilde üyeliklerinin sona ermesi halinde, kalan süreleri sırasına göre yedek üyelerce tamamlanır. Görevi sona eren üyeler tekrar seçilebilir. Yönetim kurulu üyeliği, üyelerin temsil ettikleri kurum ve kuruluşlardaki görevlerini sürdürmelerine engel teşkil etmez.

Yönetim kurulu üyeleri ajans ile ilgili gizlilik taşıyan bilgileri ve bu Kanunun uygulanması sırasında öğrendikleri çalışma alanlarındaki sırları, görevlerinden ayrılmış olsalar bile ifşa edemezler, kendilerinin veya başkalarının menfaatine kullanamazlar.

Yönetim kurulu üyeleri, kendileri, eşleri ve ikinci dereceye kadar kan ve kayın hısımlarını doğrudan ilgilendiren konular ile sahibi ya da ortağı oldukları ticarî işletmelere ilişkin toplantıya ve oylamaya katılamaz.

Yönetim kurulu, başkanın daveti üzerine üye tamsayısının yarısından bir fazlası ile her ay en az bir kere toplanır. Yönetim kurulu toplantılarına başkanın yokluğunda başkan vekili başkanlık eder.

Yönetim kurulu, toplantıya katılanların oy çokluğu ile karar alır. Eşitlik durumunda, başkanın oyu yönünde karar alınır.

Ajans genel sekreteri, oy hakkı olmamak kaydı ile yönetim kurulu toplantılarına katılır.”

“Yatırım destek ofisleri

MADDE 15- Bölge illerinde, yönetim kurulu kararı ile biri koordinatör olmak üzere, en çok beş uzmandan oluşan yatırım destek ofisleri teşkil edilir. Yatırım destek ofislerinde çalışan uzman personel sayısı, bölge ve ilin ihtiyaçlarına cevap veremez hale geldiği takdirde bu sayı, yönetim kurulu kararı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının onayı ile artırılabilir.

Yatırım destek ofisleri görevleri ile ilgili olarak genel sekreterliğe karşı sorumludur.

Yatırım destek ofislerinde yatırımcılara sunulan hizmetler tamamen ücretsizdir.”

“Yatırım destek ofislerine başvuru

MADDE 17- Yatırımcılar, ilgili mevzuatta belirtilen bilgi ve belgelerle yatırım destek ofislerine başvurur. Bu başvuru sonucunda yatırım destek ofislerinde geçen süreler, ilgili mevzuatta belirtilen sürelerden sayılmaz. Yatırımcıların bu Kanun kapsamında yatırım destek ofislerine başvurması kendi isteklerine bağlıdır.

İzin ve ruhsat işlemleri ile diğer idarî iş ve işlemler için yatırım destek ofisleri tarafından ilgili mercilere yapılan başvurular, yatırımcı tarafından yapılmış sayılır.

Yatırım destek ofislerine hangi yatırım ve işlemlerle ilgili başvuru yapılacağı, 4 üncü maddenin (h) bendi uyarınca çıkarılacak düzenlemeler kapsamında belirlenir.”

“Ajans personelinin nitelik, statü ve hakları

MADDE 18- Ajans hizmetleri, iş mevzuatı hükümlerine göre istihdam edilen uzman personel ve destek personeli eliyle yürütülür. Ayrıca, ajanslarda iç denetim yapmak üzere bir iç denetçi istihdam edilir. Sekreterlik, halkla ilişkiler, arşiv, idarî, malî ve personelle ilgili işlemler gibi işleri yürütecek olan destek personelinin sayısı, ajans toplam personel sayısının yüzde yirmisini geçemez.

Uzman personel ve iç denetçi, hukuk, iktisat, maliye, işletme, kamu yönetimi, uluslararası ilişkiler, istatistik, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, matematik, sosyoloji, mimarlık, şehir ve bölge plânlama ile mühendislik dallarından veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulunca kabul edilen yurt dışındaki yüksek öğretim kurumlarından lisans düzeyinde mezun olmuş, Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavında İngilizce dilinden en az 70 puan almış veya buna denk kabul edilen uluslararası geçerliliği bulunan belgeye sahip adaylar arasından istihdam edilir. Ayrıca, iç denetçide kamuda denetim elemanı olarak en az on yıl çalışmış olma şartı aranır.

Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlardan, bu Kanunda belirtilen nitelikleri taşıyanlar, kendilerinin isteği ve kurumlarının muvafakati ile ajansta genel sekreter, iç denetçi veya uzman personel olarak istihdam edilebilir. Bunların kurumlarıyla olan ilişkileri iş akdinin yapılmasıyla son bulur. Bunlara verilecek ücret ile diğer malî ve sosyal haklar yapılacak iş akdi ile belirlenir. Bu şekilde istihdam edilenler, ajanstaki görevleri sona erdiğinde, öğrenim durumları, hizmet yılı ve unvanları dikkate alınarak önceki kurumlarında kariyerlerine veya durumlarına uygun boş bir kadro veya pozisyona en geç üç ay içinde atanırlar ve herhangi bir işleme gerek kalmaksızın en geç bir ay içerisinde göreve başlatılırlar. Ancak, bu kişilerin atanmalarında, önceki kurumlarındaki idarî unvanlar dikkate alınmaz. **Bu fıkra kapsamındaki kişilerden, önceki kamu kurum ve kuruluşlarındaki kadrolarına müşterek kararname ile atananların, bu fıkraya göre yapılacak atama işlemleri ilgili bakan onayı ile yapılır.** Bu fıkra uyarınca önceki kurumlarına dönen kişilerin ajansta geçen hizmetleri kazanılmış hak aylık derece ve kademelerinde değerlendirilir. Bu durumda kıdem tazminatları ödenmez ve bu süreler emeklilik ikramiyesinin hesabında dikkate alınır. Bu şekilde görevlendirilecek personel sayısı toplam personel sayısının yüzde otuzunu aşamaz.

Ajans personeli, emeklilik ve sosyal güvenlik yönünden 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa tâbidir.

Yönetim kurulu üyeleri ile genel sekreter ve ajansta istihdam edilecek tüm personelde;

- a) Türk Vatandaşı olmak,
- b) Kamu haklarından mahrum bulunmamak,
- c) Affa uğramış olsalar bile Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla, zimmet, ihtilas, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyeti kırıcı suçtan veya istimal ve istihlak kaçakçılığı hariç kaçakçılık, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma suçlarından dolayı hükümlü bulunmamak,

şartları aranır.

Genel sekreter ile diğer personelin ücret ve gündelikleri ile diğer malî ve sosyal hakları Yüksek Planlama Kurulu kararıyla tespit edilen alt ve üst limitleri geçmemek üzere yönetim kurulunca belirlenir.

Ajans personeline ilişkin tüm ihtilaflar iş mahkemelerinde görülür.”

“Denetim

MADDE 25 - Ajanslarda iç ve dış denetim yapılır.

İç denetimde; ajansın faaliyetleri, hesapları, işlemleri ve performansı yönetim kurulu başkanı veya genel sekreter ile bir iç denetçi tarafından denetlenir. İç denetim raporları yönetim kuruluna ve kalkınma kuruluna sunulur.

Dış denetimde; İçişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığınca müştereken belirlenecek esas ve usullere göre ajansın her türlü hesap ve işlemleri, yönetim kurulu tarafından her yıl en geç mart ayında ve gerekli görülen hallerde her zaman Sermaye Piyasası Kurulu mevzuatına göre kurulmuş bağımsız denetim kuruluşlarına incelenir. Bağımsız dış denetim kuruluşları, hazırladıkları raporu eş zamanlı olarak İçişleri Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına sunar. Denetim sonucu suç teşkil eden hususlarla ilgili gerekli işlemleri yapmaya İçişleri Bakanlığı, performansla ilgili değerlendirmeleri yapmaya ve gerekli tedbirleri almaya Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı yetkilidir.

Bu maddeye göre bağımsız denetim yapan kuruluşların ortakları, yöneticileri ve çalışanlarının cezai sorumluluğu hakkında 28/7/1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 47 nci maddesinin (B) bendinin (3) numaralı alt bendi ile 48 ve 49 uncu maddeleri hükümleri uygulanır.”

“Muafiyet

MADDE 26- Ajanslar; bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili iş ve işlemlerde her türlü vergi, resim ve harçtan muafdir.”

“**MADDE 30-** 27/10/1989 tarihli ve 388 sayılı Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinin (f) bendi “nazım ve uygulama imar plânlarını yapmak veya yaptırmak,” şeklinde değiştirilmiş, maddeye aşağıdaki (i) bendi eklenmiş ve 3 üncü maddesinin son fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

“**i) Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Şırnak illerini kapsayan bölgelerde kurulacak kalkınma ajansları üzerindeki koordinasyon görevini, Devlet Planlama Teşkilatının belirleyeceği usûl ve esaslara göre yürütmek,”**

“**GEÇİCİ MADDE 2-** İlk yıl için ajansta istihdam edilebilecek olan azamî personel sayısı kuruluş kararnamesinde belirtilir.”

B- Dayanılan ve İlgili Görülen Anayasa Kuralları

Dava dilekçesinde ve başvuru kararlarında Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 11., 123., 126., 127. ve 166. maddelerine dayanılmış, Anayasa'nın 10. ve 73. maddeleri ise ilgili görülmüştür.

III - İLK İNCELEME

A- Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, E.2006/61 sayılı dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma isteminin bu

konudaki raporun hazırlanmasından sonra karara bağlanmasına, 4.5.2006 gününde oybirliğiyle karar verilmiştir.

B- E.2007/32 ve E.2007/34 sayılı dosyalarda ise 5.4.2007 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural sorunu üzerinde durulmuştur.

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, mahkemeler, bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları kanun ya da kanun hükmünde kararname kurallarını Anayasa'ya aykırı görürler veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırlarsa, o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidirler. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

1- E.2007/32 sayılı dosyada, itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada, 25.7.2006 günlü, 26239 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan ve 5449 sayılı Yasa'nın Genel Koordinasyon başlıklı 4. maddesinin birinci fıkrasına ve aynı maddenin ikinci fıkrasının (h) bendi hükümlerine dayanılarak "kalkınma ajanslarının çalışma usul ve esaslarını belirlemek" amacıyla düzenlenen "Kalkınma Ajanslarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik" in iptali istenmiştir.

5449 sayılı Yasa'nın;

a- 4. maddesinin ikinci fıkrasının (h) bendi dışında kalan bentlerinin, 8. maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarının, 10. maddesinin birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci fıkralarının, 15. maddesinin birinci fıkrasının, dava konusu yönetmelikle dayanak ve içerik yönünden ilgisi bulunmaması nedeniyle itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu fıkra ve bentlere ilişkin başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle reddine, oybirliğiyle,

b- 2., 3., 7. maddelerinin, 8. maddesinin dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci fıkralarının, 10. maddesinin sekizinci, dokuzuncu ve onuncu fıkralarının, 15. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının, dosyada eksiklik bulunmadığından esasının incelenmesine, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Ahmet AKYALÇIN, Serdar ÖZGÜLDÜR ile Serruh KALELİ'nin karşıoyları ve oyçokluğuyla, 4. maddesinin birinci fıkrası ile ikinci fıkrasının (h) bendinin esasının incelenmesine ise oybirliğiyle,

c- Yürürlüğü durdurma isteminin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına, oybirliğiyle,

Karar verilmiştir.

2- E.2007/34 sayılı dosyada, itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada, 6.7.2006 günlü, 26220 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Bazı Düzey 2 Bölgelerinde Kalkınma Ajansları Kurulmasına Dair 2006/10550 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı"nın iptali istenmiştir.

5449 sayılı Yasa'nın;

a- 3. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları ile 8. maddesinin dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci fıkralarının, dava konusu Bakanlar Kurulu Kararı ile dayanak ve içerik yönünden ilgisi bulunmaması nedeniyle itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu fıkralara ilişkin başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle reddine,

b- 3. maddesinin birinci fıkrası, 8. maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkraları ile geçici 2. maddesinin dosyada eksiklik bulunmadığından esasının incelenmesine,

c- Yürürlüğü durdurma isteminin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına, Oybirliğiyle karar verilmiştir.

IV - BİRLEŞTİRME KARARI

Danıştay Onuncu Dairesi'nin başvurularına ilişkin E.2007/32 ve E.2007/34 sayılı davaların, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2006/61 sayılı dava ile birleştirilmesine, birleştirilen davaların esaslarının kapatılmasına, esas incelemenin 2006/61 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 5.4.2007 gününde oybirliğiyle karar verilmiştir.

V - ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi, başvuru kararları ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, dava/itiraz konusu Yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 30. maddesinin birinci fıkrası gereğince Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Nazım Ekren ve diğer yetkililerin 21.11.2007 günlü sözlü açıklamaları dinlenildikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A - Dava ve İtiraz Konusu Kuralların Anlam ve Kapsamı

5449 sayılı Yasa'yla, kalkınma ajanslarının, kuruluş, görev ve yetkileri ile koordinasyonuna ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

Yasa'nın genel gerekçesinde, "Ulusal kalkınmanın, çeşitli toplum kesimleri ve bölgeler arasında dengeli bir işbölümü ile gerçekleştirilmesi ve buna paralel olarak kalkınmanın, gelirlerin de kesimler ve bölgeler arasında dengeli dağılımı hükümet programları ve kalkınma planlarının en öncelikli konuları arasında ortaya çıkmıştır. Ekonomik refahın, toplum kesimleri ve iller, bölgeler arasında, kısacası mekanda dengeli dağılımının sağlanması, günümüz toplumlarında sosyal devlet anlayışının bir gereği olarak ortaya çıkmaktadır" denilmekte ve AB'ye üyelik ve uyum sürecinde, Türkiye'nin bölgesel gelişme politikalarının ve uygulamalarının AB'ye uyumunun sağlanması amacıyla kalkınma ajanslarının kurulmasının öngörüldüğü belirtilmektedir.

Hukuki ve örgütsel yapısı, görev ve faaliyetleri, yetki ve sorumlulukları, gelir ve giderleri, bütçesi, denetimi ve personeli incelendiğinde kalkınma ajanslarının, klasik idari yapı içinde yer alan diğer kurum ve kuruluşlardan farklı bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Yasa'nın genel gerekçesinde bu yapıların "küreselleşme ile artan yerel rekabet" ile birlikte 1990'larda yaygınlaşan "yönetişim" anlayışının bir sonucu, yeni kalkınma anlayışının bir ürünü olduğu belirtildikten sonra bu durum "*Ajanslar kamu-özel sektör ortaklığı anlayışına uygun bir yapıda kurulmaktadır. Bu bakımdan, normal kamu kuruluşu niteliğinde bir kurum olmadığı gibi tasarıda düzenlenmeyen bütün işlemlerinde özel hukuk hükümlerine tabi olarak faaliyet gösterecektir. Bu yapı, ajansların istihdam ve harcama usullerinde, kamu kurum ve kuruluşların tabi olduğu genel bütçe, harcama, ihale, işe alma, işten çıkarma, personel, ücret ödemesi, muhasebe yöntemlerinden bağımsız...*"dır şeklinde açıklanmıştır.

Yasa'nın "Amaç ve kapsam" başlığını taşıyan 1. maddesinde, kalkınma ajanslarının kuruluş amacı, kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma planı ve programlarda belirtilen ilke ve politikalar doğrultusunda bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgelerarası ve bölge içi gelişmişlik farklılıklarını azaltmak olarak gösterilmiştir. Yasa'nın 2. maddesinde ise tanımlar yapılmıştır. Kalkınma ajanslarının, kuruluşu, kaldırılması, ajans merkezi, hukuksal statüsü, kurulacağı belirtilen bölgelerin yeniden düzenlenmesi Yasa'nın 3. maddesinde gösterilmiştir.

Kalkınma ajansları, "bölgeler" esas alınarak, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakanın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararıyla kurulacaktır. Bölge, Yasa'nın EK 1 sayılı listesinde gösterilen "Düzy 2 İstatistikî Bölge Birimini" ifade etmektedir.

2001 tarihli Katılım Ortaklığı Belgesi'nde Türkiye'den hazırlanması istenilen İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması (NUTS- The Nomenclature of Territorial Units for Statistics)

Türkiye tarafından hazırlanan “AB Müktesebatının Üstlenilmesine ilişkin Türkiye Ulusal Programı”nda kısa vadeli öncelikler arasında yer almıştır.

Genel gerekçede de belirtildiği gibi, bölgesel gelişme alanında AB'ye uyum sürecinin bir gereği olarak, yerleşme merkezlerinin kademelenmesini, iller arasındaki fonksiyonel ilişkileri, coğrafi koşulları, istatistik toplama ve plan yapma amacına uygunluğu da dikkate alınarak, AB istatistiki sınıflandırmasına paralel bir şekilde, üç düzey halinde İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) yapılmıştır. AB yetkilileri tarafından da onaylandıktan sonra, 28 Ağustos 2002 tarih ve 2002/4720 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'yla yürürlüğe konulan bu sınıflandırmanın, yine aynı Karar kapsamında bölgesel politikaların çerçevesinin belirlenmesinde esas alınması kararlaştırılmıştır.

Bakanlar Kurulu Kararı'yla bölgesel istatistiklerin toplanması, geliştirilmesi, bölgelerin sosyo-ekonomik analizlerinin yapılması, bölgesel politikaların çerçevesinin belirlenmesi ve Avrupa Birliği Bölgesel İstatistik Sistemine uygun karşılaştırılabilir istatistiki veri tabanı oluşturulması amacıyla ülke genelinde İBBS tanımlanmıştır. Karar'da, İBBS'de iller “Düzen 3” olarak gösterilmiş, ekonomik, sosyal ve coğrafi yönden benzerlik gösteren komşu iller ise bölgesel kalkınma planları ve nüfus büyüklükleri dikkate alınarak “Düzen 1” ve “Düzen 2” olarak gruplandırılmak suretiyle hiyerarşik İBBS yapılmıştır. Türkiye, bu Karar'a göre, en altta 81 il, bir üstte 26 il grubu, en üstte ise 12 il grubu olmak üzere üç kademeli “istatistiki bölge birimi”ne ayrılmıştır. Yasa'da ajansların kurulmasında bölge olarak “Düzen 2 İstatistiki Bölge Birimi”nin esas alınması öngörülmüştür. Düzen 2 İstatistiki Bölge Birimleri Ankara, İstanbul ve İzmir gibi tek ilden oluşan bir bölge olabileceği gibi birden çok ilden de oluşabilmektedir.

Yasa'nın 3. maddesinde, bölgeler esas alınarak Bakanlar Kurulu kararıyla kurulacağı öngörülen ajanslar aynı maddeye göre, Bakanlar Kurulu'nun kararıyla kaldırılacaktır. Ayrıca, ajans merkezinin bulunacağı ilin, kuruluş kararnamesinde belirtileceği, Yasa'ya EK 1 listede belirtilen bölgelerin yeniden düzenlenmesine Bakanlar Kurulu'nun yetkili olduğu kurula bağlanmıştır. Öte yandan Bakanlar Kurulu'na 8., 19. ve geçici 2. maddelerinde, ajansların teşkilat yapısını oluşturan kalkınma kuruluna temsilci gönderecek kamu kurum ve kuruluşları ile özel kesim ve sivil toplum kuruluşlarının gönderecekleri temsilcilerin sayısı, görev süresi ve diğer hususları belirlemek, gelirlerle ilgili oranlarda değişiklik yapmak ve ilk yıl için azami personel sayısını belirlemek yetkileri de verilmiştir.

Öte yandan ajansların, tüzel kişiliği haiz ve bu Kanunla düzenlenmemiş bütün işlemlerinde özel hukuk hükümlerine tabi olacakları öngörülmüştür. Kuralda, bu tüzel kişiliğin kamu hukuku tüzel kişiliği mi, özel hukuk tüzel kişiliği mi olduğu belirtilmemiştir.

Yasa'da kalkınma ajansları ile merkezi düzeyde Devlet Planlama Teşkilatı (DPT), İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve GAP Bölge Kalkınma İdaresi arasında bağlantı kurulmuştur. Ayrıca, 5523 sayılı Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı Kurulması Hakkında Kanun ile birlikte Başbakanlıkla ilgili Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı'yla işbirliği, koordinasyon ve bu Ajans tarafından kalkınma ajansları nezdinde yatırımlara ilişkin izin ve onay işlemlerini takip etmek şeklinde ilişkilendirme söz konusudur.

Yasa'nın 4. maddesinde DPT'nin kalkınma ajanslarının ulusal düzeyde koordinasyonundan sorumlu olduğu belirtilerek bu kapsamda DPT'ye verilen görev ve yetkiler sayılmıştır.

Kalkınma ajanslarının ulusal düzeyde koordinasyon görevi DPT'ye verilmişken Yasa'nın 30. maddesiyle 27.10.1989 tarihli ve 388 sayılı Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 2. maddesine eklenen (i) bendi ile Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Şırnak illerini kapsayan bölgelerde kurulacak kalkınma ajansları üzerindeki koordinasyon görevi, GAP Bölge Kalkınma İdaresi'ne verilmiş, bu görevin DPT'nin belirleyeceği usul ve esaslara göre yürütülmesi öngörülmüştür.

Yasa'nın 4. maddenin ikinci fıkrasının (b) bendinde, ajansların kurumsal performansları ile yürütülen programların performanslarının ölçülmesine dair usul ve esasları belirleyerek,

bunların değerlendirmesini yapmak veya yaptırmak, (c) bendinde, bölgesel gelişmeye yönelik i ve dış kaynaklı fonların ajanslara tahsisi ile bunların kullanımına ilişkin usul ve esasları belirlemek, (h) bendinde ise plân ve programlara, yapılacak yardım ve transferlere, personelin nitelik ve istihdamına, bütçe ve muhasebe standartlarının kullanımına, faaliyet raporlarına, izleme, değerlendirme ve denetime ilişkin esas ve usuller ile yatırım destek ofislerinin çalışma esas ve usullerini ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşünü alarak belirlemek DPT'ye ulusal düzeyde koordinasyon ile ilgili olarak verilen görev ve yetkiler arasında yer almıştır.

Performans ölçümü ve değerlendirme teknik ve yöntemleri, kurumsal ve program performansın ölçülmesinde kullanılacak göstergeleri, değerlendirme dönemi, sürekliliği, her an uygulanıp uygulanmaması gibi temel performans ölçme ve değerlendirme konuları DPT'nin belirlemesine bırakılmıştır. Ayrıca planlanan amaç ve hedeflerle gerçekleşen hedeflerin karşılaştırılmaları, belirlenen performansın altında gerçekleşen hedeflerin gerekçelerini, belirlenen hedefin üzerinde gerçekleşen sonuçların nedenlerinin değerlendirilmesi, bir başka ifade ile performans ölçümüne dayanılarak performans değerlendirmesi yine DPT tarafından yapılacak veya bağımsız kuruluşlara yaptırılabilir.

Kalkınma ajanslarının kuruluşu ve işler hale getirilmesi, Yasa'nın gerekçesinde de belirtildiği gibi, bölgesel gelişme alanındaki programlar için AB ile müzakere sürecinde yararlanılabilecek hibe kaynaklarının ve sonrasında tahsis edilebilecek fonlarının koordine edilerek etkin bir şekilde yararlanılabilmesine de dayandırılmıştır. Bölgesel gelişmeye yönelik dış kaynaklı fonlarla ilgili kurallar Türkiye ile yabancı devletler, AB veya diğer uluslararası kuruluşlarla yapılan milletlerarası andlaşmalarla belirlenmektedir. Bu nedenle dış kaynaklı fonların tahsisi ve kullanımı (izleme ve değerlendirme de dahil) taraflar arasında yapılan bu andlaşmalarla belirlenen ve uyulması zorunlu olan kurallara göre yürütülecektir. Ancak bu dış kaynaklı fonların tahsisine ilişkin andlaşmada kural bulunmayan hallerde DPT bu maddeye göre usul ve esas belirleyebilecektir.

İ kaynaklı fonların ajanslara tahsisi ve kullanımında ise bu fonların şartlı verilmesi halinde yine bu şartlara uyulacağı, bu şartlar dışındaki usul ve esasların DPT tarafından belirleneceği açıktır. Uluslararası andlaşmalara ve şartlı tahsise bağlı olmayan ya da sözkonusu andlaşma ve şartlar dışında kalan kaynaklarda tahsis ve kullanım usul ve esaslarının belirlenmesinde ise bölgesel gelişmeye yönelik olma temel ölçütü gözetilecektir.

Tahsis ve kullanım usul ve esaslarının belirlenmesinde, bölgelerarası dengeli dağılım, nüfus, gelişmişlik düzeyi, kurumsal performans, yürütölen programların performansı, bölgeler arasında önceliği gerektiren konular, ortalama gelir düzeyi, gelişmişlik göstergeleri, bölgesel gelişme, bölgesel planlama ve kalkınmada öncelikli yöreler, bölgeler arasında öncelikler ile birlikte bölgenin kendi içinde bölge plan ve programlarının uygulanmasını sağlayıcı faaliyet ve projelere destekte öncelik gibi fonları etkili, verimli ve ekonomik kullanmaya yönelik kural, ilke, ölçüler dikkate alınacaktır.

Yasa'nın 4. maddesinin (h) bendinde, plan ve programlara, yapılacak yardım ve transferlere, personelin nitelik ve istihdamına, bütçe ve muhasebe standartlarının kullanımına, faaliyet raporlarına, izleme, değerlendirme ve denetime ilişkin esas ve usuller ile yatırım destek ofislerinin çalışma esas ve usullerini ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşünü alarak belirleme görev ve yetkileri DPT'ye verilmiştir.

Kalkınma ajanslarının kuruluş amaçları, görev ve yetkileri, personelinin nitelik, statü ve hakları, gelirleri, giderleri, yönetilecek fonlar, bütçe, bütçenin hazırlanması ve kabulü, bütçe sonuçları ve denetim konuları Yasa'da genel hatlarıyla düzenlenmiştir.

Bölge planlarını yapma ve yaptırma görev ve yetkisi DPT'de iken, bu planların uygulanmalarını sağlayıcı faaliyet ve projelere destek olmak görevi 5449 sayılı Yasa'nın 5. maddesi ile kalkınma ajanslarına verilmiştir. Ayrıca, kalkınma ajanslarının çalışma programlarının DPT'nin onayına sunulması ve yıllık faaliyet raporlarının ise DPT'ye gönderilmesi öngörülmüştür.

Yasa'nın 19. maddesinde yardım ve transfer ödeneği ajansın gelirleri arasında sayılmıştır. 19. maddenin birinci fıkrasının (f) bendinde yardım, ulusal ve uluslararası kurum

ve kuruluşlarca yapılan yardımlar olarak belirtilmiştir. Aynı maddenin (a) bendinde ise, bir önceki yıl gerçekleşen genel bütçe vergi gelirleri tahsilatından, vergi iadeleri ile mahalli idarelere ve fonlara aktarılan paylar düşüldükten sonra kalan tutar üzerinden, binde beş oranında her yıl ayrılacak transfer ödeneğinden bir payın kalkınma ajansları için ayrılması öngörülmüştür. Kalkınma ajanslarına ayrılacak transfer ödeneği DPT'nin bütçesinde yer almaktadır. Transfer ödeneği Yüksek Planlama Kurulu'nca her bir ajans için nüfus, gelişmişlik düzeyi ve performans ölçütlerine göre belirlenecek paylara göre dağıtılacaktır.

Yasa'nın, 15., 16. ve 17. maddelerinde, yatırım destek ofisleri, görev ve yetkileri ile bunlara başvuru, 18. maddesinde, ajans personelinin nitelik ve hakları, 19., 20., 21., 22., 23., 24. ve 25. maddelerinde, gelirler ve yönetilecek fonlar, giderler, mali saydamlık ve hesap verme sorumluluğu, bütçe, bütçenin hazırlanması ve kabulü, bütçe sonuçları, denetim konuları düzenlenmiş ve bu kurallarda belirtilen ilkeler çerçevesinde DPT'ye Yasa'nın 4. maddesinin (h) bendinde yer alan personelin nitelik ve istihdamına, bütçe ve muhasebe standartlarının kullanımına, faaliyet raporlarına, izleme, değerlendirme ve denetime, yatırım destek ofislerinin çalışma usul ve esaslarını belirlemek şeklindeki görev ve yetkiler verilmiştir.

Yasa'nın 5. maddesinde ajansların görev ve yetkileri on iki bent halinde sayılmıştır. Söz konusu maddenin davaya konu edilen (b), (c), (d), (e) ve (f) bentlerine göre kalkınma ajansları, bölge plan ve programlarının uygulanmasını sağlayıcı faaliyet ve projelere destek olmak; bu kapsamda desteklenen faaliyet ve projelerin uygulama sürecini izlemek, değerlendirmek ve sonuçlarını Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'na bildirmek, bölge plan ve programlarına uygun olarak bölgenin kırsal ve yerel kalkınma ile ilgili kapasitesinin geliştirilmesine katkıda bulunmak ve bu kapsamdaki projelere destek sağlamak, bölgede kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülen ve bölge plân ve programları açısından önemli görülen diğer projeleri izlemek, bölgesel gelişme hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik olarak, kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, 4. maddenin ikinci fıkrasının (c) bendi çerçevesinde ajansa tahsis edilen kaynakları, bölge plan ve programlarına uygun olarak kullanmak veya kullandırmak görev ve yetkilerine sahiptir.

Yasa'nın 7. maddesinde ajansın, kalkınma kurulu, yönetim kurulu, genel sekreterlik ve yatırım destek ofisleri'nden oluşan teşkilat yapısı sayılmıştır.

8. maddede, danışma organı niteliğinde kalkınma kurulunun oluşturulmasındaki temel amaç bölgesel gelişme hedefine yönelik olarak, bölgedeki kamu kurum ve kuruluşları, özel kesim, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve yerel yönetimler arasında işbirliğini geliştirmek ve ajansı yönlendirmek olarak gösterilmiştir. İllerin dengeli şekilde temsilini sağlayacak yapıda, en fazla yüz üyeden oluşması öngörülen kalkınma kuruluna temsilci gönderecek kesimler kuralda, o bölgedeki "kamu kurum ve kuruluşları" ile "özel kesim" ve "sivil toplum kuruluşları" olarak gösterilmiştir. Ayrıca kuralda, "kalkınma kuruluna temsilci gönderecek kamu kurum ve kuruluşları ile özel kesim ve sivil toplum kuruluşlarının gönderecekleri temsilcilerin sayısı, görev süresi ve diğer hususlar kuruluş kararnamesi ile belirlenir" denilmek suretiyle kalkınma kurulunda hangi kamu kurum ve kuruluşları ile özel kesim ve sivil toplum kuruluşlarının temsil edileceği ile birlikte bunların sayısı, görev süresi ve diğer hususları belirleme konusunda Bakanlar Kurulu'na yetki verilmiştir. Öte yandan, kalkınma kurulunun, yapacağı ilk toplantıda kendi üyeleri arasından bir başkan ve bir başkan vekili seçeceği, başkan ve başkan vekilinin görev süresinin iki yıl olduğu, başkan ve başkan vekilinin temsil ettiği kurum ile mensubiyeti sona erdiğinde kurul başkanlığı ve başkan vekilliği görevlerinin de sona ereceği ve ilk toplantıda yeniden başkan ve başkan vekili seçiminin yapılacağı, kalkınma kurulunun, kurul başkanının daveti üzerine yılda en az iki defa toplanacağı, ayrıca kurul, üye tam sayısının beşte birinin talebi üzerine kurul başkanı tarafından toplantıya çağrılacağı, kalkınma kurulunun, üye tam sayısının yarısından bir fazlası ile toplanacağı, katılanların çoğunluğu ile karar alacağı, toplantı yetersayısı sağlanamayan

hallerde onbeş günü aşmayacak şekilde yeni toplantı tarihinin başkan tarafından belirleneceği ve bu toplantıda toplantı yetersayısının aranmayacağı öngörülmüştür.

Yasa'nın 9. maddesinde kalkınma kurulunun görev ve yetkileri sayılmıştır. Dava konusu sözcüklerin yer aldığı (a) bendine göre, kalkınma kurulunun görevlerinden biri de tek ilden oluşan bölgelerde yönetim kurulunda yer alacak özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşları temsilcilerini ve iki katı yedeklerini sırasıyla seçmektir.

Yasa'nın 10. maddesinin ikinci fıkrasında, ajansın karar organı yönetim kurulunun oluşumu düzenlenmiştir. Tek ilden oluşan bölgelerde yönetim kurulu; vali, büyükşehir belediye başkanı, il genel meclisi başkanı, sanayi ve ticaret odası başkanları ile kalkınma kurulu tarafından özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşlarından seçilecek üç temsilciden, birden fazla ilden oluşan bölgelerde ise, il valileri, büyükşehir belediye başkanları veya büyükşehir olmayan illerde il merkez belediye başkanları, il genel meclisi başkanları ve her ilden birer kişi olmak kaydıyla ticaret ve sanayi odası başkanlarından oluşmaktadır.

Bölge illerinde yatırımcıların kamu kurum ve kuruluşlarının görev ve yetki alanına giren izin ve ruhsat işlemleri ile diğer idari iş ve işlemlerini, ilgili mevzuatta belirtilen süre içinde sonuçlandırmak üzere tek elden takip ve koordine etmek amacıyla yönetim kurulu kararı ile biri koordinatör olmak üzere, en çok beş uzmandan oluşan kalkınma ajanslarının il şubeleri niteliğindeki yatırım destek ofisleri, bunların görev ve yetkileri ile yatırım destek ofislerine başvuru Yasa'nın 15. 16. ve 17. maddelerinde düzenlenmiştir. İptali istenen 15. maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında, yatırım destek ofislerinin görevleri ile ilgili olarak genel sekreterliğe karşı sorumlu bulunduğu ve yatırım destek ofislerinde yatırımcılara sunulan hizmetlerin tamamen ücretsiz olduğu kurala bağlanmıştır. Böylece yatırım destek ofisleri ile ajansın icra organı genel sekreterlik arasında bir bağlantı kurulmuş ve ayrıca buralara başvuruların ek bir maliyetle karşılaşmasını önlemek için sunulan hizmetlerin ücretsiz olması öngörülmüştür.

Yasa'nın iptali istenen kuralı da içeren 17. maddesinin üçüncü fıkrasında yatırım destek ofislerine hangi yatırım ve işlemlerle ilgili başvuru yapılacağı, 4. maddenin (h) bendi uyarınca çıkarılacak düzenlemeler kapsamında belirleneceği kurala bağlanmıştır. Kalkınma Ajanslarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikle, yatırım destek ofislerine başvuru, başvuru yapılabilecek yatırım ve işlemler, dosya tutma, ön inceleme, başvuruların ilgili makamlara intikali, ihtiyarılık ve ücretsizlik, intikalin en kısa sürede sonuçlandırılması ilkesi, bilgi isteme, bilgi verme ve aylık faaliyet raporu konuları düzenlenmiştir.

Yasa'nın 18. maddesinde, ajans personelinin nitelik, statü ve hakları düzenlenmiştir. Maddeye göre, emeklilik ve sosyal güvenlik yönünden 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'na tabi olmaları öngörülen ajans personeli iş mevzuatı hükümlerine göre iş akdine bağlı olarak çalışacaktır. 18. maddenin iptali istenen altıncı fıkrasına göre de, genel sekreter ile diğer personelin ücret ve gündelikleri ile diğer malî ve sosyal hakları Yüksek Planlama Kurulu kararıyla tespit edilen alt ve üst limitleri geçmemek üzere yönetim kurulunca belirlenecektir.

Ajanslarda denetim, Yasa'nın dava konusu kuralları da içeren 25. maddesinde düzenlenmiştir. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrolü Kanunu, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümlerine tabi olmayacağı belirtilen ajanslarda iç ve dış olmak üzere iki tür denetime yer verilmiştir.

İç denetimde ajansın faaliyetleri, hesapları, işlemleri ve performansı yönetim kurulu başkanı veya genel sekreter ile bir iç denetçi tarafından denetleneceği, dış denetimde İçişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nca müştereken belirlenecek esas ve usullere göre ajansın her türlü hesap ve işlemlerinin, yönetim kurulu tarafından her yıl en geç Mart ayında ve gerekli görülen hallerde her zaman Sermaye Piyasası Kurulu mevzuatına göre kurulmuş bağımsız denetim kuruluşlarına inceleneceği kurala bağlanmıştır.

B - Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

1 - Yasa'nın 1., 2., 3., 7. ve 8. Maddelerinin; 4. Maddesinin Birinci Fıkrasının, İkinci fıkrasının (b), (c) ve (h) Bentlerinin; 5. Maddesinin (b), (c) ve (f) Bentlerinin, (d) ve (e) bentlerinde yer alan "... kamu kesimi...", 9. Maddesinin (a) bendinde yer alan "... özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşları..." ile 10. Maddesinin İkinci Fıkrasında Yer Alan "...özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşlarından..." Sözcüklerinin; 10. Maddesinin Sekizinci, Dokuzuncu ve Onuncu Fıkralarının; 15. Maddesinin İkinci ve Üçüncü, 17. ve 30. Maddelerinin Son Fıkralarının İncelenmesi

Dava dilekçesi ve itiraz başvurularında, Yasa'nın amacının belirsizlik içerdiği, ajansın tüzel kişilik niteliğinin, merkezi ya da mahalli olup olmadığının anlaşılamadığı; Anayasa'da idarenin kuruluş ve görevlerinin merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına ve bunları tamamlayan idarenin bütünlüğü ilkesine dayandığı ve tekil devlet modelinin benimsendiği; oysa ajansların örgütsel ve hukuksal yapılarının bu düzenlemeler ile bağdaşmadığı; farklı, yeni olan bu modelin Anayasa'nın öngördüğü yapı dışında olduğu; Anayasa'ya göre, birden çok ili içine alacak şekilde ancak merkezi idare teşkilatının kurulabileceği; kalkınma ajanslarının merkezi idarenin taşra teşkilatı olmadığı; "idarenin bütünlüğü" ilkesinin, merkezin denetimi ve gözetimi ile yaşama geçirildiği; merkezi yönetimin taşra örgütlenmesi üzerindeki denetiminin "hiyerarşik denetim", yerinden yönetimler üzerindeki denetiminin ise "vesayet denetimi" olduğu; oysa ajanslar üzerinde merkezi idarenin bir denetiminin bulunmadığı; merkezi idare dışında bölgesel tüzel kişiler olarak teşkilatlandırıldığı; Yasa'da merkezi idareyle olan ilişkileri gösterilmeden tüzelkişiliğe sahip ve 5449 sayılı Yasa dışında kalan bütün işlemlerinde özel hukuk hükümlerine tabi olduklarının belirtilmesiyle yetinildiği; bunların Anayasa'nın 127. maddesinin son fıkrası kapsamında mahalli idare birlikleri olarak da kabul edilemeyeceği; Yasa'nın 5. maddesinin (b) bendi ile verilen "bölge plan ve programlarının uygulanmasını sağlayıcı faaliyet ve projelere destek olmak" yetkisinin kullanılmasının, kaynakların ulusal alanda kullanılması yerine sadece bölgesel alanlarda değerlendirilmesine ve böylece kaynak israfına yol açabileceği, bunun kamu yararı sağlamayacağı; kural kamu yararı amacı yerine bölgesel amaçların öncelik kazanmasına yol açabileceğinden hukuk devleti ilkesiyle çelişeceği; ayrıca bu tür bir düzenlemenin kalkınma girişimlerinin ulusal düzeyde kalkınma planına göre gerçekleştirileceği ilkesini getiren Anayasa'nın 166. maddesi ile de bağdaşmadığı; "uygulama sürecini izlemek, değerlendirmek" yetkisinin ajansa, kamu kurum ve kuruluşları üzerinde bir tür hiyerarşik denetime yol açtığı; ajansın yapacağı değerlendirme Anayasa'ya aykırı bir yetkinin kullanılmasıyla oluşacağından böyle bir değerlendirme sonuçlarının da merkezi idarenin bir birimi olan DPT'ye bildirilmesinin hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığı; Yasa'nın 5. maddesinin (c), (d) ve (f) bentlerinde ulusal kalkınma planı ile bağlantı zorunluluğu getirilmeden bölge plan ve programları doğrultusunda ajanslara görev ve yetkilerin verildiği; 5. maddenin (d) bendinde yer alan "önemli görülen diğer projelerden" sözcüklerinin belirsizlik içerdiği, (e) bendinde yer alan "kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek" ibaresinin ajanslara kamu kesimini de yönetme anlamında görev ve yetki verdiği; kalkınma kurulunun oluşumunda ulusal düzeydeki kalkınma planı ile bağlantısı ifade edilmeden bölgesel gelişme hedefinden söz edilmesinin yine Anayasa'nın 166. maddesi ile bağdaşmadığı; kalkınma kuruluna özel kesim, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimler ile kamu kurum ve kuruluşları arasında işbirliğini geliştirme konusunda verilen yetki, bu kurulları yerel yönetimler, kamu kurum ve kuruluşlarını yönlendiren bir üst konumuna getirdiği; öte yandan ajans yönetim kurulunda yer alacağı ifade edilen sivil toplum kuruluşlarının hangi türden ve hangi alanda etkinlik gösteren sivil toplum kuruluşları olacağına ilişkin bir belirleme yapılmadığı; aynı şekilde "özel kesim" ifadesinden ne anlaşılması gerektiğinin belirsiz olduğu; Yasa'da herhangi bir ölçüt getirilmeden ve faaliyet alanı belirtilmeden kalkınma kuruluna özel kesim ve sivil toplum kuruluşlarından üye seçmek yetkisi tanınması idarenin keyfiliğe ve kötüye kullanılmaya açık bir yetki ile donatılması anlamına da geldiği; DPT'ye kalkınma ajanslarının ulusal düzeyde koordinasyon görevi verilmesinin Anayasa'da öngörülen merkezi yönetimin temel ilkeleriyle de

bağdaşmadığı; Yasa'da ilke ve esasları gösterilmeden, çerçevesi çizilmeden Bakanlar Kurulu ile DPT'ye asli düzenleme yetkisi niteliğinde ve Yasama Organına ait olan yetkilerin verildiği, dolayısıyla kuralların Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 11., 123., 126., 127. ve 166. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Dava ve itiraz konusu kurallarda Yasa'nın amaç ve kapsamı, tanımlar, ajansların kuruluşu, teşkilat yapısı, ulusal düzeyde koordinasyon sorumluluğunun DPT'ye, Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Şırnak illerini kapsayan bölgelerde kurulacak kalkınma ajansları üzerindeki koordinasyon görevinin ise DPT tarafından belirlenen usul ve esaslara göre GAP Bölge Kalkınma İdaresi'ne verilmesi, DPT'ye verilen kimi görev ve yetkiler, kalkınma kurulu, ajansların ve kalkınma kurulunun görev ve yetkileri, tek ilden oluşan bölgelerde yönetim kurulunun yapısı, yönetim kurulunun toplantı, karar alma usul ve esasları, yatırım destek ofislerinin görevleriyle ilgili olarak genel sekreterliğe karşı sorumlu bulunduğu, bu ofislerde yatırımcılara sunulan hizmetlerin tamamen ücretsiz olduğu, DPT'ye yatırım destek ofislerine hangi yatırım ve işlemlerle ilgili başvuru yapılacağını belirleme yetkisi verilmesi konuları düzenlenmiştir.

Anayasa'nın "Başlangıç" kısmında, "...Dünya milletleri ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olarak, Türkiye Cumhuriyetinin ebedi varlığı, refahı, maddi ve manevi mutluluğu ile çağdaş medeniyet düzeyine ulaşma azmi yönünde; Millet iradesinin mutlak üstünlüğü, egemenliğin kayıtsız şartsız Türk Milletine ait olduğu ve bunun millet adına kullanmaya yetkili kılınan hiçbir kişi ve kuruluşun, bu Anayasada gösterilen hürriyetçi demokrasi ve bunun icaplarıyla belirlenmiş hukuk düzeni dışına çıkmayacağı..." öngörülmüş, 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyetinin, "toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devleti" olduğu belirtilmiştir.

Anayasa'nın 123., 126. ve 127. maddelerinde Türkiye Cumhuriyeti'nin idari yapılanmasına ilişkin temel kurallar yer almıştır. 123. maddede, idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği öngörüldükten sonra, idarenin kuruluş ve görevlerinin, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayandığı hükme bağlanmış, kamu tüzelkişiliğinin, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulacağı belirtilmiştir. İdarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ilkesiyle Türkiye Cumhuriyeti'nin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün de bir sonucu olarak, idarenin yerine getirdiği çeşitli görevlerle bu görevleri yerine getiren kurumlar arasında birlik sağlanması ve idari yapı içinde yer alan kurumların bir bütünlük içerisinde çalışması öngörülmüştür. Bu kurumların, idarenin bütünlüğü ilkesinin gereği olarak denetlenmeleri hiyerarşik denetim ve idari vesayet yoluyla gerçekleştirilmekte ve burada geçen "idare" kavramı da, sadece merkezi idareyi ve onun taşradaki uzantılarını değil, yerel yönetimleri ve kamu tüzel kişiliğine sahip çeşitli kamu kurumlarını ve bütün bu teşkilatın personelini de kapsamaktadır.

Anayasa'nın "Merkezi idare" başlıklı 126. maddesinde ise, Türkiye'nin, merkezi idare kuruluşu bakımından, coğrafi durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre illere, illerin de diğer kademeli bölümlere ayrılacağı, illerin idaresinin yetki genişliği esasına dayanacağı, kamu hizmetlerinin görülmesinde verim ve uyum sağlamak amacıyla, birden çok ili içine alan merkezi idare teşkilatının kurulabileceği, bu teşkilatın görev ve yetkilerinin kanunla düzenleneceği öngörülmüştür.

Anayasa'nın "Mahalli idareler" başlıklı 127. maddesinde, mahalli idarelerin, il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileri olduğu, kuruluş ve görevleri ile yetkilerinin, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

Anayasa'nın "Planlama" ile ilgili 166. maddesinde "Ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı, özellikle sanayi ve tarımın yurt düzeyinde dengeli ve uyumlu biçimde hızla

gelişmesini, ülke kaynaklarının döküm ve değerlendirmesini yaparak verimli şekilde kullanılmasını planlamak, bu amaçla gerekli teşkilatı kurmak Devletin görevidir” denilmiştir. Planlamada gerekli ilkeler ve bu ilkelere bağlı olarak kalkınma planlarının hazırlanması da aynı maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında yer almıştır. Bu maddede, ulusal planın ve ulusal kalkınma yöntemlerinin özel-kamu tüm kesimleri kapsayacak bir bütünlük içinde yapılması ile birlikte, temel iki ilke bulunmaktadır. Bunlardan birisi, özel-kamu tüm kalkınma girişimlerinin ulusal kalkınma planına göre gerçekleştirilmesi, ikincisi ise planlamanın ve bunun eşgüdümünün Devlet tarafından yerine getirilmesidir.

5449 sayılı Yasa’yla kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin katılımıyla yeni ve kendine özgü bir yapı oluşturulmasının, Anayasa’nın 166. maddesi uyarınca Devlet’e verilen planlama görevi gereği, ulusal kalkınma planı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgelerarası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak üzere teşkilat kurulmasına yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

Kalkınma ajanslarının tüzel kişiliği Yasa’yla belirlenmiş, tüzel kişiliğin kuruluşu ise Bakanlar Kurulu kararına bırakılmıştır. 26 adet Düzey 2 İstatistikî Bölge Birimi esas alınarak Bakanlar Kurulu kararıyla kurulması ve kaldırılması öngörülen kalkınma ajanslarının, tüzel kişiliğinin niteliği Yasa’da açıkça belirtilmemekle birlikte, kurulması ve kaldırılması, kamu gücü ve yetkilerin kullanılması, usul ve ayrıcalıklar getirilmesi, gelirleri, merkezi idare ile olan bağlantıları göz önünde bulundurulduğunda birer kamu tüzel kişisi olduğu kuşkusuzdur.

Anayasa ve yasalarda kamu tüzel kişiliğine birçok alanda, kuruluş amacına özgü hukuksal durumlar verilmekte, üstün, sınırlı ve kısıtlı yetkiler, haklar, olanaklar sağlanmakta, bağımsızlık ve ayrıklık tanınmakta, görevler yüklenmektedir. Ayrıca, kamu tüzel kişileri, nitelikleri ve özellikleriyle bağdaştığı ölçüde, özel hukuk tüzel kişilerinin özel hukuk hükümlerine göre sahip olduğu hakları kullanabileceklerdir.

Anayasa’nın idarenin bütünlüğü ve kamu tüzel kişiliğiyle ilgili 123. maddesinin üçüncü fıkrasında, “kamu tüzel kişiliği ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur” denilmektedir. 5449 sayılı Yasa’ya göre kalkınma ajansları da Yasa’nın açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulmaktadır.

Anayasa ile devlete verilen görev, kamu kesimi ile birlikte özel kesimin ulusal ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun çalışmalarını sağlayacak ekonomik ve sosyal politikaları uygulamaktır. Bu görevler Anayasa’nın öngördüğü idari yapı içinde yerine getirilebileceği gibi özel kuruluşlar tarafından ya da kalkınma ajanslarında olduğu gibi kendine özgü karma yöntemlerle de yerine getirilebilir. Yasakoyucunun, devletin Anayasa’yla kendisine verilen ekonomik, sosyal görev ve amaçlarını gerçekleştirilmesi yönünde ulusal ekonominin, ulusal ve bölgesel planlamanın ve kalkınmanın gereklerine ve sosyal amaçlara uygun olarak anayasal sınırlar içinde düzenlemeler getirebileceği gibi bunları değiştirmeye ve kaldırmaya da yetkili olduğu açıktır.

Kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma planı ve programlarında öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak Yasa’da sayılan hizmetleri yaparak bölgesel gelişmenin hızlandırılması, sürdürülebilirliğinin sağlanması, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarının azaltılması amaçlandığından, kendine özgü bir yapının oluşturulmasına ilişkin dava ve itiraz konusu kurallarda Anayasa’ya aykırılık bulunmamaktadır.

Öte yandan, Anayasa’nın 7. maddesinde, “*Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisi’nindir. Bu yetki devredilemez*”, 8. maddesinde de, “*Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir*” denilmiştir. Buna göre, yasakoyucunun temel ilkeleri koymadan, çerçeveyi çizmeden yürütmeye yetki vermemesi, sınırsız, belirsiz bir alanı, yönetimin düzenlemesine bırakmaması gerekir. Yasa ile yetkilendirme Anayasa’nın öngördüğü biçimde yasa ile düzenleme anlamına gelmez. Yasakoyucu, gerektiğinde sınırlarını

belirlemek koşuluyla bazı konuların düzenlenmesini idareye bırakabilir. Bu bağlamda, sık sık değişik önlemler alınmasına veya bunların kaldırılmasına gerek görülen ekonomik, teknik veya benzeri alanlarda temel kurallar saptandıktan sonra ayrıntıların düzenlenmesinin idareye verilmesi, yasama yetkisinin devri olarak nitelendirilemez.

Bakanlar Kurulu, ajansın kurulacağı bölgeleri düzenleme yetkisinde bölgelerin değişen teknik ve ekonomik gereklerini, kalkınma kuruluna temsilci gönderecek kamu kurum ve kuruluşları ile özel kesim ve sivil toplum kuruluşlarının gönderecekleri temsilcilerin sayısı, görev süresi ve diğer hususların belirlenmesi yetkisinde ise kuruluşlar arasındaki denge ile bunların bölgesel kalkınmaya sağlayabilecekleri muhtemel katkıları, bölgedeki nispi ağırlıkları, bölge potansiyelini taşıma kapasiteleri ile birlikte Yasa'nın bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak amacını ve kapsamını gözeteceğinden verilen yetkiler yasama yetkisinin devri anlamına gelmez.

Kalkınma planları ve yıllık programları hazırlamak, uygulanmasını izlemek ve koordine etmek, değerlendirmek ve gerektiğinde kalkınma planı ve yıllık programlarda usulüne uygun değişiklik yapmak ve bölgesel veya sektörel bazda gelişme programları hazırlamakla görevli olan DPT aynı zamanda bölge planlarını yapmak veya yaptırmakla da görevlidir. Kalkınma ajanslarının görev ve yetkileri ile 26 ayrı bölgede kurulacağı göz önünde bulundurulduğunda bunlar arasında koordinasyonun sağlanması ve bunun görev, yetki ve denetim yönünden bağlantısı bulunan DPT tarafından yerine getirilmesi Anayasa'ya aykırılık oluşturmaz. Kalkınma ajanslarının kuruluş amaçları, görev ve yetkileri, personelinin nitelik, statü ve hakları, gelirleri, giderleri, yönetilecek fonlar, bütçe, bütçenin hazırlanması ve kabulü, bütçe sonuçları ve denetim ile yatırım destek ofisleri, yatırım destek ofislerinin görev ve yetkileri, yatırım destek ofislerine başvuru konuları Yasa'nın ilgili maddelerinde düzenlenmiştir. Bu maddelerde belirtilen esas ve usuller dışında DPT'ye ayrıntıya ilişkin düzenleme yetkisi verilmesi de yasama yetkisinin devri anlamına gelmez.

Açıklanan nedenlerle dava ve itiraz konusu kurallar, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 7., 8., 123., 126., 127. ve 166. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 6. maddesiyle ilgisinin bulunmaması ve 11. maddesinin de anayasallık denetiminde işlevsel olmaması nedeniyle, bu maddeler yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Bu görüşe Yasa'nın 3. maddesi, 4. maddesinin ikinci fıkrasının (c) ve (h) bentleri, 8. maddesinin üçüncü fıkrası, 9. maddesinin (a) bendinde yer alan "...özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşları..." sözcükleri, 10. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "...özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşlarından ..." sözcükleri ve 17. maddesinin son fıkrası yönünden Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Şevket APALAK ve Zehra Ayla PERKTAŞ; 2. maddesinin (c) bendi yönünden de Şevket APALAK katılmamıştır.

2 - Yasa'nın 18. Maddesinin Altıncı Fıkrası ile Geçici 2. Maddesinin İncelenmesi

Dava dilekçesi ve itiraz başvurusunda, Yüksek Planlama Kurulu ile ajans yönetim kurullarına sınır ve ilkeleri Yasa'da gösterilmeden yetki verildiği, geçici 2. maddede ilk yıl için personel sayısının kuruluş kararnamesinde belirlenmesinin ajansların yapılanmasının içeriğini oluşturduğu, bu nedenle kuralların Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 6., 7., 8., 11., 123., 126. ve 127. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın 18. maddesinin altıncı fıkrasında, genel sekreter ile diğer personelin ücret ve gündelikleri ile diğer mali ve sosyal haklarının Yüksek Planlama Kurulu kararıyla tespit edilen alt ve üst limitleri geçmemek üzere ajans yönetim kurulunca belirleneceği, geçici 2. maddesinde de ilk yıl için personel sayısının kuruluş kararnamesinde yer alacağı öngörülmüştür.

Anayasa'nın 7. maddesinde, "*Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisi'nindir. Bu yetki devredilemez*", 8. maddesinde de, "*Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir*" denilmiştir. Buna göre, yasa koyucunun temel ilkeleri

koymadan, çerçeveyi çizmeden yürütmeye yetki vermemesi, sınırsız, belirsiz bir alanı, yönetimin düzenlemesine bırakmaması gerekir. Yasa ile yetkilendirme Anayasa'nın öngördüğü biçimde yasa ile düzenleme anlamına gelmez. Yasa koyucu, gerektiğinde sınırlarını belirlemek koşuluyla bazı konuların düzenlenmesini idareye bırakabilir. Bu bağlamda, sık sık değişik önlemler alınmasına veya bunların kaldırılmasına gerek görülen ekonomik, teknik veya benzeri alanlarda temel kurallar saptandıktan sonra ayrıntıların düzenlenmesinin idareye verilmesi, yasama yetkisinin devri olarak nitelendirilemez.

Kalkınma ajansları Anayasa'nın 123. maddesinin son fıkrasına dayanılarak kurulan kamu tüzel kişileri olup, 5449 sayılı Yasa dışında özel hukuk hükümlerine göre çalıştığından, bunların hizmetinin Anayasa'nın 128. maddesi kapsamında genel idare esaslarına göre yürütülmesi gereken asli ve sürekli görevlerden sayılmasına ve personelinin de aynı madde kapsamında kamu görevlisi olarak değerlendirilmesine olanak bulunmamaktadır.

Yasa'nın 18. maddesine göre özel hukuk hükümlerine bağlı olarak çalıştırılacak personelin, sayısının kuruluş kararnamesinde gösterilmesinin, ücret ve gündelikleri ile diğer mali ve sosyal haklarının Yüksek Planlama Kurulu kararı ile tespit edilen alt ve üst limitleri geçmemek üzere yönetim kurulunca belirlenmesinin, bu personelin Anayasa'nın 128. maddesi kapsamında bulunmadığı ve Yasa'nın amacı gözetildiğinde Anayasa'ya aykırı bir yönü görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle dava ve itiraz konusu kurallar Anayasa'nın 7. ve 8. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralların, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 6., 123., 126. ve 127. maddeleriyle ilgisi bulunmamış, 11. maddesinin de anayasallık denetiminde işlevsel olmaması nedeniyle, bu yönde bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Bu görüşe 18. maddenin altıncı fıkrası yönünden Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Şevket APALAK ve Zehra Ayla PERKTAŞ katılmamışlardır.

3 - Yasa'nın 25. Maddesinin İkinci ve Üçüncü Fıkralarının Birinci Tümcelerinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, kamu kaynağını kullanan her kurumun kamu denetimi kapsamında olması gerektiği, oysa ajanslar kamu kaynağı kullandığı halde kamu denetiminin öngörülmediği, ajanstaki iç denetçinin iş mevzuatı hükümlerine göre istihdam edildiği, dış denetimi yapacak olan Sermaye Piyasası Kurulu mevzuatına göre kurulmuş bağımsız denetim kuruluşlarının da bir kamu denetim organı niteliğinde olmadığı, ajansları kamu denetimi dışına çıkartmaya yönelik böyle bir düzenlemenin kamu yararına olmadığı ve bunun hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığı, dış denetimde genel kuralları yasayla düzenlemeden, genel, sınırsız, esasları ve çerçevesi belirsiz olarak İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'na usul ve esasları belirleme yetkisinin verildiği, yasama organına ait olan asli düzenleme yetkisinin devredilemeyeceği, bu nedenlerle, Yasa'nın 25. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının birinci tümcelerinin Anayasa'nın 2. ve 11. maddelerine, 25. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci tümcenin ise 6., 7. ve 8. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Ajansların denetimi, Yasa'nın dava konusu kuralları da içeren 25. maddesinde düzenlenmiştir. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrolü Kanunu, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümlerine tabi olmayacağı belirtilen ajanslarda iç ve dış olmak üzere iki tür denetim yapılması öngörülmüştür.

İç denetimde, ajansın faaliyetleri, hesapları, işlemleri ve performansının yönetim kurulu başkanı veya genel sekreter ile bir iç denetçi tarafından denetleneceği, dış denetimde, İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nca müştereken belirlenecek usul ve esaslara göre ajansın her türlü hesap ve işlemlerinin, yönetim kurulu tarafından her yıl en geç mart ayında ve gerekli görülen hallerde her zaman Sermaye Piyasası Kurulu mevzuatına göre kurulmuş bağımsız denetim kuruluşlarına inceletileceği kurala bağlanmıştır.

Sermaye Piyasası Kurulu mevzuatına göre, belirli sermaye ve koşulları taşıyan ve anonim şirket şeklinde kurulan “Bağımsız Denetleme Kuruluşları”, ilgili kuruluşların hesap ve işlemlerini denetleyen ve denetim sonuçlarını bir rapor halinde denetim yaptığı kuruluşlara sunan denetim organlarıdır.

Ajansın dış denetiminde ajansı denetleyen bağımsız dış denetim kuruluşlarının, hazırladıkları raporu eş zamanlı olarak İçişleri Bakanlığı ve DPT Müsteşarlığı’na sunacağı, denetim sonucunda suç teşkil eden hususlarla ilgili işlemleri yapmaya İçişleri Bakanlığı’nın, denetim sonucuna göre ajansların performansına göre değerlendirme yapma ve gerekli tedbirleri alma konusunda ise DPT Müsteşarlığı’nın yetkili olduğu öngörülmüştür.

Kalkınma ajanslarının kendine özgü yapıları göz önünde bulundurulduğunda iç ve dış denetimlerinin Yasa’yla belirlenen kişi ya da kuruluşlar tarafından yapılmasında Anayasa’ya aykırılık görülmemiştir.

Ajansın kuruluş amacı, görev ve yetkileri, gelirleri ve yöneteceği fonlar, giderleri, mali saydamlık ve hesap verme sorumluluğu, bütçe, bütçenin hazırlanması ve kabulü ile bütçenin sonuçları Yasa’nın ilgili maddelerinde kapsamlı olarak düzenlenmiştir. Bu kurallar ile birlikte İçişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı’nın statüsü, görev ve yetkileri gözetildiğinde maddede dış denetimle ilgili olarak verilen yetkinin yöntem ve tekniğe ilişkin konuları içerdiği açıktır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kurallar Anayasa’nın 2., 7. ve 8. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralların, 6. maddeyle ilgisi bulunmamış, 11. maddesinin de anayasallık denetiminde işlevsel olmaması nedeniyle, bu yönde bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Bu görüşe 25. maddenin üçüncü fıkrasının birinci tümcesi yönünden Fulya KANTARCIOGLU, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Şevket APALAK ve Zehra Ayla PERKTAŞ katılmamışlardır.

4 - Yasa’nın 18. Maddesinin Üçüncü Fıkrasında Yer Alan “Bu fıkra kapsamındaki kişilerden, önceki kamu kurum ve kuruluşlarındaki kadrolarına müşterek kararname ile atananların, bu fıkraya göre yapılacak atama işlemleri ilgili bakan onayı ile yapılır” Tümcesinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, müşterek kararnamenin atamalarda tarafsızlığı sağlamanın yollarından biri olduğu, görevine müşterek kararname ile atanan bir personelin ajanstaki görevi sona erdiğinde önceki kurumunda kariyerine ve durumlarına uygun bir göreve atanmasının da müşterek kararname ile yapılmasının idarenin tarafsızlığı ve dolayısıyla hukuk devleti ilkesinin yaşama geçirilmesinin bir gereği olduğu, bu nedenle kuralın Anayasa’nın 2. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 29. maddesine göre, Anayasa Mahkemesi, yasaların Anayasa’ya aykırılığı konusunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere bağlı kalmak zorunda olmadığından, kural, ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 10. maddesi yönünden de incelenmiştir.

Yasa’nın 18. maddesinin üçüncü fıkrasıyla kamu görevlilerinin ajanstaki görevleri sona erdiğinde önceki kurumlarına dönebilme olanağı sağlanmıştır. İptali istenen kuralda, bu kapsamdaki kişilerden daha önceki kamu kurum ve kuruluşlarındaki kadrolarına müşterek kararname ile atananların, bu fıkraya göre yapılacak atama işlemlerinin ilgili bakan onayı ile yapılması öngörülmüştür.

Anayasa’nın 10. maddesinde öngörülen “yasa önünde eşitlik ilkesi”nin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalarca aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak ve kişilere yasalar karşısında ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle aynı durumda bulunan kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Bu yasak, ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılmasını engellemektedir. Durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için

değişik kuralları gerekli kılabilir. Ancak kişisel nitelikleri ve durumları özdeş olanların, farklı kurallara tabi tutulmaları Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırılık oluşturur.

Kamu kurum ve kuruluşlarında göreve atanması müşterek kararnameye tabi olanlar, hangi statüde bulunursa bulunsun atama şekli yönünden aynı hukuki durumdadır. Dava konusu kuralla, müşterek kararname ile atanmayı gerektiren bir göreve, ajanstaki görevleri sona erdiğinde Yasa'nın 18. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca dönenlerin, müşterek kararname aranmaksızın ilgili bakan onayı ile başlatılması eşitlik ilkesine aykırılık oluşturur. Söz konusu kural, sayılan kişilere, aynı hukuksal durumdaki diğer kişilere tanınmayan bir biçimde ayrıcalık getirmiştir.

Açıklanan nedenlerle Yasa'nın 18. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "Bu fıkra kapsamındaki kişilerden, önceki kamu kurum ve kuruluşlarındaki kadrolarına müşterek kararname ile atanmaların, bu fıkraya göre yapılacak atama işlemleri ilgili bakan onayı ile yapılır" tümcesi Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Anayasa'nın 11. maddesinin anayasallık denetiminde işlevsel olmaması nedeniyle kuralın bu madde yönünden incelemesine gerek görülmemiştir.

5 - Yasa'nın 26. Maddesinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, ajanslara muafiyet tanınırken 5449 sayılı Yasa'nın uygulanmasıyla ilgili iş ve işlemlerin hangileri olduğunun kuralda belirtilmediği, ajansın satın alacağı araç ve/veya taşınmazlar bu Yasa'nın uygulamasıyla ilgili iş ve işlemlerden sayılıp sayılmadığının, satın alacağı araçlar için taşıt alım vergisinden, sahibi olacağı taşınmazlar nedeniyle emlak vergisi ile doğacak her türlü vergi, resim ve harçtan muaf olup olmadığı belli olmadığı, kuralın bu anlamda kapsamının yeterince açık olmadığı, belirlilik ve öngörülebilirlikten yoksun olduğu, hukuk devletinin unsurlarından biri olan hukuk güvenliği ilkesinde herkesin bağlı olacağı hukuk kurallarını önceden bilmesi, tutum ve davranışlarını buna göre düzene sokabilmesinin amaçlandığı, bu nedenle kuralın, Anayasa'nın 2. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesi'nin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunu'nun 29. maddesine göre, Anayasa Mahkemesi yasaların Anayasa'ya aykırılığı hususunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere bağlı kalmak zorunda olmadığından kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 73. maddesi yönünden de incelenmiştir.

Yasa'nın 26. maddesinde, ajansların 5449 sayılı Yasa'nın uygulanmasıyla ilgili iş ve işlemlerde her türlü vergi, resim ve harçtan muaf olduğu öngörülmüştür.

Anayasa'nın "Vergi ödevi" başlıklı 73. maddesinde, vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin temel ilkeleri düzenlenmiştir. Maddede;

"Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür.

Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır.

Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülük kanunla konular, kaldırılır, değiştirilir veya kaldırılır" denilmiştir.

Vergilendirmede genel kural, yasayla belirlenmiş konu ve kişilerden vergi, resim ve harç alınmasıdır. Yasakoyucu, kimi durumlarda vergi kapsamına alınan konuyu, kimi durumlarda da kişileri vergi dışında tutabileceği gibi, verginin tümünden ya da bir bölümünden vazgeçebilir. Buna göre, birtakım nedenlerle, kimi kişi veya konuların vergi dışı bırakılması ya da bir kısım vergiden vazgeçilmesi hususlarının da yasalarla belirlenmiş olması gerekmektedir. Vergi, resim ve harç yasalarında sosyal, ekonomik, mali ve kültürel amaçlı birtakım muaflık, istisna ve indirimler getirilmesi, yasakoyucunun takdirine bağlı bir konudur.

Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlüklerin, konulması, değiştirilmesi veya kaldırılmasının yasayla düzenlenmesi Anayasa gereğidir. Buna göre vergide, yükümlü, matrah, oran, tarh, tahakkuk, tahsil, uygulanacak yaptırımlar ve zamanaşımı gibi konuların yasayla düzenlenmesi Anayasa uyarınca zorunludur. Vergiden indirim yapmak ya da vergi kapsamındaki kimi konulara istisna getirmek veya kimi kişileri vergi dışında bırakarak

muafiyet tanımak işlemleri de en az bu sayılanlar ölçüsünde büyük önem taşımaktadır. Muaflik, istisna ve indirimler, yasakoyucu tarafından “mali güce göre vergilendirme”nin ve “vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı”nın sağlanmasının araçlarıdır.

Vergi hukukunda gelir, servet ve harcamalar üzerinden alınan çeşitli vergi, resim ve harç türleri bulunmaktadır. Bu tür yükümlüklerin her birinde konu, unsur, yükümlü, sorumlu, vergiyi doğuran olay, matrah, oran, tarife, muaflik, indirim ve istisnalar farklıdır.

Hukuk devletinin ve verginin yasallığı ilkesinin temel özelliklerinden biri de “belirlilik”tir. Belirlilik ilkesi, yükümlülüğün hem kişiler hem de idare yönünden belli ve kesin olmasını ifade eder. Buna göre, yasal düzenlemelerin herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi de gerekmektedir. Yasa kuralı, ilgili kişilerin mevcut şartlar altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini makul bir düzeyde öngörmelerini mümkün kılacak şekilde düzenlenmelidir. “Öngörülebilirlik şartı” olarak nitelendirilen bu ilkeye göre yasanın uygulanmasında takdirin kapsamı ve uygulama yöntemi bireyleri keyfi ve öngöremeyecekleri müdahalelerden koruyacak düzeyde açıklıkla yazılmalıdır. Belirlilik, yükümlülerin hukuki güvenliğini korumakla birlikte aynı zamanda vergi idaresinde istikrarı da sağlamaktadır.

Kuralda muafiyetin tanıdığı mükellef ve muafiyetin türü üzere vergilendirme yönünden iki unsur bulunmaktadır. Her türlü vergi, resim ve harç muafiyeti ajanslara tanınırken, 5449 sayılı Yasa’nın uygulanmasıyla ilgili iş ve işlemlerin neler olduğu açık olarak gösterilmemiştir. Yasa’nın uygulanmasıyla ilgili, vergi, resim ve harçtan muaf tutulacak iş ve işlemlerin niteliği, türü, kapsamı ve sınırı gibi unsurlar belirtilmemiş; vergi, resim ve harç türü ile muafiyet arasında bağlantı kurulmamıştır. Muafiyetin hangi amaçla, niçin, hangi sınır ve koşullarla yapıldığına ilişkin bir açıklık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle kural Anayasa’nın 2. ve 73. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Anayasa’nın 11. maddesinin anayasallık denetiminde işlevsel olmaması nedeniyle kuralın bu madde yönünden incelemesine gerek görülmemiştir.

VI - İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında, “Kanun, kanun hükmünde kararname veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez” denilmekte, Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 53. maddesinin dördüncü fıkrasında da bu kural tekrarlanmaktadır. Maddenin beşinci fıkrasında ise, Anayasa Mahkemesi’nin, iptal halinde meydana gelecek hukuksal boşluğu kamu düzenini tehdit veya kamu yararını ihlâl edici mahiyette görmesi halinde yukarıdaki fıkra hükmünü uygulayacağı belirtilmiştir.

5449 sayılı ‘Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun’un 26. maddesinin iptaline karar verilmesinin doğuracağı hukuksal boşluk, kamu yararını ihlal edici nitelikte olduğundan gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla iptal kararının, Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak üç ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VII - YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI KARARI

25.1.2006 günlü, 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun’un;

A- 18. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “Bu fıkra kapsamındaki kişilerden, önceki kamu kurum ve kuruluşlarındaki kadrolarına müşterek kararname ile atananların, bu fıkraya göre yapılacak atama işlemleri ilgili bakan onayı ile yapılır” tümcesinin yürürlüğünün durdurulması isteminin, koşulları oluşmadığından REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU,

Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Şevket APALAK ve Zehra Ayla PERKTAŞ'ın "Tümceenin yürürlüğünün durdurulması gerektiği" yolundaki karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B- 26. maddesine ilişkin iptal hükmünün süre verilerek yürürlüğe girmesinin ertelenmesi nedeniyle bu maddeye yönelik YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

C- 1- 1., 2. ve 3. maddelerine,

2- 4. maddesinin birinci fıkrası ile ikinci fıkrasının (b), (c) ve (h) bentlerine,

3- 5. maddesinin (b), (c) ve (f) bentleri ile (d) ve (e) bentlerinde yer alan "... kamu kesimi..." sözcüklerine,

4- 7. ve 8. maddelerine,

5- 9. maddesinin (a) bendinde yer alan "...özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşları..." sözcüklerine,

6- 10. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "...özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşlarından..." sözcükleri ile sekizinci, dokuzuncu ve onuncu fıkralarına,

7- 15. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarına,

8- 17. maddesinin son fıkrasına,

9- 18. maddesinin altıncı fıkrasına,

10- 25. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının birinci tümcelerine,

11- 30. maddesinin son fıkrasına,

12- Geçici 2. maddesine,

yönelik iptal istemleri, 30.11.2007 günlü, E. 2006/61, K. 2007/91 sayılı kararla reddedildiğinden, bu madde, fıkra, bend, tümce ve sözcüklere ilişkin YÜRÜRLÜĞÜNÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

30.11.2007 gününde karar verildi.

VIII - SONUÇ

25.1.2006 günlü, 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun'un:

A- 1. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

B- 2. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Şevket APALAK'ın " Maddenin (c) bendinin iptali gerektiği" yolundaki karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C- 3. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Şevket APALAK ve Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

D- 4. maddesinin;

1- Birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- İkinci fıkrasının;

a- (b) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b- (c) ve (h) bentlerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Şevket APALAK ve Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

E- 5. maddesinin;

1- (b), (c) ve (f) bentlerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- (d) ve (e) bentlerinde yer alan "... kamu kesimi..." sözcüklerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

F- 7. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

G- 8. maddesinin;

1- Üçüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Şevket APALAK ve Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- Kalan bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

H- 9. maddesinin (a) bendinde yer alan "...özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşları..." sözcüklerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Şevket APALAK ve Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

I- 10. maddesinin;

1- İkinci fıkrasında yer alan "...özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşlarından..." sözcüklerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Şevket APALAK ve Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- Sekizinci, dokuzuncu ve onuncu fıkralarının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

J- 15. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

K- 17. maddesinin son fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Şevket APALAK ve Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

L- 18. maddesinin;

1- Üçüncü fıkrasında yer alan "Bu fıkra kapsamındaki kişilerden, önceki kamu kurum ve kuruluşlarındaki kadrolarına müşterek kararname ile atananların, bu fıkra'ya göre yapılacak atama işlemleri ilgili bakan onayı ile yapılır" tümcesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- Altıncı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Şevket APALAK ve Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

M- 25. maddesinin;

1- İkinci fıkrasının birinci tümcesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- Üçüncü fıkrasının birinci tümcesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Şevket APALAK ve Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

N- 26. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

O- 30. maddesinin son fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

P- Geçici 2. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

R- İptal edilen 26. maddenin doğuracağı hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edici nitelikte görüldüğünden, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 2949 sayılı Yasa'nın 53. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları gereğince BU MADDEYE İLİŞKİN İPTAL HÜKMÜNÜN, KARARIN RESMİ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ÜÇ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE, OYBİRLİĞİYLE,

30.11.2007 gününde karar verildi.

Başkan
Haşim KILIÇ

Başkanvekili
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Sacit ADALI

Üye
Fulya KANTARCIOĞLU

Üye
Ahmet AKYALÇIN

Üye
Mehmet ERTEN

Üye
A. Necmi ÖZLER

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Şevket APALAK

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Zehra Ayla PERKTAŞ

[R.G. 23 Şubat 2008 – 26796]

 [İçindekilere dön](#)

Yargıtay Kararı

Yargıtay 3. Hukuk Dairesinden:

Esas No : 2007/16215

Karar No : 2007/17943

İncelenen Kararın

Mahkemesi : FATİH 4. SULH HUKUK MAHKEMESİ

Tarihi : 25/12/2006

Numarası : 2006/424-2006/1201

Davacı : AHMET KARSLI

Davalı : TÜRK DIŞ TİCARET BANKASI VEK. AV. TEZER KAPAN

Dava dilekçesinde 948.00 YTL itirazın iptali ve %40 icra inkar tazminatının faiz ve masraflarla birlikte davalı taraftan tahsili istenilmiştir. Mahkemece davanın kısmen kabulü cihetine gidilmiş, hüküm kanun yararına bozma (Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı) tarafından temyiz edilmiştir.

YARGITAY KARARI

Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonunda mahalli mahkemece verilen hüküm kanun yararına bozulması Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından istenilmekle evrak okunup, gereği görüşülüp düşünüldü.

Davacı, davalının üçüncü kişi konumundaki borçludan alacağın tahsili için yaptığı takip sonucu borçluya ait eşyanın haczedilerek kendisine ait özel yediemin deposuna teslim edildiği tutulan yediemin teslim zaptı ile mahcuzların günlük 400 YTL yediemin ücreti takdir edildiği, birikmiş 948.00 YTL yediemin ücreti alacağının tahsili için başlatılan icra takibine itirazın iptali ve %40 icra inkar tazminatına hükmedilmesini talep ve dava etmiştir. Mahkemece davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

Kesin olan hükümde "yediemin ücretinin Adalet Bakanlığına ait depo ve garajlarda muhafaza edilen mahcuz mallar için alınacak ücret tarifesi hükümleri dikkate alınarak tesbiti ile peşin ödenen miktar düşüldükten sonra kalan miktar yönünden itirazın iptaline karar verilmesi gerekirken, tarafların yedieminlik teslim zaptında yaptıkları anlaşmaya dayanarak hakkaniyete de uygun olmayacak şekilde hacizli malların değerinin üstünde yediemin ücret alacağına hükmedilmesi, diğer taraftan sözleşme yediemin tutanağını imzalayan alacaklı vekilinin müvekkili banka adına imzalama yetkisi bulunup bulunmadığı araştırılmaması doğru görülmemiş olması yönleri kanuna aykırı olduğu gerekçesiyle, hükmün kanun yararına bozulması Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından istenilmiştir.

Dosyada mevcut 7/7/2005 tarihli yediemin tutanağı alacaklı vekilince imzalanmış olup, tutanakta Adalet Bakanlığına ait depolarla ilgili yönetmelik ve tarife hükümlerine tabi olmadığı (özel depo olduğu) belirtilerek günlüğü 400 YTL ücret kararlaştırıldığı, alacaklı vekilinden 8000 YTL peşin yediemin ücreti alındığı, vekilinin tutanakta belirtilen ücrete itirazı olmadığına belirtildiği anlaşılmaktadır.

Alacaklı haczedilen taşınır malların borçlunun elinde bırakılmasına onay vermezse, gideri peşinen alacaklıdan alınarak (İİK.mad.95) haczedilen taşınır mallar uygun bir yerde muhafaza altına alınır (İİK.mad.88/11).

Adalet Bakanlığı hacizli malların korunması için uygun göreceği yerlerde depo ve garaj açabileceği gibi Adalet Teşkilatını Güçlendirme Vakfına da açtırabilir veya işletme hakkını verebilir. Alınacak depo ve garaj ücretleri, Adalet Bakanlığı'nca belirlenir. Bu yerlerin çalışma ve esas ve usulleri, yönetmelikte gösterilir. (İİK.mad.88.IV). Adalet Bakanlığına ait depo ve garajlarda muhafaza edilen mahcuz (hacizli) mallar için alınacak ücret tarifesi RG'nin 9/9/2004 gün ve 25578 sayılı nüshasında yayınlanmıştır.

"Adalet Bakanlığı'nca henüz yurdun her tarafında hacizli malların saklanacağı depo ve garajlar açılmadığından hacizli mallar İcra müdürlüklerince uygun görülen özel yerlerde saklanmaktadır. Özel depo ve garajlar hakkında da, Adalet Bakanlığına ait depo ve garajlara uygulanan hükümler geçerli olacak ve aynı ücret tarifesi uygulanacaktır" (Hükümet gerekçesi).

Adalet Bakanlığı'nca açılıp işletilen yediemin depolarından uygulanmakta olan ücret tarifelerinde, ücretin hacizli eşyanın değerine göre belirlenmesi ve uzun süreli muhafaza halinde düşük ücret alınmasına ilişkin kurallar mevcuttur.

Her ne kadar tarife sadece bakanlıkça işletilen yediemin depoları için geçerli ise de; özel yediemin depolarına ilişkin ücret uyumsuzluklarında da bu tarifedeki kurallardan yararlanarak sonuca ulaşılması hakkaniyete uygun düşer. Bu nedenlerle, dava konusu hacizli eşyanın değeri, yediemin deposunda kaldığı sürenin uzunluğu ile ortaya çıkan yediemin ücret miktarının fazlalığı göz önüne alındığında hakkaniyete uygun bir indirim yapılması gerekir.

Mahkemece bu husus göz önünde bulundurulmaksızın yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir.

Bundan ayrı olarak, sözleşme-yediemin tutanağı imzalayan alacaklı vekilinin, müvekkili adına sözleşme imzalanmak üzere vekil edilip edilmediği hususu araştırılmadan karar verilmesi de doğru değildir.

Bu itibarla Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 427/6. maddesine dayalı kanun yararına bozma isteğinin açıklanan sebeplerle kabulü ile hükmün BOZULMASINA ve gereği yapılmak üzere kararın bir örneği ile dosyanın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine 27/11/2007 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

[R.G. 16 Şubat 2008 – 26789]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Danıştay Kararı

Danıştay İkinci Daire Başkanlığından:

Esas No : 2007/2328

Karar No : 2007/3966

Kanun Yararına Temyiz İsteminde

Bulunan : Danıştay Başsavcılığı - ANKARA

Davacı : Yücel Ilgar, Milli Eğitim Müdürlüğü

İlköğretim Müfettişi - SİVAS

Davalı : Sivas Valiliği
İsteğin Özeti : Sivas Bölge İdare Mahkemesi'nin 13.2.2007 günlü,
E:2007/79, K:2007/131 sayılı kararının Danıştay Başsavcılığı tarafından 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 51. maddesi uyarınca kanun yararına bozulması istenilmektedir.

Danıştay Tetkik Hakimi : Serpil Tunç Yetkin
Düşüncesi : Davacının, 2006 yılı Şubat ayından itibaren alamadığı geçici görev yolluğunun yasal faiziyle tazmini istemiyle açmış olduğu davada; Sivas İdare Mahkemesi'nce tazminat isteminin gündeliklere yönelik kısmının kabulü, yol masrafına ilişkin kısmının ise reddi yolunda verilen karara karşı taraflarca yapılan itiraz üzerine; gündeliklerin hesaplanmasına ilişkin kısmının değişik gerekçeyle onanması, yol masrafına ilişkin kısmının ise bozulması yolunda Sivas Bölge İdare Mahkemesi'nce verilen kararın; gündeliğe ilişkin kısmı yönünden, teftiş, denetim, inceleme veya soruşturma görevi ile memuriyet mahalli dışına gönderilenlere 6245 sayılı Harcırah Kanunu'nun 33. maddesinin (b) bendine göre tesbit edilecek gündeliğin gidiş ve dönüş saatleri dikkate alınmak suretiyle anılan Kanununun 39. maddesinde yer alan oranlar dahilinde ödenmesi, yol masrafı yönünden ise; geçici görev için gidilen mesafelerin uzaklığına göre aracın yakıt, yağ, yıpranma ve diğer giderlerine esas bilgileri içeren belgeler dikkate alınarak gerçek yol masrafının ödenmesi gerektiği sonucuna varılarak Sivas Bölge İdare Mahkemesi kararının kanun yararına bozulması gerektiği düşünülmektedir.

Danıştay Başsavcısı : Tansel Çölaşan
Düşüncesi : Sivas İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde İlköğretim Müfettişi olan davacının, Şubat 2006 tarihinden itibaren alamadığı geçici görev yolluğunun yasal faiziyle birlikte tazmini istemiyle açtığı davada; 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33/ b maddesinde, memurun asli görevini yapması, 39 uncu maddenin ise geçici görevlendirmede gündelik ödenme halinin düzenlendiği, denetim yapmanın ilköğretim müfettişinin asli görevi olduğu nedeniyle gündelik ödenmesinde anılan yasanın 33/ b maddesinin uygulanması gerektiği, yol masrafına ilişkin kısmında ise gidilen mesafe gözönüne alınmaksızın Sivas Esnaf ve Sanatkarları Odaları Birliğinden taksit için alınan günlük rayiç üzerinden sabit masraf beyanının 6245 sayılı Kanunu'nun 6. maddesine göre gerçek masrafı göstermediğinden yol giderlerinin ödenmemesinde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle tazminat isteminin gündeliklere yönelik kısmının kabulüne, yol masrafına ilişkin kısmının reddine karar veren Sivas İdare Mahkemesinin 20.10.2006 gün ve E:2006/2829, K:2006/3627 sayılı kararına taraflarca yapılan itiraz üzerine, kararın gündeliğe ilişkin kısmını ise; esasen muhasebe yetkilisinin, 5018 sayılı Kanunun 61. maddesine göre ödenecek yevmiyede 6245 sayılı Kanuna göre nitelendirme yapma yetkisi bulunmadığı gerekçesiyle onayan, yol masrafına ilişkin kısmını ise; Sivas Defterdarlığı Muhasebe Müdürlüğü'nün rayiç yazısında bekleme ücreti hariç ibaresinin eklenmesi durumunda ödemenin yapılmasının mümkün olduğunun belirtildiği ve bu eksikliğin giderildiği, rayice yönelik itirazın da bulunmadığı dikkate alındığında oda tarafından belirlenen ücret üzerinden ödeme yapılacağı gerekçesiyle bozan ve belirtilen şekilde hesaplanacak yol masrafı tutarının yasal faiziyle birlikte ödenmesine idari işlem niteliğinde karar verilmesi yolundaki istemin ise incelenmeksizin reddine karar veren Sivas Bölge İdare Mahkemesinin 13.2.2007 tarih ve E:2007/79, K:2007/131 sayılı kararının, tazminat isteminin kabulüne ilişkin kısmının hukuka aykırı olduğu belirtilerek, Sivas İdare Mahkemesince kanun yararına bozulması istemi üzerine konu incelendi.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 3622 sayılı Kanun'un 20. maddesiyle değişik 51. maddesi uyarınca, madde kapsamına giren kararlardan yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade edenler, herhangi bir şekilde bilgilendirilmesi halinde kendiliğinden Başsavcı tarafından kanun yararına temyiz olunabileceğinden gösterilen lüzum ve kısımla bağlı olunmadan istem incelendi.

Sivas Bölge İdare Mahkemesinin 13.2.2007 günlü ve E:2007/79, K:2007/131 sayılı kararı, harcırahın unsurlarından olan (a)- gündelik ve (b)- yol masrafı olmak üzere iki kısımda irdelenecektir.

a-) Gündelik;

Yevmiye (gündelik) harcırahın unsurlarından birisi olarak 6245 sayılı Harcırah Kanunu'nun 5 inci maddesinde sayılmış olup, Kanunun "Yurtiçinde verilecek gündeliklerin miktarı" başlıklı, 2562 sayılı Kanun'un 12. maddesiyle değişik 33. maddesinin (a) bendinde, bu Kanun gereğince verilecek yurtiçi gündeliklerinin miktarının her yıl bütçe kanunları ile tespit olunacağı kuralı yer alırken, (b) bendinde; "Devamlı ikamet ettikleri yerler dikkate alınarak kurumlarınca belirlenen görev merkezi ve grup merkezi dışına teftiş, denetim, inceleme ve soruşturma görevi ile gönderilenİlköğretim Müfettişleri ve Müfettiş Yardımcılarından;...(3) İl düzeyinde, teftiş, denetim veya inceleme yetkisine haiz bulunanlara birinci derece kadrolu memur için tespit olunan gündelik miktarının 0,9 katı'nın gündelik olarak ödeneceği öngörülmüştür.

6245 sayılı Kanunun "Memuriyet mahalli dışına gönderilenlerin gündeliği" başlıklı 39 uncu maddesinde ise, geçici bir görevle memuriyet mahalli dışındaki bir yere gönderilenlerden, buralarda ve yolda öğle (saat 13.00) ve akşam (saat 19.00) yemeği zamanlarından birini geçirenlere 1/3, ikisini geçirenlere 2/3 oranında ve geceyi de geçirenlere tam gündelik verileceği kuralına yer verilmiştir.

Burada sorunun özünü, 6245 sayılı Kanunun 33/b maddesinde görev unvanları sayılan denetim elemanlarının soruşturma, denetim ve teftiş görevi nedeniyle görev merkezi dışında görevlendirilmelerinde, ödenecek gündeliğin tespitinde 39 uncu maddenin uygulanıp uygulanmayacağı konusu oluştururken, ilköğretim müfettişinin görev mahalli ve görev sınırının açıklığa kavuşturulması önem taşımaktadır.

6245 sayılı Kanunun 39 uncu maddesinde, gündeliğin geçici göreve gidiş ve dönüş saatlerine göre ödenmesinde herhangi bir istisnai hükme yer verilmemiştir.

Bu nedenle, 33 üncü maddenin (b) bendinde yer alan düzenlemeyi Kanunun diğer maddelerinden bağımsız ve etkilenmez kabul etmek mümkün değildir.

3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 53 üncü maddesinde, İl Milli Eğitim Müdürlükleri bünyesinde İlköğretim Müfettişlikleri Başkanlığı oluşturulacağı öngörülmüş ve anılan madde uyarınca 13.8.1999 gün ve 23785 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliğinin 44. maddesinde, müfettiş ve müfettiş yardımcılarının ikamet yerinin il merkezi olduğu ifade edilmiştir.

Bu düzenlemelere göre, ilköğretim müfettişinin görev ve yetki sahası il sınırını kapsamakta ise de, görev yeri ve ikametgahı il merkezi olmakla, 6245 sayılı Kanunun 3/g maddesinde yer alan memuriyet mahalli ile görev merkezi tanımı da örtüşmektedir.

Bu durumda, Sivas Milli Eğitim Müdürlüğünde görevli ilköğretim müfettişi olan davacının bir günden az süreyle memuriyet mahalli dışına gönderilmesi nedeniyle 6245 sayılı Kanunun 33. maddenin (b) bendi ile saptanan gündeliğin, 39. maddede yer alan oranlar uygulanmak suretiyle ödenmesi gerektiğinden, 39. madde kuralı uygulanmadan ödeme yapılması yolunda karar veren Sivas İdare Mahkemesi kararında ve bu kararı değişik gerekçeyle onayan Sivas Bölge İdare Mahkemesi kararında hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

b-) Yol masrafı:

6245 sayılı Harcırah Kanunu'nun 6. maddesinde, harcırahın, bu kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, gidip gelmeye en uygun ve kullanılması mutlak olan yol ve taşıt araçları üzerinden verileceği öngörülmüş olup anılan maddenin 4. fıkrasında ise birinci fıkraya göre takip edilmesi gereken yolun dışında bir yoldan veya kullanılması gereken taşıt aracından başka bir araçla yolculuk yapılmasının işin gereğine göre zorunlu olması halinde, bu yol ve taşıt aracına ilişkin masrafların kabulü merkezde ita amiri veya bu durumda olan amirlerin, taşrada memur ve hizmetlinin mensup olduğu kurumun ita amiri durumunda olan kimsenin

veya mahallin en büyük askeri ve mülki amirinin önceden verilmiş yazılı bir emri verilmesine bağlıdır kuralına yer verilmiştir.

6245 sayılı Kanun'un 27 nci maddesinde, yurt içinde yol masrafının, muayyen tarifeli olmayan nakil vasıtalarıyla seyahat halinde bu kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin 3 numaralı sütununda gösterilen nakil vasıtalarına göre ihtiyar olunan hakiki masraftan terekküp edeceği hükme bağlanmış olup 27 nci maddeye bağlı (1) sayılı cetvelde, 33 üncü maddenin (b) bendine dahil olanların gayrimuayyen tarifeli taşıtla seyahatinde, mutad ve ekonomik olan yol masrafı ve icap ve zaruret halinde kullanılacak diğer taşıtlara göre hakiki yol masrafı olarak belirlenmiş, (1) sayılı cetvelin "Açıklama" başlığı altındaki 5. maddesinde ise, özel otomobilleriyle seyahat edenlere, müstehak oldukları taşıt ücreti ile bu taşıta göre geçecek günler için verilmesi gereken gündelikten fazla ödeme yapılamayacağı kuralına yer verilmiştir.

6245 sayılı Kanun'un 6 ncı ve 27 nci maddesi hükmü uyarınca gerçekten yapılmış masrafın karşılanması esas olduğundan, ödeme için bu durumu açıklayan bilgileri içerir belgelerin aranması gerekir.

6245 sayılı Kanun'un 6 ncı ve 27 nci maddesinde öngörülen yöntem ve amaca aykırı olarak, taksinin günlük çalışması halinde yakıt, yağ, yıpranma ve diğer giderlerine karşılık olacak tutarı ifade eden ve bu suretle hakiki yol masrafını göstermeyen, miktarın esas alınıp tazminat isteminin kabulüne karar verilmesinde de hukuka ayarlık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, hukuka aykırı olduğu sonucuna ulaşılan Sivas Bölge İdare Mahkemesinin 13.2.2007 günlü ve E:2007/79, K:2007/131 sayılı kararının kanun yararına bozulmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Konuyu, temyizen Yüksek Dairenizin takdir ve kararına saygı ile sunarım.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay İkinci Dairesi'nce işin gereği düşünüldü:

Sivas İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde İlköğretim Müfettişi olarak görev yapan davacı, 2006 yılı Şubat ayından itibaren ödenmeyen geçici görev yolluklarının yasal faiziyle birlikte tazmini istemiyle dava açmıştır.

Sivas İdare Mahkemesi'nin 20.10.2006 günlü, E:2006/2829, K:2006/3627 sayılı kararıyla; davacının tazminat isteminin gündeliklere ilişkin kısmı yönünden, 6245 sayılı Harcırah Kanunu'nun 33/b. maddesinde, memurun asli görevini yapması durumunda, 39. maddesinde ise geçici görevlendirmede gündelik ödenme şeklinin düzenlendiği, denetim yapmanın ilköğretim müfettişlerinin asli görevi olduğu belirtilerek gündelik ödenmesinde anılan Yasanın, 33/b maddesinin uygulanması gerektiği, yol masrafına ilişkin kısmı yönünden ise; gidilen mesafeler gözönüne alınmaksızın Sivas Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliğinden taksit için alınan rayiç bedel esas alınarak ödeme yapılmasının gerçekçi olmayacağı, 6245 sayılı Kanunun 6. ve 27. maddelerine göre gerçek masrafa dayalı olmayan beyan üzerinden yol giderlerinin ödenmemesinde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle tazminat isteminin gündeliklere yönelik kısmının kabulü ile hesaplanacak gündeliklerin 21.3.2006 tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte tazminin davacıya ödenmesine, yol masrafına ilişkin kısmının ise reddine karar verilmiştir. Bu karara karşı taraflarca yapılan itiraz üzerine Sivas Bölge İdare Mahkemesi'nin 13.2.2007 günlü, E:2007/79, K:2007/131 sayılı kararıyla; anılan kararın geçici görev harcırahının gündeliklere ilişkin kısmı, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 61. maddesi uyarınca muhasebe yetkilisinin gündeliğin ödenmesi aşamasında ödeme emri ve ekli belgeler dışında işin esasına girerek gündeliklerin 6245 sayılı Kanunun 39. maddesine göre mi yoksa 33/b. maddesine göre mi hesaplanıp ödeneceğine dair bir tasarrufla bulunma hakkına sahip olmadığı, İdare Mahkemesinin bu kısma ilişkin uyuşmazlığı yetki yönünü değerlendirerek kabul etmesi gerekirken, ilköğretim müfettişlerine 6245 sayılı Kanunun 33/b maddesi uyarınca yevmiye ödenmesi gerektiği gerekçesiyle kabulünde isabet bulunmadığı gerekçesiyle onanmış, yol masrafına ilişkin kısmının ise; Sivas Defterdarlığı Muhasebe Müdürlüğü tarafından rayiç yazısında "bekleme ücreti hariç" ibaresinin eklenmesi durumunda ödemelerin yapılmasının

mümkün olduğunun belirtilmesi üzerine Sivas Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliğinden alınan 21.4.2006 gün ve 2006/216 sayılı yazı ile 360.00 YTL'nin %10'nun, (36.00 YTL) bekleme ücreti, kalan ücretinin 1/3'nün (108.00 YTL'si) şoför ücreti kâr payı, rayicin geri kalan 216.00 YTL'sinin de yakıt, yağ ve yıpranma masrafı olduğu belirtilerek bu eksikliğin giderildiği, belirlenen rayice yönelik bir itirazın da bulunmadığı dikkate alındığında oda tarafından belirlenen ücret üzerinden ödeme yapılması gerektiği gerekçesiyle bozulmuş, tam gündelik ile her bir teftiş için oda tarafından belirlenen rayiç üzerinden Şubat 2006 tarihinden itibaren hesaplanacak geçici görev harcırının 21.3.2006 tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte davacıya ödenmesine, davacının, Devlet Harcama Belgeleri Yönetmeliğinin 22/b maddesinde belirtilen belgeler dışında belge istenmemesi gerektiğine, 6245 sayılı Yasanın 33/b maddesi gereği ödenen gündeliklerini 39. madde ile ilgilendirilerek geriye yönelik zimmet çıkarılamayacağına, rayiç yazısına "bekleme süresi hariçtir" yazılmasına gerek olmadığına karar verilmesi yolundaki istemlerinin, idari yargı yerlerince idari işlem mahiyetinde karar verilmeyeceğinden incelenmeksizin reddine karar verilmiştir.

Sivas İdare Mahkemesi'nce, Sivas Bölge İdare Mahkemesinin 13.2.2007 günlü, E:2007/79, K:2007/131 sayılı kararının tazminat isteminin kabulüne ilişkin kısmının hukuka aykırı olduğu belirtilerek kanun yararına bozulmasının istenilmesi üzerine Danıştay Başsavcılığı "yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade eden" sözkonusu kararın, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 51. maddesi uyarınca kanun yararına bozulmasını istemektedir.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "Kanun Yararına Bozma" başlıklı 51. maddesinde, "1. Bölge idare mahkemesi kararları ile idari ve vergi mahkemelerince ve Danıştayca ilk derece mahkemesi olarak verilir ve temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlardan niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade edenler, ilgili bakanlıkların göstereceği lüzum üzerine veya kendiliğinden başsavcı tarafından kanun yararına temyiz olunabilir.

2. Temyiz isteği yerinde görüldüğü takdirde karar, kanun yararına bozulur. Bu bozma kararı, daha önce kesinleşmiş olan mahkeme veya Danıştay kararının hukuki sonuçlarını kaldırmaz.

3. Bozma kararının bir örneği ilgili Bakanlığa gönderilir ve Resmî Gazete'de yayımlanır." hükmü yer almaktadır.

Dava konusu uyuşmazlık sözü edilen kararlarda olduğu gibi iki kısımda irdelenecektir.

a) Gündelikler:

Anayasanın 128. maddesinde "Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri Kanunla düzenlenir." hükmü yer almıştır.

6245 sayılı Harcırah Kanunu'na göre yapılan ödemelerin tümü yolluk (harcırah) tur. Harcırah; "devamlı veya geçici bir görevle bir yere gönderilen görevlilere, bu yere gidebilmelerine, orada yiyip içme ve konaklama gibi yapacakları diğer giderlere karşılık verilen para" olarak tanımlanabilir. 6245 sayılı Harcırah Kanununun "Tanımlar" başlıklı 3. maddesinin (a) bendinde de; harcırah, bu Kanuna göre ödenmesi gereken yol masrafı, gündelik, aile masrafı ve yer değiştirme masraflarından birini, bir kaçını veya tamamını, (g) bendinde ise, memuriyet mahalli; memur ve hizmetlerinin asıl görevli olduğu veya ikametgahının bulunduğu şehir ve kasabaların belediye sınırları içinde bulunan mahaller ile bu mahallerin dışında kalmakla birlikte yerleşim özellikleri bakımından bu şehir ve kasabaların devamı niteliğinde bulunup belediye hizmetlerinin götürüldüğü veya kurumlarınca sağlanan taşıt araçları ile gidilip gelinebilen yerleri ifade eden kavramlar olarak tanımlanmıştır.

Anılan Kanun'un gerekçesinde de, harcırahın; memurların işgal ettikleri makam itibarıyla dairelerince verilecek bir hizmet sırasında ihtiyacına mecbur olacakları masrafları karşılamaya yarayan bir vasıta olduğu ve gidilen yerdeki giderleri karşılamak amacıyla verildiği belirtilmiştir.

6245 sayılı Harcırah Kanunu'nun 11.12.1981 gün ve 2562 sayılı Kanunun 12. maddesiyle değişik 33. maddesinin (b) bendinde; "Devamlı ikamet ettikleri yerler dikkate alınarak kurumlarınca belirlenen görev merkezi, mıntika merkezi ve grup merkezi dışında teftiş, denetim, inceleme veya soruşturma görevi ile gönderilen İlköğretim Müfettişleri ve Müfettiş Yardımcılarından;

.....

.....

(3) İl düzeyinde teftiş, denetim veya inceleme yetkisine haiz bulunanlara birinci derece kadrolu memur için tesbit olunan gündelik miktarının 0,9 katı'nın gündelik olarak ödeneceği,"

Yine aynı Kanunun 16. maddesiyle değişik 39. maddesinde; ".....Geçici bir görevle memuriyet mahalli dışındaki bir yere gönderilenlerden, buralarda ve yolda öğle (saat:13.00) ve akşam (saat:19.00) yemeği zamanlarından birini geçirenlere 1/3, ikisini geçirenlere 2/3 oranında ve iki yemek zamanı ile birlikte geceyi de geçirenlere tam gündelik verileceği", hükme bağlanmıştır.

Yukarıda açıklanan mevzuat hükümlerinin birlikte değerlendirilmesinden; 6245 sayılı Harcırah Kanunu'nun 33. maddesinin (b) bendi, bu bentte sayılan kişilerin teftiş, denetim, inceleme veya soruşturma ile görevlendirilmeleri durumunda ödemeye esas olacak gündeliği; 39. maddesi ise, geçici görevlilerin gidiş ve dönüş saatlerine göre ödenmesi gereken gündelik miktarını düzenlemektedir.

Böylece; teftiş, denetim, inceleme veya soruşturma görevi ile memuriyet mahalli dışına gönderilenlere 33. maddenin (b) bendine göre tesbit edilecek gündeliğin, gidiş ve dönüş saatleri dikkate alınmak suretiyle 39. maddedeki oranlar dahilinde ödenmesi gerekmektedir.

6245 sayılı Kanun'un 39. maddesinde, gündeliğinin geçici göreve gidiş ve dönüş saatlerine göre ödenmesinde herhangi bir istinai hükme yer verilmemiştir.

3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 53. maddesinde, İl Milli Eğitim Müdürlükleri bünyesinde İlköğretim Müfettişlikleri Başkanlığı oluşturulacağına hükme bağlandığı, bu hüküm uyarınca 13/8/1999 gün ve 23785 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliğinin 44. maddesinde, müfettiş ve müfettiş yardımcılarının ikamet yerinin il merkezi, büyükşehir bulunan illerde ise büyükşehir belediye sınırları olduğu kuralına yer verilmiştir.

Bu düzenlemelerden, ilköğretim müfettişinin görev ve yetki sahasının il merkezi olduğu ve 6245 sayılı Kanunun 3/g maddesinde tanımlanan memuriyet mahalli ile il merkezi tanımının da paralellik gösterdiği görülmektedir.

Bu itibarla; Sivas İl Milli Eğitim Müdürlüğünde görevli ilköğretim müfettişi olan davacının, geçici görevle bir günden az süreyle memuriyet mahalli dışında görevlendirilmesi nedeniyle yaptığı denetim görevi için ödenecek gündeliğin tesbitinde 6245 sayılı Harcırah Kanunu'nun 39. maddesi hükmünün dikkate alınması gerekirken, anılan maddede öngörülen sınırlamalara uyulmadan ödeme yapılması yolunda karar veren Sivas İdare Mahkemesi kararında ve bu kararı farklı gerekçeyle onayan Sivas Bölge İdare Mahkemesi kararında yasal isabet bulunmamaktadır.

b-) Yol Masrafı:

6245 sayılı Harcırah Kanununun 6. maddesinde; harcırahın, bu kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, gidip gelmeye en uygun ve kullanılması mutata olan yol ve taşıt araçları üzerinden verileceği, gidip gelmeye en uygun ve kullanılması mutata olan bu yolda hem muayyen, hem gayrimuayyen tarifeli taşıt işletilmekte ise harcırah hesabında muayyen tarifeli taşıtın esas alınacağı, bu yol ve taşıtın, yolculukta geçen süreye göre memur ve hizmetli ile ailesi için ödenmesi gereken gündelik ve taşıt ücretleri toplamı dikkate alınarak memur veya hizmetlinin mensup bulunduğu dairece tesbit olunacağı, birinci fıkraya göre takip edilmesi gereken yolun dışında bir yoldan veya kullanılması gereken taşıt aracından başka bir araçla yolculuk yapılmasının işin gereğine göre zorunlu olması halinde, bu yol ve taşıt aracına ilişkin masrafların kabulünün merkezde ita amiri veya bu durumda olan amirlerin, taşrada memur

veya hizmetlinin mensup olduğu kurumun ita amiri durumunda olan kimsenin veya mahallin en büyük askeri ve mülki amirinin önceden verilmiş yazılı bir emri bulunmasına bağı olduğu hükümüne yer verilmiştir.

Aynı Kanun'un "yurt içinde yol masrafı" başlıklı 27. maddesinde ise; yurt içinde yol masrafının, muayyen tarifeli nakil vasıtaları ile seyahatte bu Kanuna bağı (1) sayılı cetvelin birinci sütununda yazılı makam ve sıfatlar ile vazifeli aylık veya ücret tutarlarına göre aynı cetvelin ikinci sütununda yazılı mevkiin tarife üzerinden bilet parası ve muayyen tarifeli olmayan nakil vasıtalarıyla seyahat halinde ise 3 numaralı sütunda gösterilen nakil vasıtalarına göre ihtiyar olunan hakiki masraftan terekküp edeceği kurala bağlanmıştır.

27. maddeye bağı (1) sayılı cetvelde 33. maddenin (b) bendine dahil olanların, muayyen tarifeli olmayan taşıtlarla seyahatte, "Mutat ve ekonomik olan taşıt" dan maksadın, iki mahal arasında mutat olarak otomobil, otobüs gibi taşıtlar işlemekte ise bunlardan ucuz olanı olup, özel otomobilleriyle seyahat edenlere, müstehak oldukları taşıt ücreti ile bu taşıta göre geçecek günler için verilmesi gereken gündelikten fazla ödeme yapılamayacağı öngörülmüştür.

Anılan maddelerin birlikte değerlendirilmesinden; muayyen tarifeli taşıtların bulunduğu bir yerin denetimiyle görevlendirilen müfettişlere gidip gelmeye en uygun ve kullanılması mutat olan taşıtlara ait ücretin, gayrimuayyen tarifeli taşıtlarla (taksi veya kendilerine ait özel araçlarla) seyahat etmeleri halinde ise gidiş-dönüş ücretinin, gidilen yerin km'si ve her bir yer için; kâr, şoför ücreti ve bekleme ücreti hariç bir otomobilin km başına yakacağı yakıt, yağ, yıpranma ve diğer giderlerine karşılık olacak gerçek masrafın karşılanmasının esas olduğu ve ödeme için bu hususu açıklayan bilgileri içerir belgelerin idareye sunulması gerektiği açıktır.

Bu durumda, 6245 sayılı Harcırah Kanununun 6. ve 27. maddelerinde öngörülen yöntem ve amaca aykırı olarak Sivas Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliğinin yol masrafına ilişkin olarak rayiç hakkında verdiği 21/4/2006 gün ve 2006/216 sayılı yazıda belirlenen bir günlük taksi ücretinin 360 YTL'nin %10'nun bekleme ücreti, kalan ücretin 1/3'ünün şoför ücreti ve kar payı, geri kalan 216.00 YTL'sinin ise aracın yağ, yakıt, yıpranma ve diğer giderleri olduğu yolunda belirlenen ücret üzerinden ödeme yapılması gerektiği gerekçesiyle Sivas İdare Mahkemesi kararının yol masrafına ilişkin kısmını bozan Sivas Bölge İdare Mahkemesi kararında hukuksal isabet bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, Danıştay Başsavcılığının kanun yararına temyiz isteminin kabulü ile Sivas Bölge İdare Mahkemesi'nce verilen 13/2/2007 günlü, E:2007/79, K:2007/131 sayılı kararın 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 51. maddesi uyarınca hükmün sonuçlarına etkili olmamak üzere kanun yararına bozulmasına; kararın birer suretinin Danıştay Başsavcılığına, Milli Eğitim Bakanlığına ve Sivas Valiliğine gönderilmesine ve bu kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasına, 23/10/2007 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

[R.G. 22 Şubat 2008 – 26795]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Tebliğler

Maliye Bakanlığından:

2008 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE UYGULAMA TEBLİĞİ

(Sıra No: 4)

11/1/2008 tarihli ve 26753 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan (2) Sıra No'lu Bütçe Uygulama Tebliğı gereğince, ilgili idarelerce hazırlanarak Bakanlığımıza gönderilen ve Bakanlığıımızca vize edilen ayrıntılı harcama programı (AHP) ve ayrıntılı finansman programının (AFP) uygulanması ve ödeneklerin uygulanmakta olan ekonomik programın ilke ve hedefleri ile uyum içinde kullanılması için gerekli esas ve usuller aşağıda belirtilmektedir.

I- Ortak Hükümler

1- İdareler, uygulanmakta olan ekonomik programın aksamaması ve ilave nakit ihtiyacına yol açılmaması için, harcamalarını vize edilen AHP ve AFP'lere uygun olarak gerçekleştireceklerdir.

2- Bakanlığımızca vize edilen AHP ve AFP'lere uygun olarak, Ocak ve Şubat ayları harcamaları ile Bakanlığımızca yapılan münferit serbest bırakma işlemleri dikkate alınmak suretiyle hazırlanacak olan tertip düzeyindeki detaylar, Strateji Geliştirme Başkanlıkları/Daire Başkanlıkları/Müdürlüklerince **1/3/2008** tarihine kadar e-bütçe sistemine girişleri sağlanarak onaylanacaktır.

3- Tertipler düzeyinde bloke tutularak AHP ve AFP'lere bağlanmayan ödenekler, bütçe uygulamalarındaki gelişmeler dikkate alınarak Bakanlığımızca kullanılabilirlerdir.

4- Sosyal güvenlik reformu çerçevesinde sürdürülen genel sağlık sigortasına ilişkin yasal düzenlemelerin 2008 yılı içerisinde yürürlüğe gireceği dikkate alınarak, bütçelerin "03.9- Tedavi ve Cenaze Giderleri" tertiplerinde yer alan ödenekler, yılın ilk altı aylık dönemi itibariyle programa bağlanmış olup ikinci altı aylık dönemde yer alan ödenekler bloke tutulmuştur.

5- İhale işlemlerinde bütçelerin ilgili tertiplerinde yer alan başlangıç ödenekleri dikkate alınarak taahhüde girişilebilecektir. Ancak, şartname ve sözleşmelere Bakanlığımızca vize edilen AHP ve AFP'deki ödenek dağılımına göre harcama yapılacağına ilişkin hüküm konulacaktır.

6- Yatırım programında yer alan projeler için iş programları ödenek miktarını aşmayacak şekilde düzenlenecek ve ödemeler vize edilen AHP ve AFP'lere uygun olarak gerçekleştirilecektir.

7- Geçici işçi ödenekleri Bakanlığımızca vize edilen aylık dağılım cetvellerine göre kullanılacaktır.

8- İdareler seyyar görev tazminatına ilişkin vize taleplerinde, ödenek ile gün ve kadro sayısı arasındaki bağlantıyı kuracaklar, "03.3.5- Yolluk Tazminatları" kodundaki ödeneğin diğer ekonomik kodlar için kullanılmamasına özen göstereceklerdir. Vize edilen adam/gün sayısının üzerinde görevlendirme yapılmayacaktır.

9- Devam eden temizlik işleri kapsamında bir önceki yılda çalıştırılan işçi sayısı 2008 yılında arttırılmayacaktır. Ancak, bütçelerinde bu amaçla tertiplenen başlangıç ödeneğinin aşılması ve ilave ödenek talep edilmemesi kaydıyla, yeni birimlerin faaliyete geçmesi veya temizlenecek hizmet alanlarının bir önceki yıla göre artış göstermesi hallerinde mevcut temizlik işleri kapsamında çalıştırılan işçi sayısında artışa gidilebilecektir.

II- Özel Hükümler

A) Genel Bütçeli İdareler ile Hazine Yardımı Alan Özel Bütçeli İdareler

1- Vize edilen icmal cetvellerde yer alan ödenekler, idarelerin üçer aylık dönemler itibariyle kullanabilecekleri tutarlardır. Dolayısıyla, harcamalar üçer aylık dönemler itibariyle programlanmış ödenekler dahilinde yapılacaktır. Dönemleri içinde kullanılmayan tutarlar ise takip eden üçer aylık dönemlerde kullanılabilirlerdir. Ancak, takip eden dönemlere ilişkin ödenekler süresinden önce kesinlikle kullanılmayacaktır.

2- İdareler, tertipler bazında her üç aylık dönemde herhangi bir talimat beklemeksizin bu ödenekler için ödenek gönderme belgesi düzenleyebileceklerdir.

3- Üst yönetici ve harcama yetkilileri, AHP ve AFP'lerin temel amacının aylık nakit planlaması olduğu bilinciyle hareket edecekler ve harcamaların her üç aylık dönem içinde aylara dengeli olarak dağıtılmasına özen göstereceklerdir.

4- İdareler zorunlu ve acil durumlarda öncelikle vize edilen icmal programlar içinde kalacak şekilde tertipler düzeyindeki revize yetkilerini kullanarak ihtiyaçlarını karşılayacaklardır. Yapılacak bu revize işlemlerinin yeterli olmaması halinde, Strateji Geliştirme Başkanlıkları/Daire Başkanlıkları/Müdürlükleri aracılığıyla Bakanlığımızca vize edilen icmal cetveller üzerinden revize talebinde bulunabileceklerdir. İdareler, revizeyi gerektiren detaylı hizmet gerekçeleriyle birlikte diğer bilgi ve belgeleri talebe ekleyerek

Bakanlığımıza iletecekler ve gerekirse Bakanlığımızca yerinde inceleme yaptırıldıktan sonra karar verilecektir.

Strateji Geliştirme Başkanlıkları/Daire Başkanlıkları/Müdürlükleri Bakanlığımızca uygun görülen talepler sonucunda yapılan revize işlemini müteakip, tertip bazında e-bütçe sistemine giriş yapacaklar ve işlem sonucundan Bakanlığımızı bilgilendireceklerdir.

B) Hazine Yardımı Almayan Özel Bütçeli İdareler, Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar

1- Bu idareler, AFP ve detay kayıtlarını e-bütçe sisteminde onayladıktan sonra AFP'lerini 1/3/2008 tarihine kadar Bakanlığımıza göndereceklerdir.

2- Onaylanan AFP'de yapılacak revizelerin tümü ilgili idarelerce sonuçlandırılacaktır. Yapılan revize işlemini müteakip Bakanlığımıza bilgi verilecektir.

C) Sosyal Güvenlik Kurumları

1- Sosyal güvenlik kurumları, Bakanlığımızca icmal cetveller üzerinden vize edilen AFP'lerinin detay kayıtlarını **14/3/2008** tarihine kadar e-bütçe sistemine gireceklerdir.

2- Söz konusu kurumlar, hazine yardımı revize taleplerini AFP icmal cetveller üzerinden Bakanlığımıza bildireceklerdir. Bu çerçevede, hazine yardımları idarelerin aylık gider, öz gelir gerçekleştirmeleri, net finansman durumları, revizeyi gerektiren detaylı hizmet gerekçeleri ile diğer bilgi ve belgeler dikkate alınarak revize edilecektir.

3- Bakanlığımızca yapılan revize işlemi üzerine gerekli detay değişiklikler ile hazine yardımı revizesi gerektirmeyen değişiklikler e-bütçe sisteminde ilgili kurumlar tarafından yapılacaktır.

Tebliğ olunur.

[R.G. 21 Şubat 2008 – 26794]

 [İçindekilere dön](#)

Maliye Bakanlığından:

**KAMU SOSYAL TESİSLERİNE İLİŞKİN TEBLİĞ
(SAYI: 2008-1)**

Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki 178 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 10 uncu maddesi ve 2008 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununun "Kamu idarelerince işletilen sosyal tesisler" başlığı altındaki 26 ncı maddesine göre, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri, döner sermayeli kuruluşlar, kamu iktisadi teşebbüsleri, kamu bankaları ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının tasarrufunda bulunan eğitim ve dinlenme tesisi, misafirhane, kreş, çocuk bakımevi, spor tesisi ve benzeri sosyal ve destek amaçlı tesislerden dinlenme amacıyla veya diğer amaçlarla yararlanacaklardan alınacak yemek, konaklama ve diğer hizmet bedellerinin tespitinde ve elde edilen gelirlerin kullanımında aşağıdaki esas ve usullere uyulması gerekli görülmüştür.

I - EĞİTİM VE DİNLENME TESİSLERİ

Kamu kurum ve kuruluşlarınca işletilen eğitim ve dinlenme tesislerinden yararlanacak kurum personelinden 2008 yılında alınacak en az bedeller, tesislerin bu Tebliğ ekinde (Ek-1) belirtilen özellikleri göz önünde bulundurularak, aşağıdaki şekilde tespit edilmiştir:

1 - Ek-1'de sayılan özelliklerden onbeş ve daha fazlasını taşıyan tesislerde kişi başına günlük 9,05 YTL yemek ve 3,60 YTL (1 Temmuz - 15 Ağustos döneminde 4,60 YTL) konaklama bedeli,

2 - Ek-1'de sayılan özelliklerden asgari oniki ve en fazla ondört tanesini taşıyan tesislerde kişi başına günlük 7,60 YTL yemek ve 3,05 YTL (1 Temmuz - 15 Ağustos döneminde 4,00 YTL) konaklama bedeli,

3 - Ek-1'de sayılan özelliklerin oniki tanesinden daha azı bulunan tesislerde kişi başına günlük 6,15 YTL yemek ve 2,50 YTL (1 Temmuz - 15 Ağustos döneminde 3,60 YTL) konaklama bedeli,
alınır.

4 - Ayrıca, konut veya bağımsız bölümde; buzdolabı bulunanlarda günlük en az 1,05 YTL, televizyon bulunanlarda günlük en az 1,30 YTL ve klima bulunanlarda günlük en az 1,85 YTL, konut başına ilave bedel alınır.

II - MİSAFİRHANELER

1 - Misafirhanelerden yararlanan kurum personelinin kişi başına her gece için en az 4,60 YTL alınır. İdarelerce, verilen hizmetin özelliği, maliyeti ve standardın üzerinde olması, odadaki yatak sayısı gibi hususlar dikkate alınarak daha yüksek konaklama bedeli tespit edilebilir.

2 - Misafirhanelerden yararlanacak geçici görevli kamu personelinin alınacak konaklama bedeli, geçici görevlendirmenin ilk 10 günü için yurtiçi gündeliklerinin tamamını, daha sonraki günler için 1/2'sini, geçici görevli denetim elemanlarından alınacak konaklama bedeli ise yurtiçi gündeliklerinin tamamını geçemez.

Misafirhanelerden yararlanan geçici görevli personel hangi kamu kurumunda çalışırsa çalışsın hepsine aynı tarife uygulanacaktır.

Diğer sosyal tesislerden yararlandırılan geçici görevli kamu personeli ile geçici görevli denetim elemanlarından alınacak konaklama bedeli hakkında da yukarıdaki hükümler uygulanır.

3 - Her ne ad altında ve sürede olursa olsun (kiralınmış olan yerler dahil) kurumun tasarrufunda olan yerlerde personelin konaklaması halinde (lojman olarak tahsis edilenler hariç), bu yerler de "Misafirhane" kapsamında değerlendirilecektir.

III - KREŞ VE ÇOCUK BAKİMEVLERİ ÜCRETLERİ

Kamu kurum ve kuruluşlarına ait kreş ve çocuk bakımevlerine kabul edilecek Devlet memurları ile diğer kamu personelinin her çocuğu için aylık bakım ücreti asgari 83,50 YTL olarak tespit edilmiştir.

Ancak belirlenen asgari aylık ücretlerin kreş ve çocuk bakımevi hizmetlerinin karşılanmasında yeterli olmadığı durumlarda, kurum ve kuruluşlar belirlenen ücretin üzerinde bedel tespit etmeye yetkilidir.

IV - SPOR TESİSLERİ

1 - Kurum personeli de dahil olmak üzere, her türlü futbol, basketbol, voleybol salon ve sahalarından, tenis kortlarından, yüzme havuzlarından, su ve kış sporlarının yapıldığı yerlerden veya diğer spor tesislerinden yararlananlardan, bir saatlik yararlanma karşılığı,

- Spor alet ve malzemelerinin yararlananlar tarafından temin edilmesi halinde kişi başına en az 3,05 YTL,

- Spor alet ve malzemelerinin tesisten temin edilmesi halinde kişi başına en az 4,60 YTL,
bedel alınır.

Amatör spor müsabakaları sırasında lisanslı sporcuların antrenman amacıyla veya öğrencilerin ders programı çerçevesinde belirtilen tesislerden yararlanmaları halinde, ilgili idarelerce gerekli görüldüğü takdirde bedel alınmayabilir veya daha az bir bedel alınabilir.

2 - Hamam, sauna ve kaplıcalardan bir saatlik yararlanma karşılığı kişi başına en az 5,60 YTL bedel alınır.

3 - Spor tesisleri ile hamam, sauna ve kaplıcaların eğitim ve dinlenme tesisleri içinde yer alması durumunda, belirli devreler itibarıyla dinlenme amacıyla kalanların bu tesislerden yararlanmaları halinde 1 inci ve 2 nci maddede belirtilen bedellerin 1/4'ü alınır.

4 - Spor tesisleri ile hamam, sauna ve kaplıcalara abone olan kamu personelinin alınacak 1 aylık abone bedeli, yukarıda belirtilen miktarların 15 katından az olmamak kaydıyla, kurumlarca belirlenebilir.

V - ORTAK HUSUSLAR

1 - Kamu kurum ve kuruluşlarının tasarrufunda bulunan eğitim ve dinlenme tesisi, misafirhane, kreş, çocuk bakımevi, spor tesisi ve benzeri sosyal tesislerin işletme giderleri için ilgili kurum ve kuruluşların bütçelerinden herhangi bir katkıda bulunulmaması esastır.

Söz konusu tesislerin bakım ve onarımlarının yaptırılabilmesini sağlamak amacıyla, bu tesislerden yıl içinde elde edilen gelirlerin brüt tutarının % 5'inden az olmamak üzere ayrılacak tutarlar ayrı bir hesapta tutularak söz konusu ihtiyaçlar için harcanacaktır. Bu hesaptan yapılacak harcamalarda, hizmetin sunumu açısından ihtiyaç duyulan döşeme ve demirbaş alımlarında Başbakanlık ve/veya Bakanlığımızca çıkarılmış veya çıkarılacak olan tasarruf genelgesi, talimatı ve tebliğlerine uyulacaktır.

2 - Bu tesislerde merkezden geçici görevle gönderilecek personel sayısı asgari seviyede tutulacak ve 2007 yılında görevlendirilen personel sayısı hiç bir şekilde aşılmayacaktır.

Bu tür yerlerde, 2008 yılında, merkezi yönetim bütçesi ile döner sermaye ve fonlardan ücret ödenmek üzere ilk defa personel istihdam edilmeyecek, ancak ücreti sosyal tesis işletme gelirlerinden karşılanmak üzere ilk defa personel istihdamı yapılabilecektir.

3 - Kuruma ve/veya mensuplarına yardım ve hizmet amacıyla kurulmuş olan fon, vakıf, dernek ve benzeri kuruluşlar eliyle işletilen tesislere kurum bütçesinden doğrudan veya dolaylı olarak katkıda bulunulmayacaktır.

4 - Tesislerin bir önceki yıl doluluk oranları ile bu yıl yapılacak olan müracaat sayıları da dikkate alınarak doluluk oranı % 50'nin altına düşen tesisler hizmete açılmayacak, yeterli sayıda müracaat olmaması halinde dönemler itibarıyla yapılan müracaatlar birleştirilerek dönem sayılarının azaltılması yoluna gidilecektir.

5 - Kamp dönemleri için tespit edilen tarifenin % 20'si müracaat sırasında avans olarak alınacaktır. Kamp tahsis edilemeyenler ile kamp döneminin başlamasından bir hafta öncesine kadar vazgeçenlere avansları aynen iade edilecektir. Geçerli bir mazereti olmaksızın bu süreden sonra vazgeçtiklerini bildirenlere her gün için avansın % 5'i oranında kesinti yapılmak suretiyle avansları iade edilecek, kamp döneminin başlamasına kadar vazgeçtiklerini bildirmeyenlerin ise avansları iade edilmeyerek gelir kaydedilecektir.

6 - Tesislerin lokanta (alakart usulüyle yemek çıkarılması halinde alakart yemek bedelleri dahil), pastane, kafeterya, büfe, disko ve diğer hizmet verilen yerlerinde yemek, kahvaltı, içki, meşrubat, çay, kahve ve benzeri hizmet bedelleri hiç bir şekilde maliyetinin altında olmayacaktır.

7 - Yukarıda yazılı yemek, konaklama ve diğer hizmetlerin bedelleri (geçici görevli kamu personelinden misafirhanelerde alınacak konaklama bedeli hariç), yararlananlardan alınması gereken en az miktarlar olup, kurum ve kuruluşlar yemeğin maliyeti, hizmetin daha farklı şekillerde sunulması ve tesisin bulunduğu mahallin özelliği gibi hususlar ile talebin yoğun olduğu Temmuz-Ağustos, yılbaşı, bayram ve yarıyıl tatili gibi dönemleri de dikkate alarak bu bedellerin üzerinde bedel tespit edebileceklerdir.

8 - a) Bir kurum veya kuruluşun eğitim ve dinlenme tesisleriyle misafirhanelerinden yararlandırılan o kurum ve kuruluşun emeklisi ile o kurum ve kuruluşun personelinin veya emeklisinin eşleri, üstsoy ve altsoylarına, kurum personeli için belirlenen tarife uygulanır.

b) Bir kurum veya kuruluşun eğitim ve dinlenme tesisleri ile misafirhanelerinden yararlanan diğer kurum ve kuruluşların personeli ve emeklileri ile bunların eşleri, üstsoy ve altsoylarına, kurum personeli için belirlenen tarifenin % 25 fazlası uygulanır.

c) Eğitim ve dinlenme tesisleri ile misafirhanelerden (a) ve (b) fıkrasında yer alanların dışında yararlandırılanlara kurum personeli için belirlenen tarifenin % 50 fazlası uygulanır. Ancak, tesislerden yararlanmada öncelik; o kurum personeli ve emeklisi ile bunların eşleri, üstsoy ve altsoylarına verilir.

ç) Sözkonusu tesislerde, 1 Nisan 2005 tarihinden sonra doğan çocuklar için konaklama bedeli alınmaz. Bunlar için yemek istenilmesi halinde yemek bedelinin yarısı alınır. 1 Nisan 2002 ile 1 Nisan 2005 tarihleri arasında (bu tarihler dahil) doğan çocuklar için ise (eğitim ve dinlenme tesislerinde yemek istenilip istenilmediğine bakılmaksızın) konaklama ve yemek bedelinin yarısı alınır.

d) Bir kurum veya kuruluşun bağlı ve ilgili kuruluşlarına ait eğitim ve dinlenme tesisleri ile misafirhanelerinden yararlandırılan o kurum ve kuruluşun personeli ve emeklisi ile bunların eşleri, üstsoy ve altsoylarına, bağlı ve ilgili kuruluş personeli için belirlenen tarife uygulanabilir.

e) Kamu sosyal tesislerinden yararlandırılmayla ilgili olarak yayımlanan Başbakanlık Genelgesi hükümleri saklıdır.

9 - Bu Tebliğde belirlenmiş olan bedellere, katma değer vergisi dahil değildir.

Bu Tebliğin II/2 nci maddesindeki sınırlamalar, konaklama bedelinin katma değer vergisi dahil olarak belirlenmesi halinde dahi aşılamaz.

10 - a) Görevi ve unvanı ne olursa olsun hiç bir kişi ve personel, tesislerden ve yukarıda belirtilen hizmetlerden bedelini ödemediği takdirde yararlandırılmaz.

b) Tesisler için tespit edilen ücretler, tahsisin yapıldığı tarihte ilgililerden peşin olarak tahsil edilir.

c) Kamp ve tesislerden, tahsis belgesinde ismi yazılı olanların yerine başkaları faydalandırılmaz.

ç) Tesisler devamlılık arz edecek şekilde yurt, pansiyon veya bekâr lojmanı olarak kullanılmaz.

11 - Kamu görevlileri sendika ve konfederasyonlarınca düzenlenecek eğitim çalışmalarında, kamu kurum ve kuruluşlarının eğitim tesislerinden kamu kurumları için öngörülen tarife karşılığı ve tesisin uygun olması halinde ilgili sendika ve konfederasyonlar yararlandırılabilir.

12 - Tesislerin tamamen veya kısmen kiraya verilmesi imkanları araştırılarak uygulamaya bu yönde ağırlık verilecektir. İhtiyaç duyulması halinde yemek, çay ve sair hizmetler, hizmet alımı suretiyle temin edilebilecektir.

13 - Tesislerde, tesisin bağlı olduğu kurumun merkeziyle veya tedarik gibi tesisin işletilmesiyle doğrudan ilişkili olarak yapılan resmi görüşmeler ve haberleşmeler dışında, tesislerde kalanların yararlandıkları telefon, faks ve internet gibi hizmetlerin ücretleri yararlananlar tarafından tesisten ayrılmadan önce ödenecektir. İdareler bu konuda gerekli önlemleri alacaklardır.

14 - Kamu kurum ve kuruluşlarınca işletilen kreş ve çocuk bakımevi gibi tesislerin sosyal tesis kapsamında olması nedeniyle, bu tesislerin giderlerine de bütçeden katkıda bulunulmayacak, dolayısıyla bunların her türlü giderleri (temizlik hizmeti alımı dahil) kreş ve çocuk bakımevlerinin kendi gelirlerinden karşılanacaktır.

15 - Kurum ve kuruluşların bu Tebliğ kapsamındaki tesislere ilişkin olarak 2008 yılında uygulayacakları tarife ve yararlanma bedelleri, kendi internet sitelerinde yer alacak ve daima güncel tutulacaktır.

16 - Sosyal tesislerle ilgili olarak yapılacak ödeme ve tahsilatlarda aşağıdaki hususlara uyulacaktır:

a) Görevliler nezdinde kurum amirleri tarafından belirlenen miktarın üzerinde nakit bulundurulmayacaktır.

b) Avans olarak verilen tutarların en geç 30 gün içinde mahsubu veya iadesi sağlanacaktır.

c) Sosyal tesis paraları milli bankalarda muhafaza edilecektir.

ç) Ödeme ve tahsilatın banka vasıtasıyla yapılması esas olacaktır.

17- Kurum amirleri bizzat ya da denetim elemanları marifetiyle sosyal tesislerin işlemlerini, defter ve belgelerini zaman zaman ve her halükarda yılsonlarında denetleyeceklerdir. Düzenlenecek denetim raporları kurumlarda muhafaza edilecektir.

18 - Bu Tebliğde belirtilmeyen hususlar hizmetin gereğine göre ilgili mevzuata aykırı olmamak üzere kurumlar tarafından belirlenir.

19 - Bu Tebliğ hükümleri 1/4/2008 tarihinden geçerli olmak üzere uygulanır.

Tebliğ olunur.

EĞİTİM VE DİNLENME TESİSLERİNİN ÖZELLİKLERİ

Kamu kurum ve kuruluşlarınca işletilen eğitim ve dinlenme tesislerinde bulunabilecek özellikler aşağıda belirtilmiştir.

- 1 - Tesisin deniz, göl, akarsu kenarında veya kış sporlarına elverişli yerler ile termal alanlarda olması
- 2 - Konut veya bağımsız bölümünde tuvalet ve banyo
- 3 - Sıcak su
- 4 - Havalandırma tesisatı
- 5 - Konut veya bağımsız bölümünde telefon
- 6 - Salonlarda ve konut veya bağımsız bölümlerde müzik yayını
- 7 - Mutfak ve lokanta
- 8 - Konut veya bağımsız bölümün içinde mutfak mekanı
- 9 - Dinlenme ve oyun salonu
- 10 - Çay bahçesi
- 11 - Asansör
- 12 - Diskotek
- 13 - Çocuk bahçesi
- 14 - Spor alanları
- 15 - Revir
- 16 - Plaj
- 17 - Güneşlenme yerleri ve teçhizatı
- 18 - Otopark (en az 20 araçlık)
- 19 - Yüzme havuzu
- 20 - Hamam
- 21 - Sauna

[R.G. 23 Şubat 2008 – 26796]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

İlânlar

Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğünden :

2008 YILI NOTERLİK ÜCRET TARİFESİ

Noter ücreti:

Madde 1- Noterler, yaptıkları işlemlerden Harçlar Kanunu'na göre aldıkları harçların yüzde otuzu oranında noter ücreti alırlar.

Bu ücret, bir noterlik işleminde 1.68-YTL. dan az olamaz.

Bu suretle hesaplanan ücret miktarlarında (0.5-YKR'nın) yarım yeni kuruşun altındaki değerler dikkate alınmaz.

Düzenleme ücreti :

Madde 2- Noterler, yaptıkları vasiyetname ve vakıf senedi düzenlemesinden 76.51-YTL. düzenleme ücreti alırlar.

Bu işlemlerden vazgeçme veya bunların feshi, iptali ve değiştirilmesi yukarıda belirtilen ücretin üçte biri oranında ücrete tabidir. Düzenleme ücreti alınması gereken bir işlemde hesap edilecek noter ücreti ile düzenleme ücretinden hangisi fazla ise o ücret alınır.

Yazı ücreti :

Madde 3- Noterler, her ne suretle olursa olsun yazdıkları kağıtların dairede kalan nüshası ile iş sahibine verilen asıl ve örneklerinin her sayfasından 2.28-YTL. yazı ücreti alırlar.

Yukarıdaki fıkrada gösterilen kağıtların örneklerinin iş sahibinin istek ve onayı üzerine, noterlik dairesinde fotokopi yoluyla çıkartılması halinde, bu örneklerin her sayfası da aynı ücrete tabidir

Özel kanunlarında harç, damga vergisi ve resimden muaf tutulan işlemleri noter yazdığı takdirde, yukarıdaki fıkra hükmü gereğince yazı ücreti alınır.

Tanıklık ve onama şerhlerinden yazı ücreti alınmaz.

Çevirme ücreti :

Madde 4- 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun 103. maddesi hükmü uyarınca, noter tarafından bir dilden diğer dile, bir yazıdan diğer yazıya çevrilen veya çevirtilen kağıtların her sayfasından 19.15-YTL. çevirme ücreti alınır.

Bir dilden diğer dile veya bir yazıdan diğer yazıya çevrilen veya çevirtilen kağıtların 10 veya daha az satırı içeren sayfalarından birinci fıkrada gösterilenin yarısı kadar ücret alınır.

Karşılaştırma ücreti :

Madde 5- Dışarıda yazılıp onama veya tebliğ için noterliğe getirilen kağıtların karşılaştırılmasından (Asıllar hariç) sayfa başına 2.28-YTL. ücret alınır.

Özel kanunlarında harç, damga vergisi ve resimden muaf tutulan işlemlerden de bu ücret aynen alınır.

Tescil ücreti :

Madde 6- Kanun uyarınca tescili gereken işlemlere ait kağıtlardan, işlem başına maktu olarak 73-YKR. tescil ücreti alınır.

Emanetlerin saklanması ücreti :

Madde 7- Noterler, saklayacakları emanetler için (emanet ister eşya, isterse kıymetli evrak olsun) maktu olarak yıllık 5.35-YTL. ücret alırlar. Tutanakta yazılı emanetler birden fazla olsa dahi, tek saklama ücreti alınır.

Emanetlerin saklanması ayrıca gideri gerektirmekte ise noter, birinci fıkra uyarınca alacağı ücretten başka, bu sebeple yapacağı gerçek gideri de ilgisinden alır. Emanetler birden fazla kişilere ait ise, emanetlerin miktarına ve kapladığı yere göre, gider aralarında paylaşılır.

Saklama süresi kanunca belirtilmiş olan hallerde ücret, belirtilen süre için peşin olarak alınır. Saklama süresi kanunca belli olmayan emanetlerin ücreti, her yıl peşin olarak alınır.

Noterin değişmesi halinde, ayrılan noter, aldığı saklama ücretinden geriye kalan süreye ait tutarı yeni notere devreder.

Harç, damga vergisi ve resimden muaf işlemlerle kamulaştırma tebliğlerinde noter ücreti :

Madde 8- Noterler, özel kanunlarında harç, damga vergisi ve resimden muaf olduğu belirtilen, ancak değer içeren işlemlerden, harç alınmış olsa idi alınması gereken harcın yüzde onu oranında noter ücreti alırlar. Değer içermeyen bu çeşit işlemler dolayısıyla noterler onadıkları her imza için 1.94-YTL. ücret alırlar.

Özel kanunlarında harç, damga vergisi ve resimden muaf olduğu belirtilen ve imza onaylamasını gerektirmeyen protesto, ihtarname, ihbarname işlemlerinde ilgisine tebliğ edilecek her nüsha için 1.94-YTL. ücret alınır.

Kamulaştırma Kanunu hükümleri uyarınca yapılacak kamulaştırma tebliğlerinde ilgisine tebliğ edilecek her nüsha için 1.94-YTL. ücret alınır.

Defter onaylama ücreti :

Madde 9- Defterlerin açılış onaylamasından, yüz sayfaya kadar olanlardan (yüz sayfa dahil) 73-YKR., yüz sayfadan yukarı her yüz sayfadan da 27-YKR. onaylama ücreti alınır. Yüz sayfadan fazla olan defterlerin küsuratı elli sayfaya kadar olursa ücret alınmaz. Elli ve daha fazla olursa 27-YKR. ücret alınır.

Ara ve kapanış onaylamalarında maktu olarak 27-YKR. ücret alınır.

Özel kanunlarına göre harç, damga vergisi ve resimden muaf olanlara ait defterlerin onaylamasından da, yukarıdaki fıkralar uyarınca ücret alınır.

Bildirim yazı ücreti :

Madde 10- Noterler, kanunda öngörülen bildirim yükümlülükleri doğrultusunda yazacakları her yazı için 73-YKR. bildirim yazı ücreti alırlar.

Yol ödeneği :

Madde 11- Noterler ve imzaya yetkili vekilleri, noterlik dairesi dışında iş yapmak veya Noterlik Kanunu'nun 55 inci maddesi hükmü uyarınca evrak ve defterleri götürmek için daireden ayrıldıklarında gerekli yol giderlerinden başka her işten, her gün için 9.17-YTL. yol ödeneği alırlar.

Noterlik dairesi dışında piyango, özel ve resmî kuruluşların kur'a, seçim ve toplantılarında hazır bulunarak; tutanak düzenlemeleri halinde, noterler ve imzaya yetkili vekilleri gerekli yol giderlerinden başka her işten, her gün için 84.20-YTL. yol ödeneği alırlar.

Aracılık ücreti:

Madde 12- Aracı noter, işin gerektirdiği her türlü giderden başka, her işlem için maktu olarak 52-YKR. Aracılık ücreti alır.

Yürürlük tarihi:

Madde 13- Bu tarife, 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun değişik 112 nci maddesi uyarınca hazırlanmış olup, 1 Mart 2008 tarihinden itibaren uygulanır.

[R.G. 14 Şubat 2008 – 26787]

 İçindekilere dön

Adalet Bakanlığından :

MÜNHAL NOTERLİKLER

Aşağıda 2007 yılı gayrisafi gelirleri ve isimleri yazılı bulunan Birinci Sınıf noterlikler münhaldir.

1512 sayılı Noterlik Kanununun 22 ve müteakip maddeleri gereğince Birinci Sınıf noterlerden bu noterliklere atanmaya istekli olanların ilan tarihinden itibaren bir ay içinde Bakanlığımıza veya buldukları yer Cumhuriyet Başsavcılıklarına başvurmaları gerekmektedir.

Posta ile doğrudan doğruya Bakanlığa gönderilmiş olan dilekçeler başvurma süresi içinde Bakanlığa gelmediği takdirde atama işleminde nazara alınmaz.

İlan olunur.

Sıra No	Noterliğin Adı	2007 Yılı Gayrisafi Gelirleri
1-	Ankara Onikinci Noterliği	518,473,18.-YTL.
2-	Diyarbakır Dördüncü Noterliği	722.363,07.-YTL.
3-	Eyüp Altıncı Noterliği	805.989,68.-YTL.
4-	İstanbul Yirmidördüncü Noterliği	728.162,55.-YTL.
5-	İstanbul Yirmibeşinci Noterliği	1.103.547,83.-YTL.
6-	İzmir Dördüncü Noterliği	619.942,51.-YTL.
7-	Kayseri İkinci Noterliği	827.399,05.-YTL.
8-	Kayseri Üçüncü Noterliği	918.482,84.-YTL.
9-	Sincan İkinci Noterliği	573.597,00.-YTL.
10-	Yenimahalle Dördüncü Noterliği	873.785,94.-YTL.
11-	Zeytinburnu Beşinci Noterliği	666.149,44.-YTL.

[R.G. 24 Şubat 2008 – 26797]

— • —

**2008 YILI İÇİN ABONE OLMAK İSTEYENLERE
DUYURU**

Yargı Mevzuatı Bülteni'ne abone olmak ve aboneliklerini devam ettirmek isteyenlerin 2008 yılı abone bedeli olan 175 YTL'nı Vakıflar Bankası Adalet Bakanlığı Bürosu 783 kod nolu şubedeki 2002083 numaralı hesaba yatırarak alacakları dekontu **açık adreslerini** belirtir bir yazı ile "**Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı Konya Devlet Yolu Üzeri No: 70 Kat: 9 Hipodrum-ANKARA**" adresine veya 223 38 06 numaralı faksa göndermeleri halinde 01.01.2008 tarihinden itibaren yıl sonuna kadar çıkacak sayılar adreslerine postalanacaktır.